

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ODBORNÉ FRANCOUZSKO-ČESKÉ PŘEKLADOVÉ SLOVNÍKY
A TERMINOLOGICKÉ DATABÁZE – HISTORIE A SOUČASNÝ STAV

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jan Radimský, Ph.D.

Autor práce: Bc. Veronika Jodlová

Studijní obor: Francouzský jazyk navazující

Ročník: 2.

2020

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 31. července 2020

Bc. Veronika Jodlová

Poděkování

Mé poděkování patří panu doc. PhDr. Janu Radimskému, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování diplomové práce věnoval.

Anotace

Hlavním cílem této diplomové práce je výzkum odborných francouzsko-českých překladových slovníků a glosářů, a rovněž francouzsko-českých terminologických databází.

V teoretické části jsou definovány a poté blíže představeny lingvistické pojmy, které jsou tematicky spojeny s naší diplomovou prací. Jsou jimi lexikografie, terminologie, termíny a terminografie. Hlavní pozornost je věnována terminografii a zejména sestavení odborného dvojjazyčného slovníku.

Praktická část se nejdříve věnuje výzkumu odborných francouzsko-českých překladových slovníků a glosářů. Tento výzkum je rozdělený do dvou hlavních částí. V první části jsou detailně popsány tituly vydané ve 21. století, a ve druhé části jsou popsány tituly vydané od konce 19. století do konce 20. století. Dále se tato část věnuje výzkumu francouzsko-českých terminologických databází, které jsou dostupné pro běžné uživatele.

Klíčová slova: lexikografie, terminografie, termín, slovník, odborný slovník, terminologická databáze

Abstract

The main aim of this diploma thesis is the research of French-Czech bilingual specialized dictionaries and glossaries, as well as French-Czech terminological databases.

The theoretical part defines and then more closely presents linguistic concepts which are thematically connected to our diploma thesis. These include lexicography, terminology, termes and terminography. The main focus is put on terminography, especially on the creation of a bilingual specialized dictionary.

The practical part firstly deals with the research of French-Czech bilingual specialized dictionaries and glossaries. This research is divided into two main parts. Titles published in the 21st century are described in the first part and titles published from the end of the 19th century to the end of the 20th century are described in the second part. Lastly, this part deals with the research of French-Czech terminological databases which are accessible to common users.

Key words: lexicography, terminography, terme, dictionary, specialized dictionary, terminological database

Obsah

Úvod.....	9
1 Lexikografie	11
1.1 Definice	11
1.2 Odvětví lexikografie.....	13
1.3 Typologie slovníků.....	14
1.3.1 Typologie slovníků podle Františka Čermáka a Renaty Blatné	14
1.3.2 Typologie slovníků podle Alise Lehmann a Françoise Martin-Berthet ...	16
1.4 Dvojjazyčné slovníky	17
1.4.1 Charakteristika a rozdělení	17
1.4.2 První dvojjazyčné slovníky na území českém a francouzském	19
1.5 Makrostruktura a mikrostruktura slovníku.....	20
2 Odborný jazyk, terminologie, termín, nomenklatura	22
2.1 Odborný jazyk – charakteristika	22
2.2 Terminologie	23
2.2.1 Definice.....	23
2.2.2 Počátky a vývoj terminologie jako disciplíny.....	24
2.3 Termín	26
2.3.1 Definice a vlastnosti termínů	26
2.3.2 Tvoření termínů	29
2.3.3 Normalizace termínů.....	32
2.4 Nomenklatura	33
3 Terminografie	34
3.1 Definice	34
3.2 Počátky a vývoj české terminografie	35
3.3 Terminologický slovník a terminologická databáze	37
3.4 Lexikografie vs. terminografie	40
3.5 Sestavení dvojjazyčného odborného slovníku	41
4 Odborné francouzsko-české slovníky a glosáře	46
4.1 Odborné francouzsko-české slovníky a glosáře – 21. století	47
4.1.1 Francouzsko-český finanční slovník, Renata Pohorská, Plzeň: Fraus, 2002 , 305 s.	49
4.1.2 Francouzsko-český biologický slovník, Jiří Vedral, Praha: JTP, 2002, 24 s.	53

4.1.3	Francouzsko-český pekařský slovník, Jiří Vedral, Praha: JTP, 2003, 12 s.	59
4.1.4	Francouzsko-český slovník subjaderné fyziky, Jiří Vedral, Praha: JTP, 2005, 48 s.	63
4.1.5	Dictionnaire de poche français-tchèque de terminologie militaire / Francouzsko-český slovník vojenské terminologie do kapsy, Jarmila Sedláková, Yvona Vrchlabská, Praha: Ministerstvo obrany ČR – Agentura vojenských informací a služeb, 2008, 255 s.	67
4.1.6	Francouzsko-český chemický slovník, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2010, 36 s.	72
4.1.7	Francouzsko-český gastronomický slovník, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2010, 20 s.	76
4.1.8	Francouzsko-český slovník masného průmyslu, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2011, 12 s.	80
4.1.9	Francouzsko-český mlékařský slovník, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2011, 8 s.	84
4.1.10	Francouzsko-český obecně vědní slovník (kontextový), Dušan Sobek, Praha: Academia, 2012, 417 s.	91
4.1.11	Francouzsko-český slovník jména hub, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2013, 72 s.	96
4.1.12	Francouzsko-český slovník jmen ptáků, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2013, 116 s.	99
4.1.13	Francouzsko-český slovník třídění odpadů, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2014, 24 s.	102
4.2	Shrnutí první části	108
4.3	Odborné francouzsko-české slovníky a glosáře – konec 19. století až konec 20. století.....	112
4.3.1	Rakousko-uherská monarchie (1867–1918).....	113
4.3.2	První republika (1918–1938).....	115
4.3.3	Druhá a třetí republika (1938–1948)	118
4.3.4	Komunistický režim (1948–1989).....	120
4.3.5	Sametová revoluce a vznik České republiky (od roku 1989).....	127
4.4	Shrnutí druhé části.....	132
5	Francouzsko-české terminologické databáze	134
	Závěr	136
	Resumé.....	139
	Seznam použitých zdrojů.....	142
	Seznam tabulek	154
	Seznam grafů	155

Seznam obrázků.....	156
---------------------	-----

Úvod

Znalost alespoň jednoho cizího jazyka je v dnešním světě téměř nezbytností. Cizí jazyky se učíme z různých důvodů. Jedním z nich může být cestování. Dalším touha po poznání nové kultury. A v neposlední řadě to může být i nutnost ovládat jeden či více cizích jazyků v rámci našeho zaměstnání.

Dvojjazyčný slovník je pro každého z nás nezbytností při studiu či při práci s cizím jazykem. Podle druhu textu si vybíráme, s jakým slovníkem budeme pracovat. V případě, že se jedná o text s běžnou slovní zásobou, většinou volíme slovník dvojjazyčný všeobecný. Ovšem při práci s textem odborným nejčastěji používáme slovník dvojjazyčný odborný, který je přímo zaměřený na lexikální zásobu daného oboru. A právě jedním z cílů této diplomové práce bude mapování a výzkum odborných francouzsko-českých překladových slovníků a glosářů v tištěné podobě.

Přirozeně i oblast slovníkářství je ovlivněna moderními technologiemi, zejména těmi informačními. Ty nám přináší možnost užívání terminologických databází, které se těší oblibě nejen mezi odborníky. Jejich obsahem, stejně jako u dvojjazyčných odborných slovníků, je lexikální zásoba určitého oboru. Vyhledávání v terminologických databázích a případné změny jsou rychlé a efektivní. A tudíž druhým cílem této práce bude výzkum dostupných francouzsko-českých terminologických databází v elektronické podobě.

První kapitola této práce bude pojednávat o lexikografii. Tato lingvistická disciplína zde bude definována z pohledu lingvistického prostředí českého, ale i francouzského. Dále představíme dvě typologie slovníků, které nejsou totožné. Poté bude kapitola zaměřena na slovníky dvojjazyčné obecné, které budou charakterizovány, a rovněž budou zmíněny jejich první publikace na českém a francouzském území. Tuto kapitolu bude uzavírat představení makrostruktury a mikrostruktury slovníku. Druhá kapitola se bude věnovat odbornému jazyku, terminologii, termínům a nomenklatuře. Na začátku této kapitoly bude definován odborný jazyk. Dále budeme definovat terminologii a zmíníme její počátky a následný vývoj. Poté se zaměříme na termíny, které nejdříve rovněž definujeme, následně představíme způsoby jejich tvoření a rovněž jejich normalizaci. Poslední část této kapitoly se bude věnovat nomenklatuře, a to zejména jejímu srovnání s terminologií. Třetí kapitola bude pojednávat o terminografii. Tato nauka bude nejprve

charakterizována, následně se zaměříme na českou terminografii, zmíníme její počátky a vývoj. Dále představíme terminologické slovníky a terminologické databáze, jakožto možné výsledky terminografického projektu. Následně vymežíme základní rozdíly mezi terminografií a lexikografií. V poslední části této kapitoly detailně popíšeme postup při sestavení odborného dvojjazyčného slovníku.

Při zpracování výše zmíněných kapitol budeme nahlížet zejména do publikací z českého a francouzského lingvistického prostředí. Z tohoto důvodu považujeme za vhodné uvádět k základním českým lingvistickým termínům týkající se oblasti lexikografie, terminologie a terminografie, jejich ekvivalenty francouzské. Ty budou uvedeny hned za termíny českými, a to v kulaté závorce s uvedenou zkratkou rodu, *f.* – féminin (rod ženský), *m.* – masculin (rod mužský).

Ve čtvrté kapitole bude představen soubor odborných francouzsko-českých slovníků a glosářů v tištěné podobě. Nejprve bude ve stručnosti popsán zvolený postup při rešerši jednotlivých titulů a poté bude tato kapitola rozdělena do dvou hlavních částí. První část se bude věnovat podrobnému výzkumu odborných francouzsko-českých slovníků a glosářů, které byly publikovány ve 21. století. Všechny tyto tituly budou popsány a následně zhodnoceny na základě námi určených kritérií. Druhá část bude věnována výzkumu odborných francouzsko-českých slovníků a glosářů, které byly publikovány od konce 19. století do konce 20. století. Vzhledem k tomu, že se jedná o delší časový interval, bude tato část rozdělena do pěti hlavních časových období. Tato období budou nejprve stručně charakterizována z hlediska důležitých společensko-politických událostí a potom do nich zařadíme jednotlivé tituly na základě roku jejich publikování. V páté kapitole budeme zkoumat, zda jsou v současnosti dostupné pro běžného uživatele francouzsko-české terminologické databáze v elektronické podobě.

Jako hlavní cíl této diplomové práce si stanovujeme odpovědět na následující dvě otázky:
Jaký je současný stav odborných francouzsko-českých překladových slovníků a glosářů na pozadí jeho vývoje?

Existují v současnosti francouzsko-české terminologické databáze, které jsou dostupné pro běžného uživatele?

Současný stav si zároveň vymežíme od roku 2000 do března roku 2020.

1 Lexikografie

1.1 Definice

Lexikografie (lexicographie, *f.*), pro niž máme český termín *slovníkářství*, je v českém lingvistickém prostředí definována jako aplikovaná jazykovědná disciplína s vlastní teorií a praxí, zabývající se sestavováním slovníků různých druhů a typů. Mirek Čejka¹ klade důraz na nezbytné rozlišování lexikografické teorie a praxe. Lexikografickou teorií míní teoretické překážky, jež mohou nastat během lexikografické práce, a lexikografickou praxí míní samotné zpracování slovníku, od počátečních kroků až po jeho samotné sestavení. Lexikografie je spojena i s ostatními lingvistickými disciplínami, jakými jsou například morfologie, syntax, sémantika a zejména **lexikologie** (lexicologie, *f.*), která zkoumá lexikální zásobu daného jazyka a je jakýmsi jádrem právě pro lexikografii. Jan Šabršula² i Josef Filipec³ označují lexikografii za aplikovanou část lexikologie. Ovšem lexikografie, na rozdíl od lexikologie, podává souhrnný popis a výklad lexikálních jednotek.

Česká lexikografie se začala významně rozvíjet během národního obrození, kdy se opět začal prosazovat český jazyk. Mezi významné české lexikografy můžeme zařadit například Josefa Jungmanna (1775-1847), Bohuslava Havránka (1893-1978), Ladislava Zgustu (1924-2007), Františka Čermáka (*1940).

V lingvistickém prostředí francouzském má termín **lexikografie** obvykle dva významy. První z nich je definovaný jako „*La confection des dictionnaires ...*“⁴, zahrnující výběr lexikálních jednotek, jejich následný popis, předložení a publikování. Druhý význam je definován jako „*L'étude des dictionnaires, comme discipline scientifique ...*“⁵, přičemž tato vědecká disciplína definuje různé druhy slovníků, analyzuje metody jejich zpracování a popis textu.

¹ ČEJKA, Mirek. *Česká lexikologie a lexikografie*. Brno: Masarykova univerzita, 1992, s. 41.

² ŠABRŠULA, Jan. *Základy francouzské lexikologie*. Praha: SPN, 1983, s. 239.

³ FILIPEC, Josef. Teorie a praxe jednojazyčného slovníku výkladového. In: ČERMÁK, František, BLATNÁ, Renata (eds.). *Manuál lexikografie*. Jinočany: H & H, s. 16-49.

⁴ LEHMANN, Alise, MARTIN-BERTHET, Françoise. *Lexicologie*. Malakoff: Armand Colin, 2018, s. 255. Náš překlad: Zhotovení slovníků.

⁵ Ibidem, s. 255. Náš překlad: Nauka o slovnících, jakožto vědecká disciplína.

Velký rozkvět **francouzské lexikografie** můžeme pozorovat od 17. století. Jako představitele této jazykovědné disciplíny uvádíme následující významné francouzské lexikografy: Émile Littré (1801-1881), Pierre Larousse (1817-1875), Paul Robert (1910-1980), Alain Rey (*1928).

Z výše uvedeného je zřejmé, že české slovníkářství zaznamenalo svůj největší rozmach zhruba o století později než francouzské. To ovšem neznamená, že se české slovníkářství nevyvíjelo již dříve. Významná česká bohemistka Zdeňka Hladká⁶ zmiňuje, že za **počátek českého slovníkářství** můžeme označit období mezi **13. až 15. stoletím**. Za tímto zrodem stála především potřeba porozumět cizojazyčným psaným textům. O prvních dvojjazyčných překladových slovnících, jež se objevily na českém a francouzském území, se blíže zmíníme v podkapitole 1.4 Překladové slovníky.

Sestavováním slovníků, obzvláště výkladových, se zabývá **lexikograf** (lexicographe, *m.*). Jan Šabršula i Anna Krejzová⁷ poznamenávají, že práce lexikografa je složitá a zdlouhavá. Pro ilustraci této skutečnosti jsme vybrali jednojazyčný slovník výkladový, označovaný Josefem Filipcem jako „základní typ slovníku“⁸. Jednojazyčný slovník výkladový, jakožto jeden z možných výsledků lexikografické práce, má reflektovat živý jazyk, užívaný při komunikaci dané společnosti. Ta se ovšem neustále mění a vyvíjí, a tato skutečnost se odráží i v lexikální zásobě. V té vznikají nové lexikální jednotky, mění se ty stávající či zanikají ty již existující. Proto jednojazyčný slovník výkladový dobré kvality by měl ideálně obsahovat lexikální jednotky, které jsou stabilní v daném jazykovém systému, a tudíž by neměl zahrnovat lexikální jednotky příznakové. Těmi mohou být výrazy již zastaralé, pouze dočasně užívané, nářeční, familiární, slangové, profesní, argotické či nespisovné. Zároveň by měl tento slovník obsahovat lexikální jednotky, jež jsou známé pro běžného uživatele daného jazyka a neměl by obsahovat příliš cizích slov či termínů. Slovníky, jejichž obsahem jsou **termíny** určité odborné oblasti, budou blíže představeny v kapitole 3 Terminografie.

⁶ HLADKÁ, Zdeňka. České slovníkářství na cestě k jednojazyčnému výkladovému slovníku. *Naše řeč* [online]. 2005, **88**(3), 140-159 [cit. 2020-02-22]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7835>.

⁷ ŠABRŠULA, Jan. *Základy francouzské lexikologie*. Praha: SPN, 1983, s. 239-242.

⁸ FILIPEC, Josef. Teorie a praxe jednojazyčného slovníku výkladového. In: ČERMÁK, František, BLATNÁ, Renata (eds). *Manuál lexikografie*. Jinočany: H & H, 1995, s. 16-49.

1.2 Odvětví lexikografie

František Čermák a Renata Blatná⁹ rozdělují lexikografii do následujících **osmi** hlavních podoborů:

1. etymologická lexikografie,
 2. historická lexikografie,
 3. frazeografie,
 4. počítačová lexikografie,
 5. nářeční lexikografie,
 6. onomastická lexikografie,
 7. překladová lexikografie,
 8. terminografie.
- } diachronní lexikografie

A právě **terminografii**, jakožto jednomu z těchto osmi podoborů lexikografie, bude věnována jedna kapitola. V této kapitole budeme terminografii nejprve definovat, poté zmíníme její historii na českém území a porovnáme ji s lexikografií. Následně budou představeny terminologické slovníky a terminologické databáze, jakožto výsledky terminografické práce. Tuto kapitolu bude uzavírat představení jednotlivých kroků při sestavování odborného dvojjazyčného slovníku (viz kapitola 3 Terminografie).

⁹ ČERMÁK, František, BLATNÁ, Renata (eds.). *Manuál lexikografie*. Jinočany: H & H, 1995, s. 7-13.

1.3 Typologie slovníků

V současné oblasti lexikografie neexistuje jednotná typologie slovníků. To je způsobeno zejména rozdílnými lexikografickými tradicemi jednotlivých jazyků a také hledisky, podle nichž daný jazykovědec slovníky klasifikuje. V této podkapitole představíme typologii slovníků podle českých i francouzských jazykovědců.

1.3.1 Typologie slovníků podle Františka Čermáka a Renaty Blatné

František Čermák a Renata Blatná¹⁰, jakožto spoluautoři, přinášejí poněkud neobvyklé rozdělení slovníků. Toto rozdělení nazývá Michal Dvorecký „gradačním“¹¹. Znamená to, že se postupně od prvního rysu daného slovníku odvíjí ty ostatní a my se dopracujeme k úplné charakteristice slovníku. Schéma podle Čermáka a Blatné vypadá následovně:

Rys	Typ slovníku
(1) (<i>Obsah</i>) obecně	a) encyklopedické b) jazykové (viz 2)
(2) (<i>Čas</i>) jazykové	a) diachronní: historické etymologické b) synchronní (viz 3)
(3) (<i>Jazyky</i>) synchronní	a) vícejazyčné/překladové: dvoujazyčné vícejazyčné b) jednojazyčné (viz 4)
(4) (<i>Cíl</i>) jednojazyčné	a) normativní (obv. školní) b) deskriptivní/vědecké (viz 5)
(5) (<i>Uspořádání</i>) deskriptivní	a) jiné: retrogradní frekvenční věcné/tezaurové b) alfabtické (viz 6)
(6) (<i>Oblast</i>) alfabtické	a) dílčí aa) individuální: autora/díla ab) geograficky stratifikované: dialektické ac) sociálně stratifikované: argotické aj.

¹⁰ ČERMÁK, František, BLATNÁ, Renata (eds.). *Manuál lexikografie*. Jinočany: H & H, 1995, s. 11-12.

¹¹ DVORECKÝ, Michal. Lexikografie aneb láska na druhý pohled. In: MÜGLOVÁ, Daniela. *Komunikace, tlumočení, překlad aneb Proč spadla Babylonská věž?*. Nitra: Enigma, 2013, s. 258-289. Přeložil Vítězslav Vilímek.

ad) oborové věcné: terminologické
slangové

ae) oborové jazykové:
onomaziologické
frazologické
onomastické

b) celonárodní (viz 7)

(7) (*Východisko*)

a) onomaziologické

aa) tezaurus/věcný

ab) synonymické

ac) hyponymické aj.

b) sémaziologické (viz 8)

ba) obecné – dílčí (ne/normativní)

bb) ortografické-ortoepické (ne/normativní)

(8) (*Médium uložení*)

a) knižní

b) elektronické

Jak jsme uvedli již v úvodu, jedním z hlavních cílů této práce bude výzkum francouzsko-českých odborných slovníků a glosářů. Na základě výše uvedené typologie od Františka Čermáka a Renaty Blatné tyto odborné publikace charakterizujeme. Náš výzkum bude zahrnovat **slovníky (popř. glosáře)**:

(1)	jazykové,
(2)	synchronní,
(3)	překladové: dvoujazyčné, ¹²
(4)	vědecké,
(5)	alfabetické,
(6)	oborové věcné: terminologické,
(7)	sémaziologické, ¹³
(8)	knižní.

Tabulka č. 1 Charakteristika zkoumaných slovníků a glosářů

¹² V naší práci budeme dále používat označení „dvojazyčný“, nikoliv „dvoujazyčný“, jak je uvedeno v této typologii.

¹³ Poznámka: Sémaziologie, jakožto jazykovědná disciplína, vychází od jazykového znaku a zkoumá, jakému obsahu odpovídá. Onomaziologie, jakožto opak sémaziologie, vychází od obsahu lexikální jednotky a zkoumá, jakými jazykovými znaky je definován.

1.3.2 Typologie slovníků podle Alise Lehmann a Françoise Martin-Berthet

Z lingvistického prostředí francouzského představíme typologii slovníků podle Alise Lehmann a Françoise Martin-Berthet¹⁴. Co se týká obsahu slovníku, autorky staví proti sobě tři hlavní opozice:

- 1) dictionnaires monolingues vs bilingues,¹⁵
- 2) de langue vs encyclopédiques,¹⁶
- 3) généraux vs spécialisés.¹⁷

Další rozdělení autorky definují takto: „...*d'autres catégories concernant le support (dictionnaires électroniques) et le public (dictionnaires d'apprentissage)*.“¹⁸

I přesto, že jsou výše uvedené typologie odlišné, je zřejmé, že obsah **odborných slovníků či glosářů** tvoří jen jistá část lexikální zásoby daného jazyka. Tyto slovníky budou podrobněji představeny v kapitole 3 Terminografie.

¹⁴ LEHMANN, Alise, MARTIN-BERTHET, Françoise. *Lexicologie*. Malakoff: Armand Colin, 2018, s. 257.

¹⁵ Ibidem, s. 257. Náš překlad: slovníky jednojazyčné versus dvojjazyčné.

¹⁶ Ibidem, s. 257. Náš překlad: výkladové versus encyklopedické.

¹⁷ Ibidem, s. 257. Náš překlad: všeobecné versus odborné.

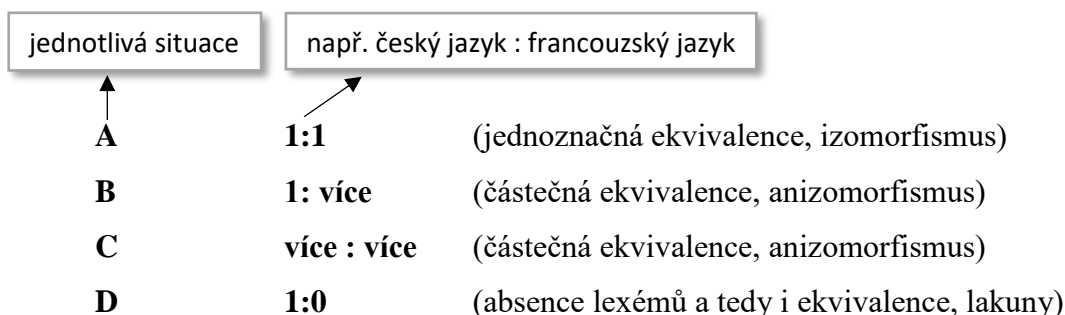
¹⁸ Ibidem, s. 257. Náš překlad: další kategorie se týkají typu nosiče (slovníky elektronické) a uživatele (slovníky učební).

1.4 Dvojjazyčné slovníky

1.4.1 Charakteristika a rozdělení

Během charakteristiky slovníků a glosářů (viz podkapitola 1.3), jež budeme v této práci podrobněji zkoumat, jsme určili, že se bude jednat o odborné slovníky a glosáře **dvojjazyčné**. Ty obvykle řadíme mezi překladové slovníky. Z tohoto důvodu v této podkapitole blíže představíme dvojjazyčné slovníky a také zmíníme jejich rozdělení.

Ve **dvojjazyčných/bilingvních slovnících** (dictionnaire bilingue, *m.*) jsou k heslům jazyka výchozího (langue de départ, *f.*/ langue source, *f.*) přiřazovány jejich **ekvivalenty** v jazyce cílovém (langue d'arrivée, *f.*/ langue cible, *f.*). Tyto slovníky vznikají na základě potřeby komunikace mezi společenstvími s odlišnými jazyky. Jejich sestavováním se zabývá překladová lexikografie. Každý lexikograf by měl dokonale ovládat daný jazyk, a v případě sestavování dvojjazyčného slovníku je žádoucí spolupráce s rodilými mluvčími. Dvojjazyčné slovníky jsou zpracovány jak v tištěné, tak i v elektronické verzi, jež má oproti té tištěné několik benefitů. Jak jsme již zmínili, sestavování dvojjazyčných slovníků závisí zejména na vyhledávání ekvivalentů. Při této práci mohou podle Františka Čermáka¹⁹ nastat následující čtyři situace:

Zároveň u **situace D** František Čermák dodává, že každý jazyk dokáže vyjádřit to, co potřebuje, a to ve většině případů opisem. Po vzoru výše představeného schématu navážeme na vyhledávání ekvivalentů, a pro situace **A-C** přinášíme vlastní příklady:

situace A: Slovensko : Slovaquie, *f.*²⁰

situace B: řeka : rivièrè, *f.*, fleuve, *m.*²¹

situace C: dialekt, nářečí : dialecte, *m.*, parler, *m.*²²

¹⁹ ČERMÁK, František. Překladová lexikografie. In: ČERMÁK, František, BLATNÁ, Renata (eds.). *Manuál lexikografie*. Jinočany: H & H, 1995, s. 238.

²⁰ AUTORSKÝ KOLEKTIV PRACOVNÍKŮ LINGEA S.R.O.. *Francouzsko-český, česko-francouzský velký slovník: [--nejen pro překladatele]*. Brno: Lingea s.r.o., 2007, s. 1164.

²¹ Ibidem, s. 1139.

²² Ibidem, s. 734.

O vyhledávání ekvivalentů, které nastává i během sestavování odborných slovníků a glosářů, se zmíníme více v kapitole 3 Terminografie.

Carla Marello, italská lexikografka, definuje **dvojjazyčný slovník** následovně: „*Le dictionnaire bilingue est un dictionnaire dans lequel des expressions dans une langue (dite langue source ou départ) sont traduites dans une autre (dite langue cible ou langue d'arrivée).*“²³

Autorka zároveň rozděluje **dvojjazyčné slovníky** na základě:

A. makrostruktury do následujících kategorií:

1. dictionnaires généraux et dictionnaires abrégés,²⁴
2. dictionnaires bilingues de poche,²⁵
3. dictionnaires bilingues spécialisés,²⁶
4. dictionnaires sémasiologiques et onomasiologiques.²⁷

Carla Marello²⁸ také dodává, že „slovníky všeobecné“ mají rozsah 1 600 až 2 200 stránek, „slovníky stručné“ mají okolo 1 000 stránek a „slovníky dvojjazyčné kapesní“ mají 400 až 600 stránek. Během našeho výzkumu odborných slovníků a glosářů budeme také jednotlivé odborné publikace klasifikovat na základě jejich rozsahu, nikoliv však podle počtu stránek jako Carla Marello, ale podle počtu hesel. (Více viz kapitola 4 Odborné francouzsko-české slovníky a glosáře).

B. mikrostruktury do dvou typů:

1. dictionnaires bidirectionnels,²⁹
2. dictionnaires monodirectionnels.³⁰

Na základě výše uvedených rozdělení podle Carly Morello je zřejmé, že náš výzkum bude zahrnovat **odborné slovníky a glosáře jednosměrné** (tzn. *francouzsko-české*).

Pojmy makrostruktura a mikrostruktura slovníku budou představeny v podkapitole 1.5.

²³ MARELLO, Carla. Les différents types de dictionnaires bilingues. In: BÉJOINT, Henri, THOIRON, Philippe. *Les dictionnaires bilingues*. Louvain-la-Neuve: Duculot s.a., 1996, s. 31-52.

Náš překlad: Dvojjazyčný slovník je slovník, v němž jsou výrazy z jednoho jazyka (nazývaný jazykem výchozím) překládány do jazyka druhého (nazývaný jazykem cílovým).

²⁴ Ibidem, s. 37. Náš překlad: slovníky všeobecné a slovníky stručné.

²⁵ Ibidem, s. 38. Náš překlad: slovníky dvojjazyčné kapesní.

²⁶ Ibidem, s. 39. Náš překlad: slovníky dvojjazyčné speciální (odborné).

²⁷ Ibidem, s. 40. Náš překlad: slovníky sémaziologické a onomaziologické.

²⁸ Ibidem, s. 37-38.

²⁹ Ibidem, s. 44. Náš překlad: slovníky obousměrné.

³⁰ Ibidem, s. 46. Náš překlad: slovníky jednosměrné.

1.4.2 První dvojjazyčné slovníky na území českém a francouzském

Bartoloměj z Chlumce (asi 1320-1370), také zvaný mistr Klaret, je považován za prvního významného českého lexikografa. Je autorem **tří latinsko-českých slovníků**: *Vokabulář gramatický* (latinsky: *Vocabularius grammaticus*), *Bohemář* (latinsky: *Bohemarius maior*) a *Glosář* (latinsky: *Glosarium*). Všechna tato díla pocházejí z počátku druhé poloviny 14. století, během kterého došlo k velkému rozvoji školství (univerzitního i základního). Kateřina Voleková ke vzniku těchto slovníků dodává: „... jsou odrazem mohutného společenského a kulturního rozvoje v době Karlově.“³¹ Jsou psána ve verších a obsahují i **odborné názvy**. O historii české terminografie se blíže zmíníme v podkapitole 3.2 Počátky a vývoj české terminografie.

Alise Lehmann a Françoise Martin-Berthet³² označují za úplně **první francouzský slovník** *Dictionnaire français-latin* (původním názvem *Dictionnaire françois-latin*) z roku 1539, jehož autorem je Robert Estienne. Autorky k tomuto slovníku dodávají: „Il résulte de l'inversion du *Thesaurus latin-français* du même auteur, de 1531.“³³ Robert Estienne (1503-1559) byl významný francouzský překladatel, lexikograf a tiskař. Rok **1539** nebyl významný jen pro francouzskou lexikografii, ale rovněž pro francouzský jazyk. Král František I. vydal v srpnu roku 1539 nařízení *Villers-Cotterêts*, jež ukládalo za povinnost užívání francouzštiny v úředních dokumentech.

³¹ VOLEKOVÁ, Kateřina. *Česká lexikografie 15. století*. Praha: Academia, 2015, s. 152.

³² LEHMANN, Alise, MARTIN-BERTHET, Françoise. *Lexicologie*. Malakoff: Armand Colin, 2018, s. 258.

³³ Ibidem, s. 258. Náš překlad: Ten vznikl z inverze latinsko-francouzského Tezauru od stejného autora z roku 1531.

1.5 Makrostruktura a mikrostruktura slovníku

Každý slovník, bez ohledu na to, jakého je druhu či typu, má svou vlastní **makrostrukturu** (macrostructure, *f.*) a **mikrostrukturu** (microstructure, *f.*).

Josef Filipec představuje **makrostrukturu** následovně: „*Makrostrukturu slovníku tvoří celkové uspořádání heslových slov (popř. částí slov a spojení slov) buď abecední, nebo pojmové (věcné), nebo kombinované...*“.³⁴ A zároveň dodává, že do makrostruktury slovníku můžeme také zahrnout předmluvu, tabulky a přílohy. Dobře uspořádaná makrostruktura dovolí uživateli daného slovníku nalézt jednotlivá hesla rychle a přesně. V rámci řazení hesel je také možné použít metodu tzv. **hnízdování**. Josef Filipec představuje hnízdování jako: „...*sdužování slovotvorně souvisících lemmat a sublemmat, lexémů.*“³⁵ Zároveň Zdeňka Hladká³⁶ zmiňuje, že jsou v rámci hnízdování seskupovány lexikální jednotky, jež jsou odvoditelné od stejného základu nebo kompozita, obsahující stejný základ. Tato metoda má své výhody (například šetření místa v tištěném slovníku), ale také nevýhody (obtížnější hledání daného hesla pro nezkušeného uživatele). Svatava Machová³⁷ poznamenává, že se v **odborných slovnících** odvozeniny zpravidla neuvádí. Obsahem těchto slovníků jsou mnohdy víceslovná pojmenování, která zabírají ve slovníku hodně prostoru. Z tohoto důvodu se používá jejich **zkratka**. Svatava Machová tuto zkratku popisuje následovně: „*Jednak je součástí hesla nezkráceného termínu, jednak je samostatným heslovým slovem odkazového hesla odkazujícího k základnímu termínu.*“³⁸ Následující příklad zachycuje metodu hnízdování a použití zkratky, odkazující k základnímu heslu v odborném slovníku. Heslo pochází z *Francouzsko-českého právníckého slovníku* (1994)³⁹.

casier m.	rejstřík
c. judiciaire	trestní rejstřík
c. fiscal	daňový rejstřík

³⁴ FILIPEC, Josef. Teorie a praxe jednojazyčného slovníku výkladového. In: ČERMÁK, František, BLATNÁ, Renata (eds.). *Manuál lexikografie*. Jinočany: H & H, 1995, s. 21.

³⁵ Ibidem, s. 16-49.

³⁶ Zdeňka Hladká (2017): HNÍZDOVÁNÍ. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy-Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. [cit. 2020-03-29] Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/HN%C3%8DZDOV%C3%81N%C3%8D>

³⁷ MACHOVÁ, Svatava. Terminografie. In: ČERMÁK, František, BLATNÁ, Renata (eds.). *Manuál lexikografie*. Jinočany: H & H, 1995, s. 137-157.

³⁸ Ibidem, s. 147.

³⁹ TOMAŠČÍNOVÁ, Jana, LARIŠOVÁ, Markéta. *Francouzsko-český právnícký slovník*. Jinočany: H & H, 1994, s. 38.

Zároveň použití zkratky u víceslovných pojmenování není jediný způsob, jak lze v tištěném slovníku ušetřit místo. V některých heslech můžeme najít **tildu** (~), jež substituuje heslové slovo a přináší příklady, v jakých spojeních jej můžeme použít. Následující příklad ilustruje užití tildy v odborném slovníku. Heslo pochází z *Obchodního a hospodářského slovníku francouzsko-českého* (1948)⁴⁰.

répít *m* lhůta, odklad; *sans* ~ bez ustání, bezodkladně.

Mikrostrukturu slovníku Josef Filipec definuje jako: „...*lingvisticky relevantní soubor informací o heslovém slově (vstupu) a jeho manifestacích.*“⁴¹ A k této definici připojuje informaci, že je v rámci mikrostruktury spojováno několik rovin: fonologická, grafická, gramatická, sémantická, pragmatická, stylistická, textová, popřípadě kvantitativní, historická a mezilexémových vztahů. Informace o hesle jsou řazeny v pevném pořadí a z důvodu omezeného místa, zejména v tištěném slovníku, často obsahují zkratky, lexikografické symboly a zkrácené vysvětlení významů.

Pokud se zaměříme obecně na makrostrukturu a mikrostrukturu **odborných dvojjazyčných slovníků**, Carla Marello⁴² konstatuje, že makrostruktura těchto slovníků je poněkud zredukovaná, oproti makrostruktuře slovníků všeobecných. Dodává, že hesla tvoří zejména jmenná syntagmata. K mikrostruktuře odborných dvojjazyčných slovníků, Carla Marello poznamenává, že neobsahuje gramatické informace ani přeložené příklady, ale zejména kolokace a kontexty, v nichž se dané heslové slovo užívá.

V rámci našeho výzkumu odborných slovníků a glosářů budeme hodnotit jednotlivé tituly podle několika kritérií. Jedním z nich bude právě kvalita sestavení makrostruktury a mikrostruktury daného slovníku či glosáře. (Více viz kapitola 4 Odborné francouzsko-české slovníky a glosáře).

⁴⁰ ČADA, Josef. *Slovník obchodní a hospodářský francouzsko-český*. Praha: Samcovo nakladatelství, 1948, s. 138.

⁴¹ FILIPEC, Josef. Teorie a praxe jednojazyčného slovníku výkladového. In: ČERMÁK, František, BLATNÁ, Renata (eds.). *Manuál lexikografie*. Jinočany: H & H, 1995, s. 16-49.

⁴² MARELLO, Carla. Les différents types de dictionnaires bilingues. In: BÉJOINT, Henri, THOIRON, Philippe. *Les dictionnaires bilingues*. Louvain-la-Neuve: Duculot s.a., 1996, s. 31-52.

2 Odborný jazyk, terminologie, termín, nomenklatura

Druhá kapitola slouží jako jakési pojítka mezi kapitolou předešlou a následující, to znamená mezi lexikografií a terminografií. Při jejím zpracování jsme nahlíželi do odborných zdrojů psaných česky, francouzsky a anglicky.

2.1 Odborný jazyk – charakteristika

Odborný jazyk (*langue de spécialité, f.*), jakožto jeden ze subsystemů přirozeného jazyka, budeme charakterizovat podle Rostislava Kocourka, jenž je v současnosti jedním z eminentních českých lingvistů. Rostislav Kocourek⁴³ zmiňuje, že se nejčastěji setkáváme s písemnou formou odborného jazyka. Ten si utváří vlastní odborný sémiotický systém a je ve většině případů užíván jen ohraničenou skupinou uživatelů, v tomto případě se jedná o **odborníky** (*spécialiste, m.*). Odborný jazyk by měl být přesný, systematický, úsporný (obsahuje různé zkratky a značky), neměl by být emotivně či subjektivně zabarvený, zároveň dohlíží na užívání polysémických a homonymních výrazů, vypouští synonyma. Jeho funkce je zejména **kognitivní**, to znamená, že nás seznamuje s koncepty, metodami, cíli či novými poznatky vědeckého bádání. Karel Hausenblas⁴⁴ označuje **termíny** za hlavní prostředky odborného textu. A dodává, že odborný text je tvořen kombinací jazyka „běžně sdělovacího“ a „specificky odborného“, posledně zmíněný ovšem nemá dostatek vlastních prostředků, a z tohoto důvodu je doplňován i výrazy neodbornými. Pojem termín bude blíže představen v podkapitole 2.3 Termín.

⁴³ KOCOUREK, Rostislav. *La langue française de la technique et de la science*. Wiesbaden: Brandstetter, 1991, s. 40-42.

⁴⁴ HAUSENBLAS, Karel. Termíny a odborný text. *Československý terminologický časopis* [online]. 1963, 2(1), 7-15 [cit. 2020-02-14]. Dostupné z: https://www.juls.savba.sk/ediela/CSterm/1963/1/1963-1_hi.pdf

2.2 Terminologie

2.2.1 Definice

Podle Svatavy Machové můžeme **terminologii** (terminologie, *f.*) definovat dvěma způsoby. První z nich představuje terminologii jako „*soubor odborných názvů – termínů*“⁴⁵, v němž jsou termíny *terminologie* a *odborné názvosloví* užívány synonymně. A druhý z nich představuje terminologii jako „*nauku o odborném názvosloví*“⁴⁶. Podle Svatavy Machové⁴⁷ terminologie náleží do lingvistiky, konkrétně do oblasti lexikální sémantiky.

Silvia Pavel a Diane Nolet⁴⁸, jakožto spoluautorky, rovněž zmiňují, že má terminologie dva významy. První z nich vymezuje terminologii jako soubor odborných výrazů, vztahujících se například k určitému vědnímu oboru či profesi. A druhý vymezuje terminologii jako lingvistickou disciplínu, věnující se vědeckému výzkumu konceptů a termínů, užívaných v různých odborných jazycích. Autorky rovněž poukazují na podobnost lexikografie a terminologie jakožto disciplín a zmiňují synonymní užívání termínů „odborná lexikografie“⁴⁹ a terminologie.

Oproti tomu Robert Dubuc⁵⁰ upouští od definice terminologie jako souboru termínů, užívaných ve vztahu k určitému vědnímu oboru či profesi, a označuje terminologii jako disciplínu vycházející z lingvistiky, s vlastní teorií, praxí a metodami.

Jak zmiňuje Juan C. Sager⁵¹, základními složkami terminologie jsou **termíny**, které jsou chápány jako symboly, reprezentující jednotlivé koncepty. Tyto koncepty musí existovat dříve, než pro ně budou vytvořeny termíny.

⁴⁵ MACHOVÁ, Svatava. Terminografie. In: ČERMÁK, František, BLATNÁ, Renata (eds.). *Manuál lexikografie*. Jinočany: H & H, 1995, s. 137-157.

⁴⁶ Ibidem, s. 137-157

⁴⁷ MACHOVÁ, Svatava. *TERMINA 94 Liberec 21.-23. června 1994: konference o odborném stylu a terminologii: sborník příspěvků*. Liberec, Praha: Katedra českého jazyka a literatury PF TU: Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky, 1995.

⁴⁸ PAVEL, Silvia, NOLET, Diane. *Précis de terminologie*. [Ottawa]: Travaux Publics et Services Gouvernementaux, 2001, s. XVII.

⁴⁹ Ibidem, s. XVII. Originální znění: lexicographie spécialisée.

⁵⁰ DUBUC, Robert. *Manuel pratique de terminologie*. 4e. Brossard: Linguatex, 2002, s. 3-4.

⁵¹ SAGER, Juan C. *A practical course in terminology processing*. Amsterdam; Philadelphia: J. Benjamins Pub. Co., 1990, s. 22.

2.2.2 Počátky a vývoj terminologie jako disciplíny

Pokud se zaměříme na terminologii jakožto na disciplínu zabývající se zkoumáním a sestavováním odborných názvů, M. Teresa Cabré⁵² zmiňuje, že její počátky můžeme hledat již v **18. století**. Významnými osobami v tomto časovém období a pro tuto oblast byli zejména Antoine Lavoisier a Claude Louis Berthollet (francouzští chemici) a Carl Linné (švédský přírodovědec a rovněž zakladatel botanické a zoologické nomenklatury). V **19. století** nastal velký rozvoj vědy a vědci se na mezinárodních setkáních shodovali, že je zapotřebí sestavení pravidel pro vytváření termínů. Ve **20. století** došlo k velkému rozvoji vědy, ale rovněž **techniky**. Velký zlom pro terminologii, jakožto disciplínu, nastal ve **třicátých letech 20. století**. Od tohoto období mluvíme zároveň o tzv. moderní terminologii. V roce 1931 předložil **Eugen Wüster** (1898-1977) svou doktorskou práci s názvem *Die internationale Sprachnormung in der Technik, besonders in der Elektrotechnik*. Podle M. Teresy Cabré⁵³ Wüster v této práci představil argumenty pro uspořádání pracovních metod v terminologii, určil principy pro práci s termíny a naznačil metodiku pro zpracování terminologických dat. V roce 1935 přeložil ruský terminolog Ernest Drezen Wüsterovu doktorskou práci do ruštiny, a tím se tehdejší Sovětský svaz začal více zajímat o normalizaci terminologie. Podle Friedricha Langa⁵⁴, jenž byl rakouský vědec stejně jako Eugen Wüster, měl právě tehdejší Sovětský svaz zásluhu na založení **výboru při organizaci ISA**, který se měl zabývat všeobecnými terminologickými záležitostmi. Ke vzniku tohoto výboru Friedrich Lang zmiňuje: „V roce 1936 byl pak založen výbor ISA 37 ‚Terminologie‘. Po přerušení způsobeném druhou světovou válkou byly práce obnoveny v roce 1952 založením výboru ISO/TC 37 ... ‚Terminologie. Zásady a koordinace‘.“⁵⁵ Organizace **ISA** (*International Federation of the National Standardizing Associations*) začala svou činnost již v roce 1926. Po druhé světové válce změnila svůj název na **ISO** (*International Organization for Standardization*). Na začátku 70. let byl UNESCO založilo **Infoterm** (*International Information Centre for Terminology*), jehož vědeckým ředitelem byl až do své smrti

⁵² CABRÉ, Teresa M.. *Terminology: theory, methods and applications*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1999, s. 1.

⁵³ Ibidem, s. 5.

⁵⁴ LANG, Friedrich. O některých otázkách názvosloví. *Československý terminologický časopis* [online]. 1963, 2(3), 148-154 [cit. 2020-06-18]. Dostupné z: https://www.juls.savba.sk/ediela/CSterm/1963/3/1963-3_hi.pdf

⁵⁵ Ibidem, s. 149.

Eugen Wüster⁵⁶. Infoterm řídí mezinárodní spolupráci v odvětví terminologie. Je zřejmé, že významné Wüsterovo dílo přispělo k normalizaci terminologie a Alice Tihelková⁵⁷ jej právoplatně ve své disertační práci označuje jako „zakladatele normalizace“.

Jak uvádí M. Teresa Cabré⁵⁸, zájem o terminologii narůstal souběžně ve třech evropských zemích – v Rakousku, v bývalém Československu a v bývalém Sovětském svazu. Můžeme tedy mluvit o třech⁵⁹ hlavních terminologických školách moderní terminologie. První z nich je **škola vídeňská**, jejíž základy položil již výše zmíněný Eugen Wüster. Druhou školou je **škola pražská**. M. Teresa Cabré zmiňuje jako jednoho z jejích hlavních protagonistů Lubomíra Drozda. My můžeme mezi její představitele zařadit například i Miroslava Roudného, Rostislava Kocourka či Jána Horeckého. Důležitý význam pro tehdejší československou terminologii a její vývoj měl *Československý terminologický časopis* (dále jen „ČTČ“). Tento časopis byl vydávaný pouze v letech 1962–1966, jednalo se o dvouměsíčník, to znamená, že během tohoto pětiletého období bylo vydáno třicet čísel. Jaromír Bělič⁶⁰ v úplně prvním článku ČTČ z roku 1962 informuje, že se nový časopis bude věnovat odbornému názvosloví českému a slovenskému, a navazuje tak na činnost časopisu *Slovenské odborné názvoslovie*. Třetí školou je **škola moskevská**. Její nejvýznamnější představitel byl Dmitrij Seměnovič Lotte, jehož odborné teze byly překládány do češtiny a publikovány na pokračování v ČTČ. Ivana Bozděchová⁶¹ zmiňuje, že právě moskevská škola od sebe poprvé odlišila termíny *terminologie* a *nomenklatura*. Definici nomenklatury a jejímu porovnání s terminologií se budeme věnovat v podkapitole 2.4 Nomenklatura.

⁵⁶ KINGSCOTT, Geoffrey. Tribute to the founder of terminology: 1998 marks the centenary of Eugen Wüster's birth. *Language today* [online]. 1998, (11), 14-19 [cit. 2020-06-18]. Dostupné z: <http://www.mt-archive.info/jnl/LangToday-1998-Wuster.pdf>

⁵⁷ TIHELKOVÁ, Alice. *Theory and Practice of Czech Bilingual Specialized Dictionaries*. Praha, 2006. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav anglistiky a amerikanistiky. Vedoucí práce prof. PhDr. Aleš Klégr.

⁵⁸ CABRÉ, Teresa M.. *Terminology: theory, methods and applications*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1999, s. 12-13.

⁵⁹ Poznámka: Jako čtvrtá terminologická škola je označována škola quebecká.

⁶⁰ BĚLIČ, Jaromír. Za upevnování kontaktu mezi češtinou a slovenštinou na poli terminologie. *Československý terminologický časopis* [online]. 1962, 1(1), 1-6 [cit. 2020-06-19]. Dostupné z: https://terminologickyportal.sk/pdf/csterm/1962/1/1962-1_lo.pdf

⁶¹ Ivana Bozděchová (2017): TERMINOLOGIE. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy-Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. [cit. 2020-06-19] Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/TERMINOLOGIE>

2.3 Termín

2.3.1 Definice a vlastností termínů

Pojmu **termín** (terme. *m.*) jsou v běžném slovníku cizích slov přiřazovány dva významy. První z nich představuje termín jako limit nebo dobu, během níž jsme zavázáni uskutečnit určitou povinnost (jev typický pro svět obchodu). Ovšem jak uvádí František Daneš⁶², pojem termín postupem času získal i význam druhý. Tento druhý význam představuje termín jako **odborný název** užívaný v určitém **oboru**. Pokud se zaměříme na definice termínu v českém lingvistickém prostředí, Rostislav Kocourek⁶³ píše, že se v třicátých letech 20. století zvýšil zájem českých lingvistů o odborné výrazy, zejména mezi členy tehdy nově vzniklého Pražského lingvistického kroužku (dále jen „PLK“). Autor dále zmiňuje, že v období od třicátých do šedesátých let 20. století vycházeli čeští lingvisté při definování pojmu termín zejména z významné stati **Bohuslava Havránka** *Úkoly spisovného jazyka a jeho kultura*, jež byla v roce 1932 publikována ve sborníku PLKu, *Spisovná čeština a jazyková kultura*. Za autora první české definice termínu je považován Leontij Kopeckij. Definice z roku 1935, v níž autor zdůrazňuje odbornou složku termínu, zní následovně: „*Termínem je pro mne takové slovo, které má v odborném jazyku přesný a jednoznačný význam a které, i když se vyskytne v jazyku hovorovém, je pocíťováno jako slovo náležející k některé odborné oblasti ...*“⁶⁴ Důležité je také zmínit, že Leontij Kopeckij rozlišoval čtyři složky pojmu termín: *termín*, *automatizované slovo*, *automatizovaná skupina slov* a *automatizovaná věta – šablona*. Není zcela náhodné, že Kopeckij objasňoval pojem termín v rámci hospodářského jazyka. Právě v tomto jazyce se často setkáváme s víceslovnými termíny či šablonami, jež jsou užívány v rámci obchodní korespondence.

Zhruba o třicet let později Bohuslav Havránek ve své publikaci *Studie o spisovném jazyce* (1963) přichází s definicí jak pro terminologii, tak i pro termín. Bohuslav Havránek⁶⁵

⁶² DANEŠ, František. Názvosloví, terminologie a nomenklatura. *Vesmír* [online]. 1995, **74**(10) [cit. 2020-06-19]. Dostupné z: <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/1995/cislo-10/nazvoslovi-terminologie-nomenklatura.html>

⁶³ KOČOUREK, Rostislav. Termín a jeho definice. *Československý terminologický časopis* [online]. 1965, **4**(1), 1-25 [cit. 2020-06-19]. Dostupné z: https://www.juls.savba.sk/ediela/CSterm/1965/1/1965-1_lo.pdf

⁶⁴ KOPECKIJ, Leontij. O lexikálním plánu hospodářského jazyka: Le plan lexicologique du langage économique. *Slovo a slovesnost* [online]. 1935, **1**(2), 120-122 [cit. 2020-06-19]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=24>

⁶⁵ HAVRÁNEK, Bohuslav. *Studie o spisovném jazyce*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 81.

rozlišuje dva typy hesel. Prvním z nich jsou tzv. **jednoznačná slova**, která se užívají pouze v jednom vědeckém nebo praktickém oboru, a tato slova si uchovávají svůj odborný význam, i pokud se vyskytnou v řeči odborníků z jiného oboru či běžných uživatelů. Druhým typem jsou tzv. **automatizovaná slova a sousloví**, v tomto případě se jedná o slova, jež mají stabilní význam v jednom oboru, ale jiný význam v jiném oboru či v běžné řeči. Automatizovaným souslovím (nebo také skupinou slov) má Havránek na mysli spojení především substantiv s adjektivy. Jedná se tedy o slova, která mohou být užívána samostatně, ale pokud jsou spojena, nesou s sebou určitý význam. Autor dodává, že čeština obsahuje termíny jak domácího, tak i cizího původu. V rámci termínů cizího původu Havránek⁶⁶ zmiňuje termíny přejaté například z řečtiny či latiny (termíny z oblasti politiky či literatury), z italštiny (termíny z oblasti bankovníctví či hudby) nebo z francouzštiny (termíny z oblasti módy).

Poslední česká definice termínu pochází z roku 2007 a jejími autorkami jsou Edith Birkhahnová a Věra Chudomelová. Autorky definují termíny jako: „... *slova, která patří do terminologického systému nějakého oboru, případně více oborů, současně jsou to ale ve většině případů i slova běžné slovní zásoby.*“⁶⁷ Tímto přesunem termínů z jazyka odborného do jazyka běžného či naopak dochází k tzv. terminologizaci nebo naopak k determinologizaci. Tyto pojmy budou vysvětleny v části 2.3.2 Tvoření termínů.

Závěrem zmíníme definici termínu podle Silvie Pavel a Diane Nolet. Autorky definují termín jako: „*Mot, syntagme, symbole ou formule désignant un concept propre à un domaine d'emploi.*“⁶⁸ Můžeme si všimnout, že stejně jako u definice terminologie, autorky zmiňují spojitost mezi **termínem** a **konceptem**. V tomto směru je důležité zmínit, že se při tvorbě jednotlivých termínů vychází od konceptů, jež jsou za pomoci termínů pojmenovány. O rozdílu lexikografické a terminografické práce se zmíníme v kapitole 3.4 Lexikografie vs. terminografie.

⁶⁶ Ibidem, s. 82.

⁶⁷ BIRKHAHNOVÁ, Edith, CHUDOMELOVÁ, Věra. *Lexikografie v kontextu informační společnosti: sborník příspěvků z pracovního setkání: Praha, 4.-6.6.2007*. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, 2008.

⁶⁸ PAVEL, Silvia, NOLET, Diane. *Précis de terminologie*. [Ottawa]: Travaux Publics et Services Gouvernementaux, 2001, s. 117.

Náš překlad: Slovo, syntagma, symbol nebo vzorec, který označuje koncept specifický pro oblast užití.

Ivan Masár⁶⁹ označuje jako hlavní **vlastnost** termínů znakovost. Znamená to, že termín obsahuje složky *signifiant* a *signifié* (označující a označovaný). Tato vlastnost termínu vychází ze Saussurova pojetí znaku. Olga Martincová a Ivana Bozděchová⁷⁰ přicházejí s pěti (respektive šesti) základními vlastnostmi termínů. První z nich je ustálenost, zaručující skutečnost, že nedochází k nedorozumění v rámci odborné komunikace. Druhá z nich je systemovost, představující úroveň začlenění daného termínu do systému odborného názvosloví daného oboru. Třetí je přesnost, vyjadřující konceptuální význam termínu, jenž je vymezen. Čtvrtou vlastností je jednoznačnost, představující skutečnost, že by termín měl být jednoznačný uvnitř odborného názvosloví alespoň jednoho oboru. Pátou vlastností je nosnost, jež představuje schopnost vytvářet další termíny. A šestou vlastností je ústrojnost, zaručující skutečnost, že je struktura termínu v souladu se zásadami daného jazykového systému.

⁶⁹ MASÁR, Ivan. Definície termínu. *Kultúra slova* [online]. 1988, **22**(5), 129-140 [cit. 2020-06-20]. Dostupné z: <https://www.juls.savba.sk/ediela/ks/1988/5/ks1988-5.lq.pdf>

⁷⁰ Olga Martincová, Ivana Bozděchová (2017): TERMÍN. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. [cit. 2020-06-19] Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/TERM%C3%8DN>

2.3.2 Tvoření termínů

Během vypracování této části jsme z většiny nahlíželi do odborné publikace *O české terminologii* (1983)⁷¹. Jelikož se naše práce zabývá rovněž terminologií francouzskou, budeme čerpat francouzské příklady z odborné publikace *La langue française de la technique et de la science* (1991)⁷².

Pokud se zaměříme na tvoření termínů, Běla Poštolková⁷³ zmiňuje, že je možné termíny tvořit čtyřmi způsoby: morfologicky, syntakticky, sémanticky, přejímáním slov z cizích jazyků. Nelze jednoznačně určit, jaký způsob se používá nejvíce nebo nejméně, protože frekventovanost jejich užívání během tvorby termínů z různých oborů je odlišná.

▪ Morfologický způsob tvoření termínů

Tento způsob tvoření odborných názvů zahrnuje derivaci, kompozici a abreviaci.

Derivace je způsob tvoření slov odvozováním, pomocí afixů. Afixy mohou být jak prefixy (předpony), sufixy (přípony), tak i sufixy a prefixy najednou. Derivace, jakožto způsob tvoření slov, je v češtině aktuální a nabízí velký počet přípon, jež se připojují ke slovnímu základu. Naopak předpony se užívají například při tvoření sloves a připojují se k celému slovu.

Kompozice je způsob tvoření slov skládáním. Skládána k sobě mohou být například dvě substantiva, dvě adjektiva, či pronomen a substantivum. Tato složená slova mohou být oddělena graficky spojovníkem. Důležité je také zmínit tzv. hybridní složeniny, tvořené složkou převzatou z cizího jazyka a složkou domácí.

Abreviace je způsob tvoření slov zkracováním. Jak jsme zmínili v charakteristice odborného jazyka, zejména jeho písemná forma by měla být úsporná. V rámci abreviace jsou tvořena zkratková slova a zkratky. Zároveň zkratková slova můžeme v rámci češtiny skloňovat. S abreviací je rovněž spojeno užívání značek. Ve velkém počtu případů se jedná o značky jednotek či veličin (např. fyzikálních, chemických, matematických).

⁷¹ POŠTOLKOVÁ, Běla, ROUDNÝ, Miroslav, TEJNOR, Antonín. *O české terminologii*. Praha: Academia, 1983.

⁷² KOCOUREK, Rostislav. *La langue française de la technique et de la science*. Wiesbaden: Brandstetter, 1991.

⁷³ POŠTOLKOVÁ, Běla, ROUDNÝ, Miroslav, TEJNOR, Antonín. *O české terminologii*. Praha: Academia, 1983, s. 34-61.

Pro lepší ilustraci výše zmíněného **morfologického způsobu** tvoření termínů představíme v následující tabulce příklady. Tyto příklady pocházejí z výše zmíněných publikací: *O české terminologii* (1983)⁷⁴ a *La langue française de la technique et de la science* (1991)⁷⁵. U každého příkladu zmíníme příslušnou stránku, na níž je termín uveden.

	Český jazyk	Francouzský jazyk
<u>Derivace</u>	chladit ⇒ chladi-č (s. 39)	oxyder ⇒ oxyd-ation (s. 112)
<u>Kompozice</u>	šterkopísek (s. 43)	hautbois (s. 129)
<u>Abreviace</u>	elektrokardiogram ⇒ EKG (s.46)	altitude maximale ⇒ alt. max. (s. 158)

Tabulka č. 2 Morfologický způsob tvoření termínů

▪ Syntaktický způsob tvoření termínů

Tímto způsobem vznikají tzv. **terminologická sousloví**, jež představují gramatický a lexikální celek a jsou tvořena dvěma nebo více slovy. Tato slova v rámci terminologického sousloví nelze substituovat synonymy a rovněž je fixní jejich pozice. Dvouslovné termíny jsou v češtině více zastoupeny než ty jednoslovné. V češtině se rovněž objevuje fenomén vytváření z termínů dvouslovných pouze termíny jednoslovné.

▪ Sémantický způsob tvoření termínů

Tento způsob tvoření termínů zahrnuje **proces terminologizace**, během kterého slova z běžného jazyka získají v rámci odborného jazyka svůj specifický význam a stanou se termínem. Opakem k terminologizaci je **proces determinologizace**, během kterého se termín stane jednotkou všedně užívanou v běžném jazyce. Zároveň tento způsob tvoření termínů zahrnuje užívání **metafor** a **metonymií**, jež jsou vytvářeny z již existujících slov.

▪ Přejímání slov z cizích jazyků

Cizí jazyky jsou velmi užívaným zdrojem při tvoření nových termínů. Termíny jsou často přejaty například z francouzštiny, angličtiny, němčiny či italštiny. Zhruba od druhé poloviny 20. století narůstá počet přejatých slov z **angličtiny**, jež se stala

⁷⁴ Ibidem, s. 39, 43, 46.

⁷⁵ KOCOUREK, Rostislav. *La langue française de la technique et de la science*. Wiesbaden: Brandstetter, 1991, s. 112, 129, 158.

jazykem užívaným na globální úrovni. I přesto, že rozvoji tzv. internacionalizace termínů nic nebrání, jsou termíny z cizích jazyků přejímány s uvážlivostí.

2.3.3 Normalizace termínů

Pro oblast terminologie má **normalizace** (normalisation, *f.*), jakožto činnost, důležitou roli. Význam tohoto pojmu velmi dobře vystihuje definice Roberta Dubuca, který představuje normalizaci jako: „...*l'action d'une autorité reconnue en vue de faire accepter des termes dûment sélectionnés selon un corps de doctrine préétabli ...*“⁷⁶ Kdy tato činnost má zaručit dlouhodobě lepší komunikaci mezi zúčastněnými, ve velké většině mezi odborníky. Důležité je zmínit, že normalizaci nepodléhají lexikální jednotky z běžného jazyka užívaného v každodenní komunikaci. Normalizace probíhá většinou na mezinárodní úrovni, kde velkou roli hraje již výše zmíněná organizace **ISO** (před druhou světovou válkou známá jako **ISA**), zabývající se vytvářením norem. Pro oblast terminologie je důležitý výbor **ISO/TC 37 „Language and terminologie“**, jenž se v současné době zabývá zejména terminologií, ale rovněž překladem a tlumočnictvím.⁷⁷ V současnosti má organizace **ISO** 165 členských států, včetně České republiky.

Jak uvádí Běla Poštolková⁷⁸, i v bývalém Československu byla normalizační terminologická činnost rozsáhlá. Významnou roli v této činnosti plnily například *Ústav pro jazyk český* a *Československá akademie věd*. V rámci naší země byl v roce 1993 založen **Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (ÚNMZ)**, jenž byl jedním z orgánů státní správy.⁷⁹ V roce 2018 **Česká agentura pro standardizaci** převzala aktivity spojené s produkcí, vydáváním a šířením technických norem od ÚNMZ.⁸⁰ Na závěr zmíníme tři významné odborné publikace zabývající se českou terminologií či její normalizací: Karel Sochor – *Příručka o českém odborném názvosloví* (1955); Miroslav Roudný – *Normalizace odborného názvosloví* (1965); Běla Poštolková, Miroslav Roudný, Antonín Tejnor – *O české terminologii* (1983).

⁷⁶ DUBUC, Robert. *Manuel pratique de terminologie*. 4e. Brossard: Linguatex, 2002, s. 133-134.

Náš překlad: ... činnost uznávané autority se záměrem přijmout řádně vybrané termíny podle předem sestavených pravidel ...

⁷⁷ *Technical committees ISO/TC 37: Language and terminology* [online]. [cit. 2020-06-20]. Dostupné z: <https://www.iso.org/committee/48104.html>

⁷⁸ POŠTOLKOVÁ, Běla, ROUDNÝ, Miroslav, TEJNOR, Antonín. *O české terminologii*. Praha: Academia, 1983, s. 91-92.

⁷⁹ *Česká agentura pro standardizaci: Historie národní normalizace* [online]. [cit. 2020-06-20]. Dostupné z: <http://www.agentura-cas.cz/node/86>

⁸⁰ *Česká agentura pro standardizaci: O nás* [online]. [cit. 2020-06-20]. Dostupné z: <http://www.agentura-cas.cz/o-nas>

2.4 Nomenklatura

Termíny **nomenklatura** (nomenclature, *f.*) a terminologie bývají někdy nesprávně užívány, či dokonce zaměňovány. Jak uvádí František Daneš⁸¹, pojem nomenklatura je starý, dříve byla nomenklatura označována jako *jmenosloví*. V *Akademickém slovníku cizích slov* (1995) je nomenklatura definována jako: „*soubor pojmenování, názvů prvků jako systematických jednotek urč. celku ...*“.⁸² Proto se nejčastěji setkáváme například s nomenklaturou chemickou či botanickou. Důležitou postavou pro nomenklaturu byl již zmiňovaný Carl Linné. Pokud bychom chtěli vymežit alespoň jeden hlavní rozdíl mezi nomenklaturou a terminologií, Rostislav Kocourek⁸³ poznamenává, že v rámci terminologie jsou pojmenovávány pojmy určitého vědního oboru, jež jsou abstraktní, zatímco v rámci **nomenklatury** jsou pojmenovávány jmény „věci“ **konkrétní** (např. zvířata, rostliny).

⁸¹ DANEŠ, František. Názvosloví, terminologie a nomenklatura. *Vesmír* [online]. 1995, **74**(10) [cit. 2020-06-19]. Dostupné z: <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/1995/cislo-10/nazvoslovi-terminologie-nomenklatura.html>

⁸² KOLEKTIV AUTORŮ POD VEDENÍM VĚRY PETRÁČKOVÉ A JÍŘHO KRAUSE. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1995, s. 529.

⁸³ KOCOUREK, Rostislav. *La langue française de la technique et de la science*. Wiesbaden: Brandstetter, 1991, s. 182.

3 Terminografie

3.1 Definice

Svatava Machová⁸⁴ zmiňuje, že hlavním cílem **terminografie** (terminographie, *f.*) je slovníkovou formou popsat lexikální jednotky nazývané **termíny**, které jsou součástí odborného názvosloví určitého tematického okruhu. Autorka zároveň označuje terminografii jako součást lexikografie. Jistou nadřazenost lexikografie ve vztahu k terminografii jsme zmiňovali již v podkapitole 1.2 Odvětví lexikografie. Edvard Lotko⁸⁵ označuje terminografii jako *nauku*, Ivana Bozděchová⁸⁶ jako *jazykovědnou disciplínu*. Maria T. Cabré uvádí, že terminografie obnáší: „...*gathering, systematizing, and presenting terms from a specific branch of knowledge or human activity*.“⁸⁷ Autorka zároveň zmiňuje existující spojitost mezi terminologií a terminografií, stejně jako je tomu mezi lexikologií a lexikografií.

Výsledky terminografické práce jsou:

- **terminologické slovníky** (dictionnaire terminologique, *m.*);
- **terminologické databáze** (někdy se setkáme s označením **databanky**) (base/ banque de données terminologique, *f.*).

Jak uvádějí Henning Bergholtz a Sven Tarp⁸⁸, na základě normy **ISO 1087** se po roce 1975 začal užívat termín **terminografie**, označující tu část terminologie zabývající se vytvářením terminologických slovníků. K této normě John Humbley⁸⁹ uvádí, že v ní bylo ustanoveno užívání termínu „*terminography*“, namísto termínů „*terminological lexicography*“ a „*special lexicography*“.

⁸⁴ MACHOVÁ, Svata. Terminografie. In: ČERMÁK, František, BLATNÁ, Renata (eds.). *Manuál lexikografie*. Jinočany: H & H, 1995, s. 137-157.

⁸⁵ LOTKO, Edvard. *Slovník lingvistických termínů pro filology*. 2. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000, s. 117.

⁸⁶ Ivana Bozděchová (2017): TERMIGRAFIE. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy-Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. [cit. 2020-06-19] Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/TERMINOGRAFIE>

⁸⁷ CABRÉ, Teresa M. *Terminology: theory, methods and applications*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1999, s. 115.

Náš překlad: ... shromáždění, systematizaci a předložení termínů určitého vědního oboru nebo lidské činnosti.

⁸⁸ BERGHOLTZ, Henning, TARP, Sven. *Manual of specialised lexicography: the preparation of specialised dictionaries*. Amsterdam: Benjamins, 1995, s. 10.

⁸⁹ HUMBLEY, John. Is terminology specialized lexicography? The experience of French-speaking countries. *Hermes: Journal of Language and Communication in Business* [online]. 1997, (18), 13-31 [cit. 2020-06-29]. Dostupné z: <https://tidsskrift.dk/her/article/view/25410/22331>

3.2 Počátky a vývoj české terminografie

Pokud se zaměříme na úplné počátky české terminografie, Veronika Voláková⁹⁰ ve své práci označuje za předchůdce skutečných terminologických slovníků tzv. rostlináře. Jak uvádí autorka, termíny pro jejich sestavení byly čerpány především z latinsky psaných herbářů. Za úplně první terminologické slovníky na našem území můžeme označit tři latinsko-české slovníky, jejichž autorem je spisovatel, lexikograf, ale také pedagog **Bartoloměj z Chlumce** (asi 1320–1370). Tyto slovníky jsme zmiňovali již v kapitole 1.4.2 První dvojjazyčné slovníky na území českém a francouzském. Jedná se o *Vokabulář gramatický*, *Bohemář* a *Glosář*. Za úplně nejstarší a nejkratší slovník z těchto tří zmíněných označuje Kateřina Voleková⁹¹ *Vokabulář*. Dle autorky: „...měl česky tlumočit latinské termíny sedmi svobodných umění a dalších vědních oblastí ...“⁹² Byl určený především vysokoškolským studentům, jimž měly tyto slovníky ulehčit studium. Autorka dále zmiňuje, že rozsáhlejšími slovníky jsou *Bohemář*, obsahující přibližně 1 000 veršů, a *Glosář*, obsahující více než 2 800 veršů. V těchto slovnících najdeme osm tematických úseků (například o rostlinách, o ptácích, o lidech).

Další významnou osobností pro českou terminologii a terminografii byl český spisovatel, lexikograf a překladatel **Josef Jungmann** (1773–1847), jeden z představitelů Českého národního obrození. Významný rozvoj české lexikografie právě v tomto období jsme zmiňovali v podkapitole 1.1 Lexikografie. Jak uvádí Alois Jedlička⁹³, Jungmannův záměr sestavit první českou encyklopedii skončil neúspěchem, za nímž nestály jazykové důvody. Nicméně Jungmann se velmi aktivně podílel na tvorbě české **terminologie**. Alois Jedlička, na základě zkoumání literárněvědné a jazykovědné terminologie v Jungmannově díle, uvádí: „*Vlastní terminologické úsilí Jungmannovo se projevuje v dílech a pracích s thematem literárně vědným nebo linguistickým, ať zaměření čistě odborného, popularizujícího nebo vlastenecky buditelského.*“⁹⁴ Můžeme si všimnout, že Jungmannova terminologie nebyla obsažena v čistě odborné literatuře. Důležitou publikací v tomto směru je Jungmannova *Slovesnost aneb sbírka příkladů s krátkým*

⁹⁰ VOLÁKOVÁ, Veronika. *Názvy stromů: návrh vícejazyčné terminologické databáze*. České Budějovice. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ústav romanistiky. Vedoucí práce doc. PhDr. Jan Radimský, PhD.

⁹¹ VOLEKOVÁ, Kateřina. *Česká lexikografie 15. století*. Praha: Academia, 2015, s. 152.

⁹² Ibidem, s. 152.

⁹³ JEDLIČKA, Alois. *Josef Jungmann a obrozenská terminologie literárně vědná a linguistická*. V Praze: nákladem České akademie věda umění v Praze, 1948, s. 24-26.

⁹⁴ Ibidem, s. 25-26.

pojednáním o slohu (1820), jež byla podruhé vydána a rozšířena v roce 1845 a potřetí vydána v roce 1846.⁹⁵

Další významný rozvoj české lexikografie přišel ve **20. století**, kdy bylo publikováno velké množství slovníků různých druhů. Zdeňka Hladká⁹⁶ zmiňuje dva hlavní významné slovníky, jejichž obsahem byly i odborné názvy. Prvním je *Příruční slovník jazyka českého*, sestavovaný mezi lety 1935–1957. Jedná se o devíti svazkový výkladový slovník. Ve slovníku jsou zařazeny i odborné názvy, které ale nejsou velmi specializované, a užívané jen malým okruhem uživatelů. Druhým tímto slovníkem je *Slovník spisovného jazyka českého*, který byl sestavován mezi lety 1960–1971. Tento slovník navázal na *Příruční slovník jazyka českého*, a obsahoval větší počet odborných názvů. Na jeho sestavení spolupracovali odborníci z daných školských, výzkumných a profesních okruhů. Od roku 2011 je na internetu dostupná zdigitalizovaná podoba toho slovníku a i tímto krokem je patrné rostoucí užití informačních technologií v lexikografii obecně.⁹⁷ Během zpracování podkapitol týkajících se terminologie a termínů jsme se u několika autorů setkali s *Hornickým slovníkem terminologickým* (1961), jehož autorem je Karel Sochor. K samotnému důvodu sepsání tohoto slovníku se v jeho předmluvě píše následující: „*Zejména se silně pocítovala potřeba jednotného spisovného názvosloví hornického a hutnického ...*“⁹⁸ V rámci slovensko-české terminologie uvádíme ještě *Slovensko-český terminologický slovník z informatiky* (1975), jenž je poměrně obsahově rozsáhlý.

⁹⁵ Ibidem, s. 26-27. Název Jungmannovy publikace převzatý z knihy A. Jedličky.

⁹⁶ HLADKÁ, Zdeňka. České slovníkářství na cestě k jednojazyčnému výkladovému slovníku. *Naše řeč* [online]. 2005, **88**(3), 140-159 [cit. 2020-06-22]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7835>.

⁹⁷ Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky: *Slovník spisovného jazyka českého (1960–1971)* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: http://www.ujc.cas.cz/elektronicke-slovníky-a-zdroje/Slovník_spisovneho_jazyka_ceskeho.html

⁹⁸ SOCHOR, Karel a kolektiv. *Hornický slovník terminologický*. Praha: SPN, 1961, s. 5.

3.3 Terminologický slovník a terminologická databáze

Jak jsme popsali v podkapitole 3.1 Terminografie, jedním z možných výsledků terminografické práce je **terminologický slovník**. Hlavním účelem tohoto slovníku je napomoci odborníkům, aby jejich vzájemná komunikace byla přesná a jednoznačná. Jak zmiňuje Svatava Machová⁹⁹, po terminologických slovnících je poměrně velká poptávka, a to zejména z důvodu velkého počtu publikovaných vědecko-technických textů. Autorka zároveň dělí terminologické slovníky do několika skupin (viz následující rozdělení).

Výkladové terminologické slovníky:

- 1) výkladové jednojazyčné terminologické slovníky – u všech termínů je určen jejich význam, díky tomuto kroku dochází k upevnění dané terminologie;
- 2) výkladové dvoujazyčné terminologické slovníky – tyto slovníky mají jiný výchozí a cílový jazyk, přičemž výklad je obvykle přiřazen pouze termínu jazyka výchozího;
- 3) výkladové vícejazyčné terminologické slovníky – tyto slovníky přinášejí termíny pro více jazyků, výklad je zpravidla představován pouze v jednom jazyce, součástí těchto slovníků jsou většinou *abecední rejstříky*.

Překladové terminologické slovníky:

- 1) překladové dvoujazyčné terminologické slovníky – obsahují jiný výchozí a cílový jazyk, termínům v jazyce výchozím jsou přiřazeny ekvivalenty v jazyce cílovém;
- 2) překladové vícejazyčné terminologické slovníky – obsahují různé výchozí a cílové jazyky, tyto slovníky většinou na jedné stránce obsahují termín v jazyce výchozím, jemuž jsou přiřazovány ekvivalenty v jazycích ostatních – cílových.

Historické terminologické slovníky – jejich zpracování není tak časté, poskytují informace o vývoji daného oboru a také o tom, jak se měnil konceptuální význam daného odborného názvu.

⁹⁹ MACHOVÁ, Svatava. Terminografie. In: ČERMÁK, František, BLATNÁ, Renata (eds.). *Manuál lexikografie*. Jinočany: H & H, 1995, s. 137-157.

Glosáře – jedná se o terminologické slovníky malého rozsahu, jsou určené pro malý okruh uživatelů, a jejich obsahem nejsou základní termíny daného oboru, ale termíny velmi specializované a aktuální.

Nyní stručně představíme proces sestavování terminologických slovníků podle Svatavy Machové¹⁰⁰. Sestavováním terminologických slovníků, stejně jako databází, se zabývá **terminograf** (terminographe, *m.*). Ten se profesně pohybuje v daném oboru, a zná již vydané terminologické slovníky (domácí i zahraniční), vztahující se k jeho oboru. Pokud má určitý terminologický slovník sloužit k tvorbě textů, jsou přizváni k jeho sestavování i lingvisté. Autorka rovněž popisuje důležité rozdělení mezi terminologií preskriptivní a pseudopreskriptivní. Do terminologie **preskriptivní** lze zařadit termíny například z přírodních věd, exaktních věd či techniky. Jsou jimi termíny označující konkrétní objekty (např. výrobní zařízení). Zatímco do terminologie **pseudopreskriptivní** lze zařadit termíny zejména z humanitních věd. Podle Svatavy Machové jsou to termíny: „... kde pro hodnocení jevů je důležitý postoj či náhled člověka, nějaké školy, nějakého společenství ...“¹⁰¹ Zároveň mezi ně řadíme i termíny užívané určitým širším společenstvím (např. termíny z oblasti práva). Hlavními zdrojovými texty pro terminografické projekty jsou odborné publikace. Při tvorbě dvojjazyčného terminologického slovníku, jehož cílovým jazykem je mateřský jazyk, terminograf spolupracuje i s tzv. informanty, již se rovněž profesně pohybují v daném oboru. Po upřesnění **cíle** terminografického projektu a rovněž **typu slovníku** přichází na řadu proces, během něhož se zjišťují informace pro jednotlivé termíny. Těmi jsou heslová slova (v případě terminografie jsou většinou víceslovná), gramatické informace, kolokace, výklad významu/definice (nejdůležitější informace pro uživatele slovníku), příklady užití, synonyma (definování jejich významu musí být shodné), tematická oblast, speciální informace (spolehlivost termínu), a lemma¹⁰² cizojazyčného ekvivalentu a jeho charakteristiky. Terminologické slovníky jsou ve formě buďto tištěné nebo elektronické (dostupné na počítači). Jelikož se oblast vědy a techniky rychle rozvíjí, je nutná **aktualizace** terminologických slovníků. Ta by měla být prováděna v relativně krátkých časových obdobích, oproti například aktualizaci slovníků s běžnou lexikální zásobou.

¹⁰⁰ Ibidem, s. 140-153.

¹⁰¹ Ibidem, s. 144.

¹⁰² Poznámka: lemma je základní slovníkový tvar.

Druhým možným výsledkem terminografické práce je **terminologická databáze** (někdy se setkáme i s označením databanka). Edvard Lotko definuje terminologickou databázi (databanku) jako: „...komplexní soubor informací o termínech (spojených s odpovídajícími pojmy) z jednoho n. více jazyků a z libovolné tematické oblasti ... uložen na počítačových médiích ve formě terminologických záznamů“.¹⁰³ Z této definice je zřejmé, že užívání počítačů a informačních technologií obecně ovlivnilo a stále ovlivňuje i oblast terminografie. Stejně jako v případě terminologických slovníků se zpracováním terminologických databází zabývají terminografové. V rámci vývoje terminologických databází Juan C. Sager¹⁰⁴ rozlišuje tzv. **první generaci**, datovanou od počátku sedmdesátých let 20. století, a tzv. **druhou generaci**, datovanou od osmdesátých let 20. století. Jak zmiňuje M. Teresa Cabré¹⁰⁵, s odkazem na výše zmíněného Juana C. Sagera, terminologické databáze mohou být jednojazyčné, dvojjazyčné nebo vícejazyčné. Jsou přístupné on-line, a rovněž jsou základem pro produkci slovníků. Stejně jako v případě terminologických slovníků, je potřebné terminologické databáze aktualizovat a zajistit tak, že budou obsahovat nově vytvořené odborné názvy z daného oboru.

¹⁰³ LOTKO, Edvard. *Slovník lingvistických termínů pro filology*. 2. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000, s. 117.

¹⁰⁴ SAGER, Juan C. *A practical course in terminology processing*. Amsterdam; Philadelphia: J. Benjamins Pub. Co., 1990, s. 165-166.

¹⁰⁵ CABRÉ, Teresa M.. *Terminology: theory, methods and applications*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1999, s. 177.

3.4 Lexikografie vs. terminografie

V této podkapitole se budeme snažit vymežit základní rozdíly mezi lexikografií (obecnou) a terminografií. Jak jsme uváděli již v předchozím textu, podle českých lingvistů je terminografie považována za subdisciplínu lexikografie. Znamená to, že je lexikografie nadřazená terminografii. Nicméně Veronika Voláková¹⁰⁶ zmiňuje, že někteří autoři na terminografii a lexikografii nahlízejí jako na dvě sobě rovné oblasti.

Sestavováním všeobecných výkladových slovníků se zabývají lexikografové, kteří mají velmi dobře rozvinuté lingvistické schopnosti. Zatímco sestavováním terminologických slovníků se zabývají terminografové, kteří jsou ve většině případů profesně spjati s oborem, pro nějž sestavují daný terminologický slovník či terminologickou databázi. Terminografové během své činnosti výjimečně spolupracují s lingvisty.

Lexikografie přináší lexikální jednotky z obecného jazyka užívaného běžnými uživateli při každodenní komunikaci. Jak už jsme popsali v kapitole 1. Lexikografie, lexikograf sestavuje všeobecný výkladový slovník z lexikálních jednotek, které ve větší míře uživatelé daného jazyka znají. Oproti tomu terminografie přináší odborné názvy z jazyka odborného, jenž je užívaný zejména odborníky daného oboru během jejich komunikace. Zároveň terminograf zařazuje do terminologického slovníku či terminologické databáze odborné názvy, které jsou nové a frekvence jejich tvorby je poměrně velká.

Při sestavování všeobecného výkladového slovníku se užívá přístup sémaziologický. Znamená to, že lexikograf pomocí definice vymezí význam dané lexikální jednotky. Vychází se od lexikální jednotky k jejímu významu. Oproti tomu při sestavování terminologického slovníku nebo terminologické databáze se užívá přístup onomaziologický. Znamená to, že jsou jednotlivé koncepty pojmenovány pomocí termínů. V tomto případě se vychází od konceptu k jeho označení – termínu.

Na závěr zmíníme, že lexikografie a terminografie nejsou oblastmi „konkurenčními“. Tyto oblasti se v daných situacích spíše doplňují. I ve všeobecných slovnících můžeme najít odborné názvy, se kterými se běžný uživatel již v nějaké situaci setkal.

¹⁰⁶ VOLÁKOVÁ, Veronika. *Názvy stromů: návrh vícejazyčné terminologické databáze*. České Budějovice. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ústav romanistiky. Vedoucí práce doc. PhDr. Jan Radimský, PhD.

3.5 Sestavení dvojjazyčného odborného slovníku

Jedním z hlavních úkolů naší práce je výzkum odborných francouzsko-českých slovníků. Z tohoto důvodu v této podkapitole představíme postup při sestavování odborného dvojjazyčného slovníku. V roce 1966 publikoval Rostislav Kocourek v *Československém terminologickém časopise* svůj článek *K metodě zpracování dvojjazyčného odborného slovníku* (1966)¹⁰⁷, v němž ve dvaceti dvou krocích popisuje samotné sestavení dvojjazyčného odborného slovníku na příkladu češtiny a angličtiny. Podle našeho vyhledávání se jedná o jedinou českou studii, zabývající se touto problematikou. Jelikož byl tento článek publikovaný před více než padesáti lety, nahlíželi jsme při vypracování této podkapitoly primárně do odborné publikace *Manual of specialised lexicography* (1995)¹⁰⁸. Rovněž budeme nahlížet do disertační práce Alice Tihelkové¹⁰⁹, v níž se autorka zabývá výzkumem tvorby českých dvojjazyčných odborných slovníků.

Ve výše uvedené publikaci, *Manual of specialised lexicography* (1995), jsou často užívané zkratky či víceslovné termíny vztahující se k tvorbě odborného dvojjazyčného slovníku. My tyto zkratky představíme a sami jim přiložíme české ekvivalenty. V dalším textu budeme většinou užívat tyto anglické zkratky, nikoliv jejich české ekvivalenty.

- *L1 – known language/ native language* – „známý jazyk/ mateřský jazyk“
- *L2 – unknown language/ foreign language* – „neznámý jazyk/ cizí jazyk“
- *LGP – language for general purposes* – „jazyk pro obecné účely“
- jazyk užívaný při běžné komunikaci (např. český jazyk)
- *LSP(s) – language(s) for special purposes* – „jazyk(y) pro zvláštní účely“
- jazyk užívaný při komunikaci mezi specialisty z dané oblasti (např. čeština užívaná v oboru chemie)
- *culture-dependent specialised dictionaries* – „odborné slovníky závislé na kultuře“
- řadíme mezi ně například slovníky z oblasti práva či politiky, to znamená z oblastí, jež se v různých zeměpisných územích a jazykových společenstvích rozvíjí jiným způsobem

¹⁰⁷ KOCOUREK, Rostislav. K metodě zpracování dvojjazyčného odborného slovníku. *Československý terminologický časopis* [online]. 1966, 5(2), 65-84 [cit. 2020-07-01]. Dostupné z: https://www.juls.savba.sk/ediela/CSterm/1966/2/1966-2_hi.pdf

¹⁰⁸ BERGENHOLTZ, Henning, TARP, Sven. *Manual of specialised lexicography: the preparation of specialised dictionaries*. Amsterdam: Benjamins, 1995.

¹⁰⁹ TIHELKOVÁ, Alice. *Theory and Practice of Czech Bilingual Specialized Dictionaries*. Praha, 2006. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav anglistiky a amerikanistiky. Vedoucí práce prof. PhDr. Aleš Klégr.

- *culture-independent specialised dictionaries* – „odborné slovníky nezávislé na kultuře“
 - řadíme mezi ně například slovníky z oblasti přírodních věd nebo techniky, to znamená z oblastí, jejichž vývoj není závislý na daném zeměpisném území či jazykovém společenství

Po vzoru výše zmíněné publikace rozdělíme sestavování odborného dvojjazyčného slovníku do čtyřech hlavních částí: předběžné práce, výběr lemmat a ekvivalentů, lingvistické a encyklopedické informace, složky slovníku.

1) Předběžné práce

Na samotném začátku lexikografické práce by mělo být stanoveno, jaké budou **funkce** zamýšleného slovníku, a jaké mohou mít **uživatelé nároky** na daný slovník. Aby slovník nebyl stavěný jen na domněnkách lexikografa o tom, jaké tyto nároky uživatelů budou, provede lexikograf průzkum – zahrnující například dotazníky nebo protokoly. V dalším kroku by měla být provedena systematická **klasifikace oblastí či oblastí**, pro něž má slovník přinést termíny. Tato klasifikace je provedena i v pozdější práci na sestavení slovníku. Na základě této klasifikace je určen přístup pro výběr materiálu k sestavení slovníku. Tímto materiálem jsou: již existující literatura (slovníky, encyklopedie, vědecké články, monografie či příručky), aktuální texty (ve formě korpusu¹¹⁰, v případě dvojjazyčného slovníku je upřednostňován paralelní korpus). Procházení takto sestaveného korpusu může být prováděno buďto ručně nebo za pomoci počítačů. Důležitou roli hraje také lexikograf a jeho lingvistické kompetence a znalost daného oboru. Ve většině případů se na sestavování slovníku podílí více lexikografů, to znamená lexikografický tým. Tento tým by měl vypracovat **příklady**, jakou podobu budou mít jednotlivá hesla. V posledním kroku této fáze by měly být vypracovány pokyny týkající se členění různých částí slovníku.

2) Výběr lemmat a ekvivalentů

V rámci výběru lemmat existují dva hlavní přístupy. První z nich je označovaný jako „**maximising lemma selection**“, který se snaží přinést co nejvíce termínů pro daný LSP. Slovník sestavený na základě tohoto přístupu je velmi oceňovaný uživateli, kteří

¹¹⁰ Poznámka: korpus je soubor textů – psaných nebo mluvených.

mají k dispozici velké množství výrazů, náležících do daného LSP. Druhý přístup označovaný jako „**minimising lemma selection**“ přináší jen hlavní termíny z daného oboru a vypouští ty méně důležité. Při tvorbě daného odborného slovníku se většinou volí alternativní přístup, který kombinuje oba výše zmíněné přístupy.

Výběr **ekvivalentů** je při tvorbě odborných dvojjazyčných nebo vícejazyčných slovníků velmi důležitý. Ještě před samotným výběrem si lexikograf určí, pro jaká témata z daného oboru bude slovník přinášet termíny. Touto činností si lexikograf vytvoří určitý stupeň encyklopedických a lingvistických schopností, které může v dalších krocích využít. V rámci samotného přiřazování ekvivalentů *Manual of specialised lexicography* (1995)¹¹¹ přináší pět postupů. Tyto postupy spočívají ve vyhledávání v textovém korpusu. **První** z nich je založený na skutečnosti, že lexikograf již pravděpodobně zná ekvivalenty daných lemmat v druhém jazyce. Jejich správnost může vyvrátit nebo potvrdit tím, že tyto ekvivalenty bude hledat v textovém korpusu druhého jazyka (L2). Při **druhém** postupu si je lexikograf méně jistý správností ekvivalentů, ale stále je schopen vymežit určité možnosti (na základě svých znalostí). Příkladem může být vyhledávání složenin. Při zadání pouze první části složeniny do korpusu druhého jazyka, korpus najde příliš mnoho výsledků, a proto lexikograf upřesní hledání zadáním i druhé části. Pro nalezení i slov v plurálu, se umísťuje za každé slovo hvězdička (*). Tento postup je založený na kvalifikovaných odhadech s možnými odkazy na dostupnou odbornou literaturu. Při **třetím** postupu obsahují paralelní korpusy tematicky a typově stejné texty pro oba jazyky. Tyto paralelní korpusy jsou často i přeložené. Poté co byly vyčerpány předchozí dva postupy je na řadě hledání na základě lingvistického (jazykového) kontextu. Lexikograf si vybere výrazy související s vyhledávaným lemmatem (například větu, v níž je dané lemma užito) a přeloží si je. Další vyhledání probíhá v korpusu druhého jazyka, ve kterém lexikograf hledá, v jakém kontextu je daný přeložený výraz použit a v jeho blízkosti by se mělo nacházet i vyhledávané lemma. Z hledání jsou vyloučena slova, jakými jsou například spojky, jež by vyhledávání v korpusu zpomalovaly. Správnost ekvivalentů by měla být zkontrolována. Během **čtvrtého** postupu se lexikograf seznámí s obsahem textů, v nichž se nachází dané lemma a zjistí k čemu se toto lemma vztahuje – jaký je jeho význam. V korpusu

¹¹¹ BERGENHOLTZ, Henning, TARP, Sven. *Manual of specialised lexicography: the preparation of specialised dictionaries*. Amsterdam: Benjamins, 1995, s. 106-108.

druhého jazyka (L2) hledá relevantní texty na dané téma a významově stejné lemma, to znamená ekvivalent. Tento postup se převážně užívá pro vyhledávání konkrétních jmen. **Pátý** postup se užívá spíše při vyhledávání abstraktních jmen. Ekvivalent se hledá pomocí tématu, v němž se dané lemma vyskytuje. V tomto kroku lexikograf vyhledává termíny, které jsou tematicky spojené s vyhledávaným lemmatem. Na základě důkladného čtení textu s těmito termíny je nalezen ekvivalent daného lemmatu.

Při sestavování odborného dvojjazyčného slovníku „závislém na kultuře“ mohou nastat **tři stupně ekvivalence**:

1. úplná ekvivalence – koncept L1 se rovná konceptu L2
2. částečná ekvivalence – koncepty L1 a L2 se liší
3. nulová ekvivalence – ekvivalent je tvořený parafrází

Jak zmiňuje Alice Tihelková¹¹², stanovení ekvivalence je jednodušší v názvoslovích „kulturně-nezávislých“. Naopak stanovení ekvivalence v názvoslovích „kulturně-závislých“ je obtížnější, a z tohoto důvodu je využívána spolupráce s odborníky z daného oboru.

3) Lingvistické a encyklopedické informace

Odborné dvojjazyčné slovníky většinou obsahují určité lingvistické informace. Na druhou stranu, zpravidla neobsahují encyklopedické informace.

1. Lingvistické informace zahrnují například gramatiku (např. určení mluvnického rodu či slovního druhu), synonyma a antonyma, výslovnost či příklady.
2. Encyklopedické informace zahrnují například encyklopedické poznámky či ilustrace (napomáhají k pochopení termínu).

V rámci těchto informací je důležité zmínit, že tištěná forma odborného dvojjazyčného slovníku je prostorově omezená. Opakem je elektronická forma, v níž jsou například ilustrace užívány více.

¹¹² TIHELKOVÁ, Alice. *Theory and Practice of Czech Bilingual Specialized Dictionaries*. Praha, 2006, s. 32. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav anglistiky a amerikanistiky. Vedoucí práce prof. PhDr. Aleš Klégr.

4) Složky slovníku

Dvojjazyčný odborný slovník je tvořen několika složkami. Můžeme mezi ně zařadit například obsah, předmluvu, návod pro uživatele či přílohy. Tyto složky slovníku jsou velmi užitečné jak pro jeho uživatele, tak i pro ostatní lexikografy, kteří můžou při sestavování svého slovníku čerpat informace z jiných dříve sestavených slovníků. S publikováním slovníků je spojeno několik aktivit. Před samotným tiskem slovníku je doporučena **korektura** skládající z několika fází, během nichž se kontrolují například encyklopedické a lingvistické informace či pravopis. První vydání slovníku není nikdy dokonalé, a tak na základě praktických zkušeností a recenzí může být později publikováno druhé a dokonalejší vydání.

4 Odborné francouzsko-české slovníky a glosáře

Odborné francouzsko-české překladové slovníky a glosáře, jež jsou hlavním předmětem zkoumání naší práce, jsme vyhledávali v Souborném katalogu České republiky (dále jen „SK ČR“), který je dostupný na internetových stránkách Národní knihovny České republiky¹¹³. Jednotlivé tituly jsme vyhledávali pod následujícími slovními spojeními:

- *Francouzsko-český slovník*;
- *Francouzsko-český slovníček*;
- *Vokabulář francouzsko-český*;
- *Dictionnaire français-tchèque*;
- *Vocabulaire français-tchèque*;
- *Vocabulaire franço-tchèque*.

A z více než pěti set výsledků, které nám přiřadil SK ČR, jsme vybrali jen **odborné slovníky a glosáře** (zahrnující i *vokabuláře* – stručné slovníky, které jsou součástí odborných jazykových příruček, zejména obchodních). Zároveň jsme při rešerši těchto odborných publikací objevili jak odborné slovníky a glosáře francouzsko-české (tzn. jednosměrné), tak i odborné slovníky a glosáře francouzsko-české a česko-francouzské (tzn. obousměrné) a rovněž také odborné slovníky a glosáře vícejazyčné. Ovšem poslední dva zmíněné typy překladových slovníků nejsou předmětem zkoumání naší práce a z tohoto důvodu jsme je nezařadili do našeho výzkumného souboru.

Tato kapitola bude rozdělena do **dvou hlavních částí** s následným závěrečným zhodnocením současného stavu odborných francouzsko-českých slovníků a glosářů na pozadí jeho vývoje.

V první části budeme podrobně zkoumat tituly, zařazené do našeho výzkumného souboru, které byly vydány **ve 21. století** (v našem případě od roku 2002 do roku 2014, respektive 2015, viz vysvětleno dále).

A v druhé části budou představeny tituly, taktéž zařazené do našeho výzkumného souboru, vydané **od konce 19. století do konce 20. století** (v našem případě od roku 1892 do roku 1996).

¹¹³ Národní knihovna České republiky: Souborný katalog ČR [online databáze]. [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: https://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-b&local_base=sk

4.1 Odborné francouzsko-české slovníky a glosáře – 21. století

Odborné slovníky a glosáře budou seřazeny **chronologicky vzestupně**, to znamená od prvního vydaného titulu ve 21. století. Jelikož předpokládáme, že termíny obsažené v těchto odborných slovnících a glosářích budou ve větší míře stále aktuální, představíme je relativně podrobně. Jednotlivé tituly budou popsány a následně zhodnoceny podle následujících **deseti kritérií**:

- 1) doba vzniku;
- 2) aktualizace;
- 3) dostupnost;
- 4) velikost formátu (zahrnující i typ vazby);
- 5) rozsah slovníku*);
- 6) účel slovníku a prameny excerpce;
- 7) kompletnost;
- 8) širě pokrytého oboru;
- 9) kvalita sestavení (zahrnující makrostrukturu a mikrostrukturu slovníku);
- 10) spolehlivost údajů.

Zkoumané tituly budou představeny následujícím způsobem: *název* titulu (popřípadě i *francouzský název*), *autor* (popřípadě *autoři*), *místo vydání*, *vydavatelství*, *rok vydání* a *počet stran*. Za podrobným popisem každého odborného slovníku či glosáře umístíme naskenovanou kopii jedné, popřípadě dvou stránek z dané publikace, jež bude sloužit za názornou ukázkou popisované makrostruktury a mikrostruktury. Tyto naskenované kopie budeme uvádět v souladu s § 31 zákona č. 121/2000 Sb. (Autorský zákon).

Rovněž budeme u každého zkoumaného titulu uvádět **příklady**. Tyto příklady budou buďto tučně zvýrazněny a psané v uvozovkách, nebo budou v kulaté závorce za zkratkou „např.“ a psané kurzívou. U těchto příkladů vědomě nebudeme psát číslo stránky, abychom nenavyšovali rozsah práce. Deklarujeme, že dané příklady budou pocházet ze zkoumaných odborných slovníků či glosářů. Zároveň u termínů, které budou podle našeho úsudku velmi odborné, uvedeme i jejich české ekvivalenty.

Důležité je také zmínit, že autorem většiny těchto odborných publikací je Jiří Vedral. Ten ovšem v určitých případech sestavoval odborné slovníky či glosáře z již existujících klasifikací na mezinárodní nebo evropské úrovni (např. klasifikace nemocí, chirurgických

výkonů, veřejných zakázek), a z tohoto důvodu nebudou tyto tituly popsány a zhodnoceny na základě výše zmíněných kritérií. U určitých titulů je složité ověřit jednotlivé francouzské termíny či jejich české ekvivalenty, proto tyto odborné slovníky a glosáře jen zmíníme na konci této části.

Náš **výzkumný soubor**, jež budeme podrobně zkoumat, se skládá z následujících titulů:

1. Francouzsko-český finanční slovník, Renata Pohorská, Plzeň: Fraus, 2002, 305 s.
2. Francouzsko-český biologický slovník, Jiří Vedral, Praha: JTP, 2002, 24 s.
3. Francouzsko-český pekařský slovník, Jiří Vedral, Praha: JTP, 2003, 12 s.
4. Francouzsko-český slovník subjaderné fyziky, Jiří Vedral, Praha: JTP, 2005, 48 s.
5. Dictionnaire de poche français-tchèque de terminologie militaire / Francouzsko-český slovník vojenské terminologie do kapsy, Jarmila Sedláková, Yvona Vrchlabská, Praha: Ministerstvo obrany ČR – Agentura vojenských informací a služeb, 2008, 255 s.
6. Francouzsko-český chemický slovník, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2010, 36 s.
7. Francouzsko-český gastronomický slovník, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2010, 20 s.
8. Francouzsko-český slovník masného průmyslu, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2011, 12 s.
9. Francouzsko-český mlékařský slovník, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2011, 8 s.
10. Francouzsko-český obecně vědní slovník (kontextový), Dušan Sobek, Praha: Academia, 2012, 417 s.
11. Francouzsko-český slovník jména hub, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2013, 72 s.
12. Francouzsko-český slovník jmen ptáků, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2013, 116 s.
13. Francouzsko-český slovník třídění odpadů, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2014, 24 s.

Tabulka č. 3 Seznam zkoumaných slovníků a glosářů – 21. století

^{*)} Rozdělení slovníků či glosářů na základě jejich **rozsahu**:

- **glosář**: méně než 10 000 hesel a vazeb;
- **malý slovník**: 10 000 – 15 000 hesel a vazeb;
- **střední slovník**: 15 000 – 30 000 hesel a vazeb;
- **velký slovník**: více než 30 000 hesel a vazeb.

4.1.1 Francouzsko-český finanční slovník, Renata Pohorská, Plzeň: Fraus, 2002, 305 s.

Mgr. Renata Pohorská je autorkou *Francouzsko-českého finančního slovníku*. Slovník byl doposud vydán jen jednou, a to v roce 2002. Podle aktuálních informací SK ČR je tento slovník dostupný ve dvaceti třech českých knihovnách. Mgr. Renata Pohorská působila jako vysokoškolská pedagožka na Vysoké škole ekonomické v Praze a profesně se věnuje překladům z francouzštiny. Mimo jiné je společně s Václavem Vlasákem spoluautorkou publikace *Česko-francouzský a francouzsko-český finanční slovník* (1997). Jedná se o první publikaci svého druhu na českém trhu, přinášející odborné názvy výhradně pro oblast financí.

Slovník je vázaný v měkké vazbě a jeho velikost je menší než formát A5. Podle údajů uvedených na obálce, tento slovník obsahuje **15 000 hesel a vazeb**, a z tohoto důvodu jej řadíme mezi **malé slovníky**.

V úvodu slovníku autorka informuje, že se jedná o první francouzsko-český překladový slovník zaměřený na finanční sféru. Slovník je určený zejména studentům vysokých škol či kurzů obchodní francouzštiny, dále osobám profesně spjatým s oblastí financí a bankovníctví a v neposlední řadě také překladatelům a tlumočnickům. Autorka uvádí, že vycházela zejména z následujících **slovníků**: *Dictionnaire français-anglais, anglais-français du management Le Robert & Collins* (1994), *Česko-francouzský hospodářský slovník* (1955) a *Francouzsko-český hospodářský slovník* (1964) od Oty Dubského (poslední zmíněný slovník bude představen v druhé části této kapitoly) a také z **odborných periodik** (např. magazínů *Banque* a *Bankovníctví*) a **tisku či médií**, zajišťujících aktuálnost vybíraných termínů.

Na základě našeho bližšího zkoumání můžeme konstatovat, že slovník zahrnuje velké množství termínů z oblasti financí. Obsahuje termíny označující finanční instituce (např. *banque commerciale, compagnie d'assurance*); peněžní prostředky a ceniny (např. *argent liquide, timbre*); cenné papíry (např. *action, billet*) včetně osob zabývajících se jejich směňováním; typy smluv (např. *contrat d'assurance*); sazby a daně povinné ze zákona (např. *taxe sur le revenu*). Dále přibližuje termíny z oblasti účetnictví – zejména rozdělení aktiv a pasiv, rozdělení nákladů a výnosů. V neposlední řadě obsahuje termíny

označující světové měny (např. *rouble*) a typy obchodních společností a družstev (např. *société en nom collectif*). Ve slovníku lze najít i termíny vztahující se k burze a obchodování na ní (např. *adhérent de la Bourse*). Za zmínku jistě stojí i příloha, jež je součástí tohoto slovníku. Ta obsahuje velké množství zkratek používaných v oblasti finančnictví (obsahující i české ekvivalenty) a účetnictví (bez českých ekvivalentů).

Podle našeho názoru jazykovědců tento slovník zcela pokrývá **oblast financí** a přináší také termíny z **oblasti bankovníctví a účetnictví**. Slovní zásoba ve slovníku obsažená je velmi bohatá a podrobná.

Slovník je řazen alfabetycky. V záhlaví každé stránky je vždy umístěno písmeno abecedy, sloužící k rychlé orientaci ve slovníku. Zároveň v záhlaví každé **sudé stránky**, vedle písmene abecedy, nalezneme první heslo nacházející se na dané stránce a v záhlaví každé **liché stránky**, vedle písmene abecedy, nalezneme poslední heslo nacházející se na dané stránce. Jednotlivá hesla jsou buďto **jednoslovná** (např. *cherté*), **víceslovná (terminologické vazby)**, která se řadí pod řídicí substantivum, jsou tučně zvýrazněná a opakující se heslo v určitých případech substituují tilda (např. pod heslem „**jour**“ se nachází víceslovné heslo ~ *de banque*), nebo **frázové a příkladové vazby**, jimiž jsou například vazby substantiv s verby, předložkové vazby atd. Nejdříve jsou uvedeny vazby jmenné, za nimi následují vazby slovesné, vazby větné a ostatní vazby terminologické. Tyto frázové a příkladové vazby jsou tučně zvýrazněny, psané kurzívou a odsazené od začátku řádku (např. pod heslem „**facture**“ se nachází vazba *payer la facture*). Z výše uvedeného je zřejmé, že autorka při řazení hesel použila metodu tzv. hnízdování. Jednotlivé slovníkové vstupy jsou tučně zvýrazněny. Pokud jsou jimi substantiva, je za nimi v kurzívě napsaná zkratka označující gramatický rod či plurál, za nimi následuje čárkou oddělená a tučně zvýrazněná koncovka pro ženský rod a u nepravidelných substantiv je uveden jejich tvar v plurálu (např. **bail** *m (pl – baux)*). I v případě terminologických vazeb je za substantivem v kurzívě napsaná zkratka označující gramatický rod. Pokud jsou slovníkovými vstupy ostatní slovní druhy, je za nimi v kurzívě napsaná zkratka označující jejich druh. V případě adjektiv je za mužským rodem čárkou oddělená a tučně zvýrazněná koncovka pro ženský rod. Pokud je adjektivum nepravidelné v plurálu, je tučně zvýrazněná jeho koncovka. V případě, že jsou hesla přejatá z anglického jazyka, nebo pokud se jedná o zkratky, je v hranatých závorkách uvedena jejich výslovnost (např. **back-office** *m [bakofis]*). Pokud je dané heslo

zkratka, je její celé znění napsané v kulaté závorce (např. **RN, R.N.** [eren] (*abrév. de revenu national*) (*zkr.*)). K tučně zvýrazněnému slovníkovému vstupu je přiřazen jeho český ekvivalent, popřípadě ekvivalenty (řazené podle četnosti užití), které jsou odděleny čárkou, a i u nich je v případě substantiv označen gramatický rod. Pokud jsou dané ekvivalenty velmi rozdílné, jsou označeny arabskou číslicí a každý z nich je řazen na vlastní řádek. V rámci makrostruktury slovník dále zahrnuje již zmíněný úvod napsaný autorkou, předmluvu od Gordona Shentona (spoluautora významných odborných slovníků), obsah, uspořádání slovníku a poznámky k jeho správnému užívání, seznam použitých zkratk a bibliografii. Všechny tyto zmíněné části makrostruktury jsou napsané jak v češtině, tak i ve francouzštině. Tato skutečnost zajišťuje, že i francouzsky hovořící uživatelé mohou tento slovník správně užívat.

Na základě předchozího textu můžeme tento slovník označit za **zcela spolehlivý** a **aktuální**. Co se týká aktuality slovníku, je důležité si uvědomit, že byl vydaný před vstupem České republiky do Evropské unie v roce 2004. I přesto jsou ve slovníku zařazeny termíny označující finanční instituce v rámci **Evropské unie** (*Evropská centrální banka*, *Evropská investiční banka* – ve slovníku jsou řazeny pod svými francouzskými zkratkami), tak i **Evropského společenství** (*Evropská banka pro vývoz a obnovu* – rovněž je řazena pod svou francouzskou zkratkou). Ve slovníku jsme nenašli jen francouzský termín pro *Evropský účetní dvůr*. Nicméně je možné tento termín vyhledat v terminologické databázi Evropské unie IATE¹¹⁴. Autorka při sestavování slovníku čerpala jednotlivá hesla a informace s nimi spojené z ověřených a odborných zdrojů (českých, francouzských, anglických). Makrostruktura a mikrostruktura tohoto slovníku jsou přehledné a podávají velké množství informací o heslech, aniž by působily chaoticky.

¹¹⁴ IATE: *European Union Terminology* [online databáze]. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: <https://iate.europa.eu/home>

jeton *m* známka *f*, žeton
 ~ de présence odměna / za účast na zasedáních (např. ve správním radě)
 jetons *mpl* numérotés číslované známky *tpl* / žetony *mpl*
 jeu, *pl* -*X* *m* 1. hra *f*, spekulace *f*
 règles *tpl* du jeu pravidla *mpl* hry
 ~ à la Bourse spekulace *f* na burze
 ~ d'argent hra / o peníze
 ~ de compte převod *m* na účtu
 ~ de la concurrence konkurování *n*
 ~ d'écriture(s) zúčtování *n*
 ~ sur les reports spekulování *n* s reporty / s reportními sazbami
 jeu, *pl* -*X* *m* 2. sada *f*, soubor *m*
 ~ de billets série *f* / sada / bankovek
 ~ de connaissances sada / konosamentů
 joint, *e* *adj.* společný, spojený; příložený
 compte *m* joint spojený / partnerský účet *m*
 documents *mpl* joints příložené doklady *mpl*
 notre nouveau tarif *m* ci-joint náš nový příložený ceník *m*
 pièces *mpl* jointes příložené doklady *mpl*, přílohy *tpl*
 joint-venture *m* [džointvenčə] joint venture, společný podnik *m*
 joueur *m*, -euse / hráč *m*, spekulant *m*
 petit joueur bezvýznamný / drobný spekulant *m*
 ~ à la baisse / à la hausse spekulant *m* na pokles / vzestup (medvěd / býk)
 ~ à la Bourse spekulant *m* / hráč *m* na burze
 jouer *v.* hrát, spekulovat
 ~ à la baisse / à la hausse spekulovat na pokles / na vzestup (kurzů)
 ~ à la Bourse hrát / spekulovat na burze

~ le dollar à la baisse spekulovat na pokles dolaru
 ~ sur les valeurs minières spekulovat s důlními cennými papíry
 jouissance *f* 1. užívání *n*, požívání *m*
 droit *m* de jouissance právo *n* užívání
 maison *f* à vendre avec jouissance immédiate dům *m* na prodej k okamžitému užívání
 période *f* de jouissance doba užívání
 entrer en jouissance vejít v užívání
 ~ individuelle osobní užívání *n*
 ~ viagère doživotní užívání *n* / držba
 jouissance *f* 2. splatnost / kuponů
 actions *tpl* de jouissance akcie *tpl* s dividendou
 date *f* de jouissance des coupons / des intérêts den *m* splatnosti kuponů / úroků
 porter la jouissance nést úroky
 les titres nouveaux porteront jouissance du 1er septembre. nové cenné papíry ponosou úrok od 1. září
 ~ coupon 5 s kuponem č. 5
 jour *m* den *m*
 change *m* / cours *m* / taux *m* du jour denní kurz *m*
 de / du jour denní
 ~ de banque den *m* bankovní splatnost
 ~ de Bourse burzovní den *m*, obchodovací den *m* na burze
 ~ de caisse pokladní den *m*
 ~ de compensation vypořádací den *m*, reportní den *m*
 ~ de grâce / de faveur respit *m*, respekt *m* den *m*, diskreční den *m*
 ~ de (la) réponse des primes den *m* vypršení opce
 ~ de l'échéance / d'échéance dep. splatnost
 ~ de l'inventaire inventarizační den *m*
 ~ de liquidation platební / zúčtovací den *m*, den *m* vypořádání
 ~ de livraison dodací den *m*
 ~ de paie platební den *m*
 ~ de paiement den *m* placení / úhrady

~ de place obchodovací den *m*
 ~ de recette pokladní den *m*
 ~ de remise podací den *m*
 ~ de règlement platební den *m*, den *m* vypořádání / zúčtování
 ~ de valeur hodnota / ke dni / datu (kterým začíná bankovní vklad)
 ~ des créanciers den *m* věřitelů
 ~ des débiteurs den *m* dlužníků
 ~ des reports reportní den *m*
 ~ d'exécution d'un ordre den *m* realizace objednávky / obchodu
 ~ impair lichý den *m*
 ~ non ouvrable neobchodovací den *m*
 ~ pair sudý den *m*
 ~ plein účtovaný den *m*
 Journal *m* (*pl* -aux) 1. noviny *tpl*, deník *m*
 ~ financier finanční noviny *tpl*
 ~ officiel (J.O.) Úřední list *m*
 Journal *m* (*pl* -aux) 2. (účetní) deník *m*, denní kniha *f*
 article *m* de Journal deníková položka *f*
 écriture *f* de Journal deníkový zápis *m*
 inscrire / porter au Journal zapsat do deníku
 ~ analytique analytický deník *m*
 ~ auxiliaire pomocný deník *m*
 ~ centralisateur hlavní deník *m*
 ~ de banque bankovní / vkladní knížka *f*
 ~ de caisse pokladní deník *m*
 ~ de trésorerie pokladní kniha / deník *m*
 ~ des achats nákupní deník *m*, deník *m* přijatých faktur
 ~ des débits deník *m* peněžních výdajů
 ~ des effets à payer kniha / směnečných závazků
 ~ des effets à recevoir kniha / směnečných pohledávek
 ~ des encaissements deník *m* pokladních stvrzenek
 ~ des mouvements operační / směnný protokol *m*
 ~ des rendus / retours remitendy *tpl*

~ des rentrées de fonds deník *m* pokladních stvrzenek
 ~ des sorties de fonds kniha / peněžních výdajů
 ~ des transferts deník *m* převodů
 ~ des ventes deník *m* tržeb, deník *m* vydaných účtů
 ~ divisionnaire denní kniha /
 ~ général hlavní deník *m*
 ~ grand livre / américain kombinace / deníku a hlavní účetní knihy
 ~ originaire účetní kniha / prvotních položek
 journalier, -ière *adj.* denní
 clôture *f* journalière denní závěrka *f*
 recettes *tpl* journalières denní příjmy *mpl* / tržby *tpl*
 solde *m* journalier denní zůstatek *m*
 taux *m* de prêt journalier sazba / denních peněz
 taux *m* de salaire journalier denní mzda *f*
 journalisation *f* zanesení *n* položek do deníku
 journaliser *v.* zanést položky do deníku
 journée *f* den *m*
 être payé à la journée pobírat denní mzdu
 ~ de Bourse burzovní den *m*
 ~ de salaire výplatní den *m*
 jours *mpl* francs / gratuits / de planche bezplatné dny *mpl* (na burze)
 judiciaire *adj.* soudní
 administrateur *m* judiciaire správce *m* konkurzní podstaty, (v)nucený správce *m*
 administration *f* judiciaire (v)nucená správa *f*, likvidace *f*
 casier *m* judiciaire trestní rejstřík *m*
 caution *f* judiciaire zákonný cenný papír *m*
 frais *mpl* judiciaires soudní výlohy *tpl*
 règlement *m* judiciaire soudní vyrovnání *n*
 vente *f* judiciaire soudní dražba *f*
 avoir un casier judiciaire
 vierge mít čistý trestní rejstřík

Obrázek č. 1 POHORSKÁ, Renata. Francouzsko-český finanční slovník. Praha: Fraus, 2002, s. 166-167.

4.1.2 Francouzsko-český biologický slovník, Jiří Vedral, Praha: JTP, 2002, 24 s.

Francouzsko-český biologický slovník, jehož autorem je Jiří Vedral, byl poprvé vydán v roce 2002. Nejedná se ovšem o jeho jediné vydání. Slovník byl vydán vícekrát, v různých letech, v různých vydavatelstvích a s rozdílným obsahem a rozsahem. Tuto skutečnost zachycuje následující tabulka:

Francouzsko-český biologický slovník – Jiří Vedra				
Vydání	Rok	Vydavatelství	Počet stran	Dostupnost v českých knihovnách podle SK ČR:
1.	2002	JTP	24 s.	7 ks
1.	2003	JTP	97 s.	1 ks
1.	2003	JTP	20 s.	1 ks
2.	2009	VJV	81 s.	5 ks
2.	2009	JTP (VJV ?)*	69 s.	1 ks

Tabulka č. 4 Schéma vydaných biologických slovníků od Jiřího Vedrala

Bližší se budeme věnovat pouze slovníku vydanému v roce 2002. U ostatních slovníků zmíníme zejména jejich obsah a rozsah, které jsou odlišné.

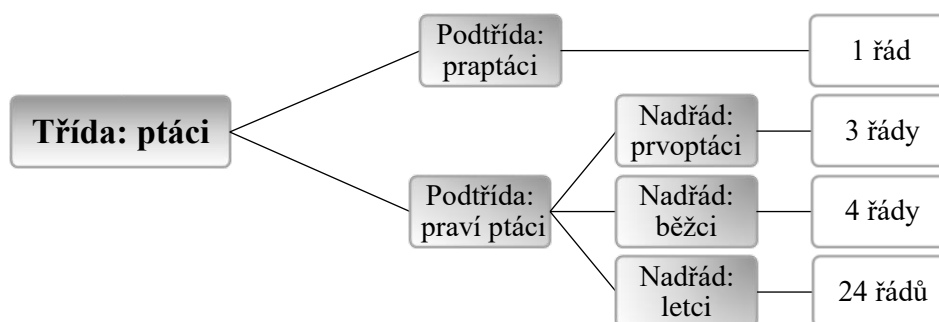
Jiří Vedral je český překladatel a autor slovníků z mnoha jazyků (např. z anglického jazyka, dánského jazyka, finského jazyka, italského jazyka, japonského jazyka).

1. Francouzsko-český biologický slovník, Jiří Vedral, Praha: JTP, 1. vydání, 2002, 24 s.

Podle aktuálních informací SK ČR je tento slovník dostupný v sedmi českých knihovnách. Velikost slovníku odpovídá formátu A5 a je vázán v měkké vazbě. Podle našich propočtů obsahuje přibližně **2 300 hesel**, a z tohoto důvodu jej řadíme mezi **glosáře**.

Ze samotného názvu slovníku není zřejmé, pro jaký podobor biologie přináší termíny. Neobsahuje ani autorovu předmluvu ani úvod. Při bližším zkoumání jsme zjistili, že tento slovník přináší termíny pouze pro jednu ze zoologických věd, **ornitologii**. Ve slovníku najdeme termíny označující ptáky běžně se vyskytující v našich zeměpisných šířkách (např. *martin-pêcheur d'Europe – ledňáček říční; canard morillon – polák chocholačka*), ale i v jiných zeměpisných oblastech (např. *anhinga d'Amérique – anhinga americká; autruche d'Afrique – pštros dvouprstý*).

Předtím, než budeme jmenovat jednotlivé nadřády a řády ptáků, pro něž slovník přináší označení, představíme **system ptáků** z publikace *Ptáci*¹¹⁵, jejímž autorem je Gillian Doherty. Ptáci se běžně rozdělují do dvou podtříd: 1) praptáci, 2) praví ptáci. Podtřída **praví ptáci** se dále dělí do tří nadřádů: 1) prvoptáci – ti dnes už nežijí, 2) běžci a 3) letci. Nadřád **běžci** se dále dělí na 4 řády. Nadřád **letci** se dělí na 24 řádů. Pro lepší ilustraci přinášíme následující schéma:

Obrázek č. 2 System ptáků

Zkoumaný slovník přináší označení pro ptáky z následujících nadřádů a řádů¹¹⁶:

A. Nadřád běžci: řád: *tinamy, pštrosi*.

B. Nadřád letci: řád: *pěvci, vrubozobí, hrabaví, potáplice, potápky, trogoni, šplhavci, srostloprstí, svišťouni, lelkové, sovy, kukačky, sokoli, měkkozobí, dlouhokřídlí, krátkokřídlí, dravci, plameňáci, brodiví, veslonozi*.

Hesla jsou řazena alfabetycky. Jednotlivé slovníkové vstupy jsou tučně zvýrazněny a k nim jsou bezprostředně přiřazovány jejich české ekvivalenty. Hesla neobsahují fonetický přepis ani gramatické údaje. V rámci makrostruktury slovník dále obsahuje tiráž, odkaz na internetové stránky autora a Jednoty tlumočnicků a překladatelů.

Slovník nevykazuje větší nedostatky, týkající se ortografie nebo typografie (jeden termín se nachází ve slovníku dvakrát), ale našli jsme v něm několik **sporných překladů francouzských termínů**. Tyto termíny jsme ověřovali tím způsobem, že jsme francouzský termín zadali do vyhledávače Google¹¹⁷, jenž nám přiřadil jeho latinský název. Ten jsme poté ověřili na českých stránkách BioLib – Biological Library¹¹⁸.

¹¹⁵ DOHERTY, Gillian. *Ptáci*. Praha: Cesty, 2003, s. 62. Přeložila Helena Kholová.

¹¹⁶ Poznámka: Slovník neobsahuje termíny pro všechny zástupce těchto řádů – jen pro některé.

¹¹⁷ Google [online]. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: <https://www.google.com/?hl=cs>

¹¹⁸ BioLib: Biological Library [online databáze]. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: <https://www.biolib.cz/cz/main/>

V poznámce pod čarou nejdříve uvádíme přesnou adresu z vyhledávače Google, a poté adresu z databáze BioLib. Například francouzskému termínu „**apalis de Sharpe**“ autor přiřazuje český ekvivalent „apalis Sharpův“. Ovšem podle našeho vyhledávání je tento ekvivalent nesprávný. Správným ekvivalentem je „prnie tmavošedá (latinsky: *apalis sharpii*)“¹¹⁹. Stejný případ se týká i francouzského termínu „**autour de Toussenel**“, jemuž autor přiřazuje český ekvivalent „jestřáb tachiro“. Podle našeho vyhledávání je správným ekvivalentem „jestřáb západoafrický (latinsky: *accipiter toussenelii*)“¹²⁰. V poslední řadě zmíníme francouzský termín „**cincle de Pallas**“, jemuž autor přiřazuje český ekvivalent „skorec Pallasův“. Podle našeho vyhledávání je správným ekvivalentem „skorec asijský (latinsky: *cinclus pallasii*)“¹²¹. Na základě výše zmíněného můžeme pozorovat, že autor používá až moc doslovné překlady pro francouzské termíny obsahující předložku **de**, které uvádí přívlástek k substantivu.

Závěrem můžeme konstatovat, že slovník obsahuje **aktuální termíny** z oblasti ornitologie. Ovšem kvůli výše zmíněným sporným překladům francouzských termínů, které podle našeho vyhledávání a ověřování nejsou správné, **nemůžeme tento slovník označit za zcela spolehlivý**.

¹¹⁹ Google: *apalis de Sharpe* [online]. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: https://www.google.com/search?hl=cs&source=hp&ei=LFd-XvWAMbXD8gLu_rCYDg&q=apalis+de+Sharpe&oq=apalis+de+Sharpe&gs_lcp=CgZwc3ktYWIQAziFCCEQoAEyBQghEKABMgUIIRCgATIFCCEQoAFQ1YgZWNWIGWDFjBloAHAAeACAAeABiAH3ApIBBTauMS4xmAEAoAECOAEBqgEHZ3dzLXdperABAA&scient=psy-ab&ved=0ahUKEwj1xr3ttLvoAhW1oVwKHW4_DOMQ4dUDCAY&uact=5

BioLib.cz: *Taxony: Apalis sharpii* [online databáze]. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: <https://www.biolib.cz/cz/taxon/id26388/>

¹²⁰ Google: *autour de Toussenel* [online]. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: https://www.google.com/search?hl=cs&ei=y1h-XqDzB4-TkwWi0YyYCA&q=autour+de+Toussenel&oq=autour+de+Toussenel&gs_lcp=CgZwc3ktYWIQAziFCCEQoAFQ_vYQWP72EGD5-RBoAXAAeACAABECiAHOBZIBBzAuMS4xLjGYAQCgAQKgAQGqAQdnd3Mtd2l6&scient=psy-ab&ved=0ahUKEwjghIaztrvoAhWPyaQKHaloA4MQ4dUDCAs&uact=5

BioLib.cz: *Taxony: Accipiter toussenelii* [online databáze]. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: <https://www.biolib.cz/cz/taxon/id137093/>

¹²¹ Google: *cincle de Pallas* [online]. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: https://www.google.com/search?hl=cs&ei=6GB-XrCMOIXosAeiyqOwCw&q=cincle+de+Pallas&oq=cincle+de+Pallas&gs_lcp=CgZwc3ktYWIQAziGC AAQFhAeUIKMCViuJglgzZAJaAJwAHgAgAHhAogBxgeSAQcwLjIuMS4xmAEAoAEBBoAECqgEHZ3dzLXdperABAA&scient=psy-ab&ved=0ahUKEwiwoOiRvrvoAhUFNOwKHSILICLYQ4dUDCAs&uact=5

BioLib.cz: *Taxony: Cinclus pallasii* [online databáze]. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: <https://www.biolib.cz/cz/taxon/id25891/>

2. Francouzsko-český biologický slovník, Jiří Vedral, Praha: JTP, 1. vydání, 2003, 97 s.

Velikost slovníku odpovídá formátu **A4** a je vázán v měkké vazbě. Podle našich propočtů slovník obsahuje přibližně **23 000 hesel**. Hesla jsou řazena do tří sloupců na jedné stránce. Tento slovník obsahuje termíny z oboru zoologie a botaniky. Například: „**campanule de Sibérie** – zvonek sibiřský“; „**sapin blanc** – jedle bělokorá“; „**canard à bec jaune** – kachna žlutozobá“; „**otarie de Californie** – lachtan tmavý“.

3. Francouzsko-český biologický slovník, Jiří Vedral, Praha: JTP, 1. vydání, 2003, 20 s.

Velikost slovníku odpovídá formátu **A5** a je vázán v měkké vazbě. Podle našich propočtů slovník obsahuje přibližně **2 400 hesel**. Tento slovník přináší termíny pouze pro jednu ze zoologických věd, ornitologii. Například: „**ibis vert** – ibis lesní“; „**rougegorge étoilé** – červenka hvězdičková“.

4. Francouzsko-český biologický slovník, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2. vydání, 2009, 81 s.

Velikost slovníku odpovídá formátu **A4** a je vázán v měkké vazbě. Na rozdíl od předchozích vydání, jsou v tomto slovníku řazena hesla do čtyř sloupců na jedné stránce. Podle našich propočtů tento slovník obsahuje přibližně **22 800 hesel**. Slovník přináší termíny z oboru zoologie a botaniky. Například: „**cercopithèque à gorge blanche** – kočkodan bělohrdlý“; „**chevêchette des Andes** – kulíšek andský“; „**saxifrage bouc** – lomikámen bažinný“; „**sapinette noire** – smrk černý“. Ve slovníku také najdeme označení pro skupiny živočichů, například „**formicidés** – mravencovití“.

5. Francouzsko-český biologický slovník, Jiří Vedral, Praha: VJV*, 2. vydání, 2009, 69 s.

Velikost slovníku odpovídá formátu **A4** a je vázán v měkké vazbě. Stejně jako v předchozím vydání jsou i v tomto řazena hesla do čtyř sloupců na jedné stránce. Podle našich propočtů slovník obsahuje přibližně **24 500 hesel**. Znamená to, že by měl být ze všech zkoumaných *biologických slovníků* nejobsáhlejší. Tento slovník obsahuje termíny jak z oboru zoologie, tak i z oboru botaniky. Například: „**pic alezan** – datel mexický“; „**zèbre de montagne** – zebra horská“; „**cerisier sauvage** – třešeň obecná“; „**pavot occidental** – mák západní“.

* Důležité je u tohoto slovníku zmínit, že podle informací SK ČR byl vydaný **JTP** (Jednotou tlumočnicků a překladatelů). Nicméně u námi zapůjčeného slovníku je na obálce uvedeno vydavatelství **VJV**. Předpokládáme, že pravděpodobně došlo k chybě při zadávání titulu do SK ČR, protože všechny ostatní údaje uvedené v SK ČR a na obálce zapůjčeného slovníku jsou shodné. Podle údajů SK ČR je tento slovník dostupný pouze v knihovně ČZU (České zemědělské univerzity v Praze), a s tímto slovníkem jsme také pracovali.

ara chloroptère ara zelenokřídlý
 ara macavouanne ara rudobříchý
 ara noble ara Hahnův
 ara rouge ara arakanga
 ara vert ara malý
 araçari grigri arassari černohrdlý
 araçari vert arassari zelený
 araguira gris korunáček šedý
 araponga blanc zvonovec bílý
 ariane à poitrine blanche kolibřík běloprsý
 ariane de Linné kolibřík zrcadlový
 ariane vert-doré kolibřík Gmelinův
 arlequin plongeur kačka pestrá
 astrild à croupion rose astrild žlutobříchý
 astrild à joues orange astrild oranžovolíci
 astrild à masque noir astrild černolíci
 astrild à moustaches astrild rudobříchý
 astrild à poitrine fauve astrild bahenní
 astrild à tête noire astrild černohlavý
 astrild barbe-rousse astrild arabský
 astrild cendré astrild malý
 astrild nonnette astrild černočapkový
 astrild ondulé astrild vlnkovaný
 astrild-caïlle à gorge noire astrild rudozobý
 astrild-caïlle à lunettes astrild křepelčí
 attila à croupion jaune tyran žlutořitý
 attila cannelle tyran skořicový
 aulia à ventre pâle tyran světlobříchý
 aulia cendré tyran červenochocholátý
 aulia grisâtre tyran šedavý
 autour à flancs roux krahujec Bonapartův
 autour à longue queue jestřáb dlouhoocasý
 autour à ventre gris jestřáb jihoamerický
 autour de Toussenel jestřáb tachiro
 autour des palombes jestřáb lesní
 autour des palombes krahujec obecný
 autour gabar jestřáb Daudinův
 autour noir jestřáb černobílý
 autour sombre jestřáb kobylykový
 autour unibande káněc pestrý
 autruche d'Afrique pášros dvoupřstý
 avocette d'Amérique tenkozobec americký
 avocette élégante tenkozobec opačný
 bagadais à bec rouge ůhýk rudozobý
 bagadais casqué ůhýk chocholátý
 bagadais d'Albert ůhýk žlutochocholátý
 bagadais de Retz ůhýk tříbarvý
 balbuzard pêcheur poštolka jižní
 balbuzard pêcheur orlovec říční
 barbacou à croupion blanc lenívka vlašťovčí
 barbacou noir lenívka černá
 barbacou rufalbin lenívka mahagonová
 barbican à collier vousák obojkový
 barbican à face rouge vousák červenolíci
 barbican à gorge grise vousák šedohrdlý
 barbican à narines emplumées vousák štětinatý

barbican à poitrine brune vousák hnědoprsý
 barbican à poitrine noire vousák Rolletův
 barbican à poitrine rouge vousák senegalský
 barbican à taches jaunes vousák žlutoskvrnný
 barbican à tête blanche vousák bělohlavý
 barbican à tête jaune vousák slámožlutý
 barbican bidenté vousák rovníkový
 barbican chauve vousák naholíci
 barbican de Levaillant vousák malý
 barbican de Sladen vousák tmavý
 barbican de Vieillot vousák oranžovolíci
 barbican du miombo vousák hnědolíci
 barbican finchbre vousák skvrnitoboký
 barbican hérissé vousák vlasatý
 barbican quifsoballto vousák škraboškový
 barbion à croupion jaune vousák zlatoocasý
 barbion à croupion rouge vousák konžský
 barbion à front jaune vousák zlatočelý
 barbion à gorge jaune vousák širožlutý
 barbion grivelé vousák šupinkový
 barbion montagnard vousák západní
 barge à queue noire břehouš černoocasý
 barge hudsonienne břehouš Hudsonův
 barge marbrée břehouš velký
 barge rousse břehouš rudý
 bargette de térek vodouš malý
 batara à gorge noire mravenčík černohrdlý
 batara cendré mravenčík pokřovní
 batara d'Amazonie mravenčík amazonský
 batara dent-deuil mravenčík šedočerný
 batara étoilé mravenčík skvrnitokřídilý
 batara fascié mravenčík zebří
 batara luppé mravenčík černokorunkatý
 batara saturnin mravenčík šedý
 batara souris mravenčík stříbrný
 batara tacheté mravenčík břidlicový
 bateleur des savanes orlík kejklíř
 bathmocerque à capuchon cetie černohlavá
 bathmocerque à face noire cetie hnědočerná
 baza coucou aviceda kukačkovitá
 beaumarquet aurora astrild rudokřídilý
 beaumarquet à ailes jaunes astrild rudočelý
 beaumarquet à dos jaune astrild oranžovokřídilý
 beaumarquet melba astrild pestrý
 bec-croisé bifascié křivka bělokřídla
 bec-croisé d'ecosse křivka skotská
 bec-croisé des sapins křivka obecná
 bec-croisé perroquet křivka velká
 bec-en-ciseaux d'Afrique zoboun africký
 bec-en-ciseaux noir zoboun černý
 bec-en-sabot du Nil čunozobec africký
 bec-ouvert africain zejzob africký
 beccroisé bifascié křivka bělokřídla
 beccroisé des sapins křivka obecná
 beccroisé perroquet křivka velká
 bengali rouge tygříček tečkovaný

4.1.3 Francouzsko-český pekařský slovník, Jiří Vedral, Praha: JTP, 2003, 12 s.

Jiří Vedral je autorem *Francouzsko-českého pekařského slovníku*, jenž byl doposud vydaný jen jednou, a to v roce 2003. Podle informací SK ČR je v současnosti dostupný v sedmi českých knihovnách.

Slovník svou velikostí odpovídá formátu A5 a je vázán v měkké vatabulka zbě. Podle našich propočtů obsahuje přibližně **950 hesel**, a z tohoto důvodu jej zařazujeme mezi **glosáře**.

Účel slovníku a ani zdroje, z nichž autor čerpal jednotlivé termíny, nám nejsou známé, protože slovník neobsahuje úvod ani předmluvu. Předpokládáme, že má sloužit jako pomůcka při překládání termínů z oboru pekařství.

Na základě našeho bližšího zkoumání můžeme konstatovat, že slovník obsahuje termíny zachycující kompletní výrobu pečiva. Od označení ingrediencí, potřebných k přípravě těsta, přes jednotlivé fáze jeho přípravy, až po hotové pekařské výrobky (např. *charicot, pain de blé*). Slovník také obsahuje termíny označující jednotlivé přísady do těsta, jakými jsou například ovoce, ořechy či koření (např. *cerises, noisette, cannelle*). Slovník obsahuje i termíny označující kuchyňské potřeby nebo pekařské stroje a jejich části (např. *pétrin rapide*). Ve slovníku rovněž najdeme termíny označující různé druhy mouky a těsta.

Hesla jsou řazena alfabetycky, a to i v případě víceslovných termínů. Ve slovníku najdeme jak hesla **jednoslovná** (např. *pesage*), tak i **víceslovná** (např. *folle farine*). Jednotlivé slovníkové vstupy jsou tučně zvýrazněny a k nim jsou přiřazovány jejich české ekvivalenty. Hesla neobsahují fonetický přepis, ale **obsahují gramatické údaje** – označení gramatického rodu a plurálu u substantiv (**f/m/pl**). Slovník ovšem neobsahuje vysvětlivky těchto zkratk, což by bylo vhodné pro jeho správné užívání. V rámci makrostruktury slovník dále obsahuje tiráž a odkaz na internetové stránky autora a Jednoty tlumočnicků a překladatelů.

Při podrobnějším zkoumání jsme ve slovníku objevili poměrně zásadní jazykové nedostatky či nejasnosti. Zařadili jsme je do následujících tří kategorií: **typografické chyby, chybné francouzské termíny, germanismy**.

Typografické chyby:

Chyby tohoto typu jsou nejpodstatnější a zjevné již na první pohled. Autor totiž nesprávně užívá francouzské akcenty (*accent circonflexe*, *accent grave*) nebo je úplně vypouští.

1. Termíny obsahující *accent circonflexe*: například *těsto* autor označuje jako „**pate (f)**“ namísto správného tvaru „*pâte*“; *cukrárnu* označuje jako „**patisserie (f)**“, namísto správného tvaru „*pâtisserie*“; a *palačinku*, *omeletu* označuje jako „**crepe (f)**“, namísto správného tvaru „*crêpe*“ atd.

2. Termíny obsahující *accent grave*: například *krém* nebo *smetanu* autor označuje jako „**crème (f)**“, namísto správného tvaru „*crème*“; *oříšek arašídový* označuje jako „**cacahouéte (f), cacahuéte (f)**“, namísto správného tvaru „*cacah(o)uète*“ atd.

Jako poslední typografickou chybu zmíníme skutečnost, že autor neužívá grafém „œ“, a místo něj používá oddělené grafémy „o“ a „e“. Tento jev můžeme najít například v termínu *těstoviny vaječné*, jenž autor představuje jako „**pates aux oeufs (f,pl)**“, namísto správného tvaru „*pâtes aux œufs*“.

Chybné francouzské termíny:

V některých víceslovných francouzských termínech autor vynechává předložku *à*. Tento jev se týká například termínů: „**four (m), gaz**“ a „**four (m), chariot**“, jejichž správný tvar je „*four à gaz*“¹²² a „*four à chariot*“¹²³. Zároveň si můžeme všimnout, že autor umisťuje do některých víceslovných termínů čárku. Zde jsou další příklady: „**moulin (m), vent**“, „**couche (f), aleurone**“ atd. Tato zjevná chyba může být pro uživatele velmi matoucí. Ve slovnících je obvyklé oddělovat čárkou termíny nebo lexikální jednotky, jež jsou synonymní. Například správná forma termínu *větrný mlýn* je: „*moulin à vent*“¹²⁴. Pokud bychom chtěli u tohoto víceslovného termínu zmínit gramatický rod, jak je uvedeno ve zkoumaném slovníku, jeho tvar by vypadal následovně: „*moulin (m) à vent*“.

¹²² AUTORSKÝ KOLEKTIV PRACOVNÍKŮ LINGEA S.R.O.. *Francouzsko-český, česko-francouzský velký slovník: [--nejen pro překladatele]*. Brno: Lingea s.r.o., 2007, s. 1227.

¹²³ AUTORSKÝ KOLEKTIV POD REDAKCÍ J. GOTTWALDA, Z. JOUKLOVÉ, A. NAXEROVÉ. *Francouzsko-český technický slovník*. Praha: SNTL, 1963, s. 373.

¹²⁴ AUTORSKÝ KOLEKTIV PRACOVNÍKŮ LINGEA S.R.O.. *Francouzsko-český, česko-francouzský velký slovník: [--nejen pro překladatele]*. Brno: Lingea s.r.o., 2007, s. 1266.

Germanismy:

V několika případech jsme objevili, že slovník obsahuje termíny převzaté z němčiny, i když pro ně má francouzština vlastní označení. Například autor označuje *perník* jako „**Ingwerkuchen (n)**“, namísto vhodnějšího francouzského termínu „pain d'épices(s)“¹²⁵. Dále proces *bělení mouky* označuje jako „**Mehlbleichung (f)**“, namísto vhodnějšího francouzského termínu „blanchiment de la farine“¹²⁶ a *listové těsto* označuje jako „**laminiertes Teig (m)**“, namísto vhodnějšího francouzského termínu „pâte feuilletée“¹²⁷.

Jak jsme uvedli v předchozím textu, slovník obsahuje poměrně podstatné jazykové nedostatky a uvádět v pekařském slovníku například termín *těsto* jako „**pate**“ je velmi nesprávné. Rozsah slovníku je velký a obsah **aktuální**, ale termíny obsažené v tomto slovníku **nelze označit za spolehlivé**.

¹²⁵ Ibidem, s. 1014.

¹²⁶ *Fiche terminologique: blanchiment de la farine* [online databáze]. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: http://www.granddictionnaire.com/ficheOqlf.aspx?Id_Fiche=9488275

¹²⁷ AUTORSKÝ KOLEKTIV PRACOVNÍKŮ LINGEA S.R.O.. *Francouzsko-český, česko-francouzský velký slovník: [--nejen pro překladatele]*. Brno: Lingea s.r.o., 2007, s. 879.

meunier (m) mlynář	orge (f) ječmen
microorganisme (m) mikroorganismus	orge (f) perlée kroupy perlové
mie (f) střída	orge (f) perlée grossièrement, kroupy ječné
mie (f) collante střída lepivá	ouverture (f) de maille světlost oka (síta)
mie (f) élastique střída pružná	ouverture (f) de mailles du tamis oko (otvor) síta
mie (f) s'émiettante střída drobná	oxygène (m) kyslík
mie (f) visqueuse střída mazlavá	pain (m) chléb
miel (m) med	pain (m) azyne maces
miche (f) bochník chleba nebo pečiva	pain (m) bis chléb tmavý
millet (m) proso	pain (m) blanc chléb bílý
mise (f) en moules ukládání těsta do forem	pain (m) brié chléb žitnopšeničný
mite (f) mol moučný	pain (m) complet chléb celozrnný
moisissure (f) plíseň	pain (m) congelé chléb zmrazený
moudre mlít	pain (m) croustillant chléb volně sázený
mouillage (m) nakrápění obilí	pain (m) de blé chléb pšeničný
mouilleur (m) nakrápěč (obilí)	pain (m) de maïs chléb kukuřičný
moule (f), plaque (f) moulée forma na pečení	pain (m) de seigle chléb samožitný
moule (m) en aluminium tvořítka (hliníkové)	pain (m) de seigle chléb žitný
moulin (m), gruaux krupárna	pain (m) emballé chléb balený
moulin (m), vent mlýn větrný	pain (m) en moule chléb formový
moulin (m) de blé mlýn obilní	pain (m) en tranches chléb krájený (plátkový)
moulin (m) d'essai mlýn pokusný	pain (m) filant nitkovitost chleba
mousse (f) pěna	pain (m) frais chléb čerstvý
mouture (f) mletí	pain (m) Graham chléb Graham
mouture (f) demi-haute mletí polovysoké	pain (m) long šiška(chleba)
mouture (f) d'essai zámel pokusný	pain (m) pour diabétiques chléb diabetický
mures (f, pl) sauvages ostružiny	pain (m) stollen štola (pek.výrobek)
mutation (f) jaune zralost vosková (obilí)	panification (f), cuisson (f) pečení chleba
myrtilles (f, pl) borůvky	panure (f), chapelure (f) strouhanka
natté (f) de Noël vánočka	particule (f) částice
natté (m) aux graines houska maková	pas (m) de la cannelure počet rýh
natté (m) salé houska slaná	passage (m) étroit profil úzký
nettoyage (m) čištění (obilí)	pate (f) těsto
nettoyage (m) pneumatique čištění pneumatiké	pate (f), l'eau vodánek (u listového těsta)
nielle (f) des blé koukol	pâte (f) amollie těsto rozteklé
noisette (f) ořech lískový	pate (f) collante těsto lepivé
noix (f) de coco ořech kokosový	pate (f) congelée, pate (f) těsto zmrazené
noix (f) de coco rapée kokos strouhaný	pate (f) courte těsto krátké
noix (f) de jauge ořech vlašský	pate (f) élastique těsto pružné
noix (f) du Brésil paraořech	pate (f) ferme těsto tuhé
nombre (m) de germes sporulés počet spor	pate (f) froide těsto studené
nombre (m) de relation číslo poměrové (extensograf)	pate (f) pâtissière hmota třená
nombre (m) de tours počet otáček	pate (f) rapide těsto s nulovou dobou zrání
notation (f) posuzování, hodnocení	pate (f) refroidie těsto zchlazené
nouilles (f, pl) nudle	pates (f, pl) alimentaires těstoviny
numéro (m) du tamis číslo potahu (síta)	pates (f, pl) alimentaires těstoviny čerstvé
nutrition (f) výživa	pates (f, pl) alimentaires těstoviny plněné
nutrition (f) d'enfants výživa dětská cereální	pates (f, pl) alimentaires séches těstoviny sušené
oeuf (m) vejce	pates aux oeufs (f, pl) těstoviny vaječné
orange (f) pomeranč	pâtisserie (f) cukrářství, cukrárna

4.1.4 Francouzsko-český slovník subjaderné fyziky, Jiří Vedral, Praha: JTP, 2005, 48 s.

Francouzsko-český slovník subjaderné fyziky byl doposud vydaný jen jednou, a to v roce 2005. Autorem této odborné publikace je Jiří Vedral. Podle informací SK ČR je slovník v současnosti dostupný v pěti českých knihovnách.

Slovník je vázán v měkké vazbě a jeho velikost odpovídá formátu A5. Podle našich propočtů slovník obsahuje přibližně **3 500 hesel**, a z tohoto důvodu jej řadíme mezi **glosáře**.

Hlavní účel slovníku ani zdroje, z nichž autor čerpal jednotlivé termíny, nám nejsou známy, protože slovník neobsahuje úvod ani autorovu předmluvu. Předpokládáme, že má sloužit jako pomůcka při překladu termínů z oblasti subjaderné fyziky. Během zkoumání tohoto slovníku jsme rovněž nahlíželi do odborné publikace *Jadrová technika: anglicko-nemecko-francúzsko-rusko-slovenský slovník* (1987)¹²⁸ a jejích *registrů* (1987)¹²⁹.

Na základě našeho bližšího zkoumání můžeme konstatovat, že slovník přináší termíny z celého oboru **subjaderné fyziky**. Ve slovníku najdeme označení pro velké množství urychlovačů (*accélérateur à action directe – urychlovač s přímým urychlením*), pro různé druhy částic (*particule nue – holá částice*) či pro různé druhy komor, jakožto fyzikálních přístrojů (*chambre de Wilson – Wilsonova mlžná komora*). Slovník také obsahuje označení pro pole užívané i v matematice (*champ scalaire – skalární pole*) či pro různé druhy záření (*rayonnement de transition – přechodové záření*).

Hesla jsou řazena alfabetycky, a to i v případě víceslovných termínů. Ve slovníku nalezneme jak hesla **jednoslovná** (např. *photon*), tak i **víceslovná** (např. *anneau de stockage de protons – akumulární prstenec protonů*). Jednotlivé slovníkové vstupy jsou tučně zvýrazněny a k nim jsou přiřazovány jejich české ekvivalenty. Ve slovníku není značený přechod z jednotlivých písmen abecedy. Hesla neobsahují jakékoliv gramatické informace ani fonetický přepis. V rámci makrostruktury slovník dále obsahuje tiráž a odkaz na internetové stránky Jednoty tlumočnicků a překladatelů.

¹²⁸ SUBE, Ralf s autorským kolektivem. *Jadrová technika: anglicko-nemecko-francúzsko-rusko-slovenský slovník*. Bratislava: Alfa, Berlin: VEB Verlag Technik, 1987.

¹²⁹ SUBE, Ralf s autorským kolektivem. *Jadrová technika: anglicko-nemecko-francúzsko-rusko-slovenský slovník, Registre*. Bratislava: Alfa, Berlin: VEB Verlag Technik, 1987.

Během našeho zkoumání jsme ve slovníku objevili několik nejasností či jazykových nedostatků. Zařadili jsme je do následujících tří kategorií: **typografické chyby, nejasný překlad francouzských termínů, termíny nespadající do oblasti subjaderné fyziky.**

Typografické chyby:

Chyby tohoto typu se týkají zejména skutečnosti, že autor neuvádí grafém „œ“, který substituuje oddělenými grafémy „o“ a „e“. Znamená to, že například termín *jádro atmosférické spršky* autor představuje jako „**coeur**“; termín *jádro spršky* představuje jako „**coeur d'une gerbe**“; a termín *holý nukleon* představuje jako „**coeur du nucléon**“. Další typografickou chybu jsme našli v termínu *mozaika*, který je ve slovníku představován jako „**mosa'que**“, namísto správného termínu „mosaïque“.

Nejasný překlad francouzských termínů:

U několika francouzských termínů nám není jasný jejich překlad. Například termínu „**angle CKM**“ autor přiřazuje český ekvivalent *Cabibbovo-Kobayashiho-Maskawův úhel*. A termínu „**angle de Cabibbo-Kobayashi-Maskawa**“ autor přiřazuje český ekvivalent *kaskádový generátor*. Předpokládáme, že u druhého zmíněného termínu došlo k chybnému přiřazení českého ekvivalentu, a že oba dva ekvivalenty mají být stejné. Z prvního zmíněného termínu předpokládáme, že zkratka *CKM* zahrnuje jména tří významných fyziků, tak jak je uvedeno v jeho českém ekvivalentu. Dále termín „**chambre de Charpak**“ autor překládá jako *Charpakova komora*, kdy v českém ekvivalentu došlo k vypadnutí grafému „h“ a správný tvar má být „Charpakova komora“, jež nese svůj název po významném fyzikovi a nositeli Nobelovy ceny – Georgovi Charpakovi¹³⁰. Dále francouzskému termínu „**modèle basé sur l'hypothèse du couplage**“ není vůbec přiřazen český ekvivalent. Poslední nejasnost jsme našli u termínu „**secondaire**“, jež autor překládá jako „sekundární částice“. Bezpochyby v tomto případě došlo k vypadnutí jedné části víceslovného termínu a správný tvar má být „particule secondaire“¹³¹.

¹³⁰ *Natura.com: Georges Charpak (1924-2010)* [online]. [cit. 2020-05-20]. Dostupné z: <https://www.nature.com/articles/4671048a>

¹³¹ SUBE, Ralf s autorským kolektivem. *Jadrová technika: anglicko-nemecko-francúzsko-rusko-slovenský slovník*, Bratislava: Alfa, Berlin: VEB Verlag Technik, 1987, s. 648.

Termíny nespádající do oblasti subjaderné fyziky:

Ve slovníku jsme také našli několik termínů, které podle našeho úsudku nespádají do oblasti subjaderné fyziky. U jednotlivých francouzských termínů uvedeme i jejich české ekvivalenty, tak jak je autor představuje ve slovníku. Například: „**serpent sibérien** – sibiřský had“; „**beauté** – krása“; „**beauté ouverte** – projevující se krása“; „**charme caché** – skrytý půvab“.

Subjadernou fyziku doplňuje jaderná fyzika, s níž společně tvoří jeden obor. I přesto, že je zkoumaný slovník věnovaný jen subjaderné fyzice, postrádáme v něm základní termíny, vztahující se právě k jaderné fyzice. Jsou jimi například: „radiation“¹³²; „radioactivité“¹³³; „réacteur“¹³⁴; „centrale nucléaire“¹³⁵. Všechny tyto termíny jsme čerpali, z již výše zmíněné publikace *Jadrová technika: anglicko-nemecko-francúzsko-rusko-slovenský slovník, registre*.

Souhrnně můžeme konstatovat, že slovník přináší poměrně velké množství termínů pro obor subjaderné fyziky. Termíny, které jsou obsahem tohoto slovníku **můžeme označit za aktuální**, ale vzhledem k nejasnostem a nepřesnostem, týkajícím se českých ekvivalentů, je **nemůžeme označit za zcela spolehlivé**.

¹³² SUBE, Ralf s autorským kolektivem. *Jadrová technika: anglicko-nemecko-francúzsko-rusko-slovenský slovník, Registre*. Bratislava: Alfa, Berlin: VEB Verlag Technik, 1987, s. 1027.

¹³³ Ibidem, s. 1027.

¹³⁴ Ibidem, s. 1029.

¹³⁵ Ibidem, s. 961.

urychlovač s elektrostatickou silnou fokusací
accélérateur à focalisation par gradient alterné
 urychlovač s proměnným gradientem
accélérateur à focalisation par secteurs urychlovač
 se sektorovou fokusací
accélérateur à fréquence fixe urychlovač s kon-
 stantní frekvencí
accélérateur à gradient alterné urychlovač s pro-
 měnným gradientem
accélérateur à gradient alterné à onde progressive
 urychlovač se silnou fokusací
accélérateur à gradient constant urychlovač s
 konstantním gradientem
accélérateur à guide d'onde en hélice spirálový
 urychlovač
accélérateur à haut taux de répétition des impulsions
 urychlovač s vysokou frekvencí impulsů
accélérateur à haute tension vysokonapěťový urych-
 lovač
accélérateur à impulsions impulsní urychlovač
accélérateur à induction betatron
accélérateur à noyau d'air bezželezový urychlovač
accélérateur à noyau de fer urychlovač s ocelovým
 jádrem
accélérateur à onde continue urychlovač s kon-
 stantní frekvencí urychlovacího napětí
accélérateur à ondes progressives urychlovač s
 postupujícími vlnami
accélérateur à ondes stationnaires urychlovač se
 stojatými vlnami
accélérateur à orbites semblables urychlovač s
 podobnými orbitami
accélérateur à plusieurs espaces d'accélération
 urychlovač s vícerymi urychlovacími úseky
accélérateur à plusieurs étages vícestupňový urych-
 lovač
accélérateur à potentiel constant elektrostatický
 urychlovač
accélérateur à potentiel continu elektrostatický
 urychlovač
accélérateur à recoupement de faisceaux urychlo-
 vač s protiběžnými svazky
accélérateur à secteurs sektorový urychlovač
accélérateur à stabilité de phase autofázující urych-
 lovač
accélérateur à taux d'impulsions élevé urychlovač s
 velkou relativní délkou trvání impulsu
accélérateur à transformateur d'impulsions im-
 pulsní urychlovač
accélérateur à transformateur haute tension vyso-
 konapěťový transformátorový urychlovač
accélérateur à tubes de glissement urychlovač s
 driftovými trubičkami
accélérateur à un étage jednostupňový urychlovač
accélérateur à un quart d'onde čtvrtvlnový urych-
 lovač

accélérateur AG urychlovač s proměnným gradien-
 tem
accélérateur Cockcroft-Walton Cockcroftův-Waltonův
 urychlovač
accélérateur Cockcroft-Walton H.F. vysokofrek-
 venční Cockcroftův-Waltonův urychlovač
accélérateur Cockcroft-Walton haute fréquence
 vysokofrekvenční Cockcroftův-Waltonův urychlovač
accélérateur Greinacher Cockcroftův-Waltonův
 urychlovač
accélérateur H.F. vysokofrekvenční urychlovač
accélérateur PFAF urychlovač s proměnlivým
 polom a proměnlivým gradientem pole
accélérateur PFCG urychlovač s proměnlivým
 polom a proměnlivým gradientem pole
accélérateur Van de Graaff van de Graaffov urych-
 lovač
accélérateur Van de Graaff à condensateurs van de
 Graaffov generátor kondenzátorového typu
accélérateur Van de Graaff du type condensateur
 van de Graaffov generátor kondenzátorového typu
accélérateur Van de Graaff logé dans une cloche
 van de Graaffov urychlovač umístěn v kontejneru
accélérateur Van de Graaff sous pression tlakový
 van de Graaffov urychlovač
accélérateur Van de Graaff tandem van de Graaf-
 fov tandemový urychlovač
accélérateur blindé par le sol podzemní urychlovač
accélérateur chargé par disques diélectriques
 urychlovač s nabitými dielektrickými deskami
accélérateur chargé par un diélectrique urychlovač
 s nabitým dielektrikem
accélérateur chimique chemický urychlovač
accélérateur circulaire kruhový urychlovač
accélérateur cohérent kolektivní urychlovač
accélérateur collectif d'ions lourds kolektivní
 urychlovač těžkých iontů
accélérateur compact kompaktní urychlovač
accélérateur cryogénique supravodivý urychlovač
accélérateur curviligne lineární urychlovač se zakří-
 venou dráhou
accélérateur cybernétique kybernetický urychlovač
accélérateur cyclique cyklický urychlovač
accélérateur cyclique d'électrons cyklický elektro-
 nový urychlovač
accélérateur cyclique à ondes progressives vlno-
 vodní kruhový urychlovač
accélérateur cyclotronoïde urychlovač cyklotrono-
 věho typu
accélérateur d'électrons elektronový urychlovač
accélérateur d'ions urychlovač iontů
accélérateur d'ions lourds urychlovač těžkých iontů
accélérateur d'ions négatifs urychlovač záporných
 iontů
accélérateur d'ions positifs urychlovač kladných
 iontů

4.1.5 Dictionnaire de poche français-tchèque de terminologie militaire / Francouzsko-český slovník vojenské terminologie do kapsy, Jarmila Sedláková, Yvona Vrchlabská, Praha: Ministerstvo obrany ČR – Agentura vojenských informací a služeb, 2008, 255 s.

PhDr. Jarmila Sedláková a Mgr. Yvona Vrchlabská, Ph.D., jsou spoluautorkami *Francouzsko-českého slovníku vojenské terminologie do kapsy*, který byl doposud vydaný jen jednou, a to v roce 2008. Podle aktuálních informací SK ČR je slovník dostupný ve třinácti českých knihovnách. PhDr. Jarmila Sedláková je česká filoložka a romanistka. Mgr. Yvona Vrchlabská, Ph.D., je taktéž česká filoložka, romanista a v současnosti pracuje jako odborná asistentka v Centru jazykového vzdělávání Univerzity obrany v Brně.

Velikost slovníku je menší než formát A5 a je vázán v měkké vazbě. Jako jediný z námi zkoumaných slovníků je vázán vodorovně. Podle našich propočtů obsahuje přibližně **5 400 hesel** (zařazených v sekci *Vojenský slovník*; slovník má celkem šest sekcí, více zmíněno v dalším textu), a z tohoto důvodu jej řadíme mezi **glosáře**.

V předmluvě slovníku kpt. Mgr. Jan Šmíd informuje, že je určen studentům Univerzity obrany v Brně, kteří skládají zkoušku **STANAG 6001** (podle Severoatlantické aliance NATO), a příslušníkům Armády České republiky, kteří působí v zahraničí, kde se můžou setkat s vojáky z frankofonních zemí. V předmluvě slovníku nejsou uvedeny zdroje, z nichž autorky čerpaly jednotlivé termíny či fráze.

Na základě našeho zkoumání můžeme konstatovat, že slovník obsahuje termíny napříč celým vojenstvím (se zaměřením na českou a francouzskou armádu). Z naší pozice jazykovědců se budeme snažit představit nejdůležitější části vojenství, pro něž slovník přináší termíny. Slovník obsahuje termíny označující vojáky včetně jejich rozdělení (např. *artillerie – dělostřelectvo*), vojenské a civilní oblečení (např. *béret*), či výbavu užívanou v terénu (např. *appareil téléphonique de campagne – polní telefonní přístroj*). Slovník také obsahuje termíny označující zbraně a jejich části (např. *arme à tir rapide – rychlopalná zbraň; crane de mire – zářez hledí*) a vojenskou techniku (zahrnující techniku pozemní, leteckou a ponorky) včetně jejich dílů (např. *char de bataille – bojový / útočný tank; moteur à essence – benzinový motor*). Ve slovníku také najdeme termíny označující části lidského těla (např. *poumons*); zranění (např. *brûlure*); krajinu či objekty

(např. *forêt mixte*); vojenské hodnosti (např. *caporal – desátník/kaporál*); a také kovy (např. *or, étain*). Ve slovníku je rovněž několik ustálených frází (např. *Répétez tout le message ! – Opakujte celou zprávu!*).

Slovník je řazený alfabetycky. Toto řazení je dodržováno i v případě víceslovných termínů. Ve slovníku jsou značeny přechody mezi jednotlivými písmeny abecedy. Hesla jsou buďto **jednoslovná** (např. *phare*), **víceslovná** (např. *régler la direction*), anebo jsou jimi již zmíněné **ustálené fráze**, jichž je ve slovníku pouze několik. Autorky při řazení hesel nepoužily metodu tzv. hnízdování – víceslovná hesla jsou řazena na samostatný řádek, i když mají stejné základní heslo. Nicméně v určitých případech autorky užily následující postup: jako první je na řádku umístěno základní heslo, za ním následuje dvojtečka a výraz s užitým základním heslem (např. *tête f. : en tête – hlava; přední část: v čele*). Slovníkové vstupy nejsou nijak typograficky odlišeny. Pokud jsou jimi substantiva, následuje za nimi zkratka určující jejich gramatický rod (*f./m.*) a v případě množného čísla následuje zkratka upozorňující na plurál (*pl.*) (např. *armes f.pl. NBC*). V případě adjektiv za nimi následuje zkratka *adj.*, a v případě adverbií za nimi následuje zkratka *adv.* Pokud má čeština pro daný francouzský termín více ekvivalentů, které nejsou synonymní, jsou odděleny středníkem (;). Pokud dané heslové slovo představuje více slovních druhů, je každý z nich uveden na vlastní řádek. V kulatých závorkách se nachází zkratka daného termínu (např. *sous-marin m. (S-M)*). V rámci makrostruktury slovník dále zahrnuje již zmíněnou předmluvu od kpt. Mgr. Jana Šmída, poděkování autorek, obsah (psaný v českém a francouzském jazyce), seznam zkratek (gramatického charakteru).

Za *Vojenským slovníkem (Dictionnaire militaire)* se nachází část nazvaná *Pořadová příprava (Ordre serré)*, obsahující přibližně šedesát vojenských povelů (např. *Commencez le feu ! – Zahajte palbu!*). Za ní následuje část nazvaná *Hodnosti (Grades)*, jež přináší více než dvacet vojenských hodností včetně zařazení do daného sboru a oslovení. Všechny tyto termíny jsou jak v českém jazyce, tak i ve francouzském jazyce. Následuje část nazvaná *Francouzské vojenské zkratky (Abréviations militaires françaises)*, která přináší téměř dvě stě zkratek z oblasti francouzského vojenství. Každá zkratka je tučně zvýrazněna, k ní je připojeno celé její znění a český překlad (např. **EC** *Escadrille de Chasse – Stíhací letka*). Následuje část nazvaná *Vojenské zkratky – NATO (Abréviations militaires OTAN)*, jež přináší přibližně 130 zkratek užívaných

v souvislosti se Severoatlantickou aliancí NATO. Každá zkratka je taktéž tučně zvýrazněna a taktéž je k ní připojeno její celé znění a český překlad (např. **MLM** *Mission de liaison militaire – Vojenská styčná mise*). Slovník zakončuje část nazvaná *Malý průvodce běžně používaných slov a frází (Petit guide de phrases et mots usuels)*, jež obsahuje přibližně 290 slov a frází užívaných **v běžném jazyce**. Součástí slovníku je také příloha, která se skládá z dvaceti-tří obrázků. Ty slouží k názornému popisu například stejnokrojů, topografických značek, zbraní. Daný obrázek obsahuje francouzské termíny a jejich české ekvivalenty.

Během bližšího zkoumání jsme ve slovníku objevili několik jazykových nejasností, týkajících se jen francouzských termínů. Zařadili jsme je do následujících dvou kategorií: **pravopisné chyby, typografické chyby.**

Pravopisné chyby:

Chyby tohoto typu jsou velice ojedinělé. Nemusí se výhradně jednat o chyby způsobené autorkami, ale jen o chyby tisku. Termín *úprava zprávy* je ve slovníku představován jako „**conditionnement d'un message**“, v tomto případě došlo k vypadnutí grafému „s“ v substantivu *message*¹³⁶. Další chybu jsme našli v termínu *upotřebit, nasadit do boje*, který je představován jako „**mettre en oeuvre**“, zde došlo k přehození grafémů „r“ a „e“ ve verbu *mettre*¹³⁷ (neužití grafému „œ“ bude zmíněno v dalším druhu chyb). Poslední chybu tohoto typu jsme našli v termínu *být zostřován*, který je představován jako „**etre aggravé par**“, zde došlo k vypadnutí *accentu circonflexe* nad grafémem „e“ ve verbu *être*¹³⁸.

Typografické chyby:

Tyto chyby se týkají jen neužívání grafému „œ“, místo něhož autorky užívají od sebe oddělené grafémy „o“ a „e“. Chyba tohoto druhu se týká přibližně dvaceti čtyř francouzských termínů, které ve většině případů obsahují český termín *manévr*, francouzsky „*manœuvre*“. Zároveň jsme i u jednoho víceslovného termínu objevili chybné užití určitého členu vztahující se k substantivu *manœuvre*. Tento případ se týká termínu *ohrozit manévr; rušit manévr*, jenž je ve slovníku představovaný jako

¹³⁶ AUTORSKÝ KOLEKTIV PRACOVNÍKŮ LINGEA S.R.O.. *Francouzsko-český, česko-francouzský velký slovník: [--nejen pro překladatele]*. Brno: Lingea s.r.o., 2007, s. 399.

¹³⁷ Ibidem, s. 401.

¹³⁸ Ibidem, s. 258.

„**compromettre le manoeuvre**“, namísto správného tvaru „compromettre la manoeuvre“. Jak jsme již zmínili, tato typografická chyba se nachází většinou v termínech obsahujících termín „manoeuvre“, ale našli jsme ji i v termínech „**oeil**“ a „**oeilleton**“.

Na základě předchozího textu můžeme tento slovník označit za **spolehlivý**. Spolehlivost slovníku patrně snižuje neužívání grafému „œ“ a několik pravopisných chyb, jež jsme zmínili výše. Na druhou stranu, počet těchto chyb není v poměru k obsahu celého slovníku nijak vysoký. Tyto chyby se netýkají nesprávného přiřazení českých ekvivalentů, jež by bylo podle našeho úsudku závažnější. Zároveň můžeme tento slovník označit za **aktuální**. Z naší pozice jazykovědců jsme přesvědčeni, že velká část vojenské terminologie, jež je obsahem tohoto slovníku, je stále aktuální. V jistém smyslu je spíše ohrožena aktuálnost označení daných institucí či organizací. Jsou zajisté organizace, jež existují pod stejným názvem i desetiletí (například *Organizace spojených národů*), ale některé organizace zanikají nebo mění svůj název. Ve slovníku najdeme například označení pro ministry, konkrétně pro *ministra vnitra, spravedlnosti, obrany, zahraničních věcí, financí*. Nicméně podle aktuálních informací, pocházejících z internetových stránek francouzské vlády¹³⁹, se některá označení již nepoužívají. Například termín „**ministre de la Défense** – ministr obrany“ je nyní nahrazený termínem „ministre des Armées“; termín „**ministre des Affaires Étrangères** – ministr zahraničních věcí“ je nyní nahrazený termínem „ministre de l'Europe et des Affaires Étrangères“; a termín „**ministre des Finances** – ministr financí“ je nyní nahrazený termínem „ministre de l'Économie et des Finances“. Tato skutečnost dokazuje, že i přesto, že byl slovník vydaný před dvanácti lety, došlo za tuto dobu k jistým změnám. Nicméně slovník je stále velmi dobře využitelný a jeho hodnotu zvyšují například fráze či slova, jež mohou jeho uživatelé použít v běžném jazyce, při kontaktu s frankofonními mluvčími. Zároveň předpokládáme, že je slovník určen uživatelům s již pokročilou znalostí francouzštiny, protože hesla neobsahují fonetický přepis. Ten by mohl být užitečný zejména pro uživatele s nižší znalostí francouzštiny. Nicméně zařazení fonetického přepisu ke všem heslům a frázím by mohlo poměrně navýšit velikost slovníku, jenž je charakterizován jako kapesní.

¹³⁹ *Gouvernement: Composition du Gouvernement* [online]. [cit. 2020-05-01]. Dostupné z: <https://www.gouvernement.fr/composition-du-gouvernement>

acquisition f.	získání, dobytí; zachycení, zjištění
acquisition f. des objectifs	zjišťování cílů, hledání cílů
acte m. défensif	obrana, obranné opatření
acte m. de violence	akt násilí, násilný akt
acte m. hostile	projev nepřátelství
acte m. offensif	útok, útočné opatření
action f.	činnost, akce
action f. dans la profondeur	činnost v hloubce
action f. de déception	klamná akce
action f. de diversion	rozvratnická činnost
action f. de guerre	válečná činnost, válečná akce
action f. de rupture	průlom
action f. en force	hlavní úder (úder silou)
action f. en souplesse	postupný úder (pružný)
action f. rapprochée	boj zblízka
action f. retardatrice	boj na zdrženou
action f. retardée	opožděná akce; zpomalená akce
action f. subversive	podvratná činnost
actions f.pl. combinées	kombinované činnosti
activité f.	činnost
adapter	přizpůsobit, upravit; určit, přidělit
adapter la manoeuvre à qch	přizpůsobit manévr čemu
s'adapter au terrain	přizpůsobit se terénu; využít terénu
additionnel adj.	přídavný, dodatečný
adjoint m., second m.	zástupce
adjutant m.	podpraporčík

Obrázek č. 6 SEDLÁKOVÁ, Jarmila, VRCHLABSKÁ, Yvona. *Francouzsko-český slovník vojenské terminologie do kapsy/Dictionnaire de poche français-tchèque de terminologie militaire*. Praha: Ministerstvo obrany ČR – Agentura vojenských informací a služeb, 2008, s. 10.

Ilustrace pochází ze sekce „Vojenský slovník“, a k jejímu vložení jsme získali souhlas od Vojenského historického ústavu v Praze.

4.1.6 Francouzsko-český chemický slovník, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2010, 36 s.

Francouzsko-český chemický slovník byl doposud vydán jen jednou, a to v roce 2010. Autorem tohoto slovníku je Jiří Vedral. Podle aktuálních informací SK ČR je slovník dostupný v sedmi českých knihovnách.

Velikost slovníku odpovídá formátu A5 a je vázán v měkké vazbě. Podle našich propočtů slovník obsahuje přibližně **2 800 hesel**, a z tohoto důvodu jej řadíme mezi **glosáře**.

Účel tohoto slovníku nám není známý, protože neobsahuje úvod ani předmluvu. Rovněž neznáme ani zdroje, z nichž autor čerpal jednotlivé termíny. Předpokládáme, že tento slovník má být jedním z nástrojů při překladu odborných termínů z oboru chemie.

Na základě bližšího zkoumání můžeme konstatovat, že slovník přináší termíny z celého **oboru chemie**. Obsahuje termíny označující vybrané chemické prvky (např. *argent*, *azote*), vybrané chemické sloučeniny (např. *nitrate d'argent - dusičnan stříbrný*, *fluorure de calcium – fluorid vápenatý*) a také seznam mnoha druhů kyselin. Slovník rovněž obsahuje termíny pro vybrané vybavení nezbytné k provádění chemických pokusů či výzkumů (např. *éprouvette*). Nicméně slovník obsahuje i termíny, jež nemají žádnou spojitost s chemií (viz vysvětleno dále).

Z výše uvedeného je zřejmé, že obsahem slovníku jsou jen vybrané termíny z oblasti chemie a například v něm **chybí** francouzské termíny pro všechny chemické prvky.

Hesla jsou ve slovníku řazena alfabetaicky. Slovník obsahuje jak hesla **jednoslovná** (např. *ether*), tak i hesla **víceslovná** (např. *papier filtre*). Jednotlivé slovníkové vstupy jsou tučně zvýrazněny a k nim jsou hned přiřazovány jejich české ekvivalenty. Hesla neobsahují fonetický přepis ani jiné gramatické údaje. V rámci makrostruktury slovník dále zahrnuje tiráž a odkaz na internetové stránky autora a Jednoty tlumočnicků a překladatelů.

Při podrobnějším zkoumání jsme ve slovníku našli několik nejasností. Zařadili jsme je do následujících tří kategorií: **chybné/nepřesné přiřazování českých ekvivalentů, pravopisné chyby, termíny nespádající do oboru chemie**.

Chybné/nepřesné přiřazování českých ekvivalentů:

Chyby tohoto typu se týkají více termínů. Blíže představíme jen některé z nich. Například francouzskému termínu „**accolade**“ autor přiřazuje ekvivalent „svorka“. Termín „accolade“ však neoznačuje svorku, jež je součástí laboratorního vybavení, ale svorku, užívanou v textech jako interpunkční znaménko „{}“¹⁴⁰. Dále francouzskému termínu „**additif**“ autor přiřazuje ekvivalent „přídavek“, namísto správného adjektiva „přídavný, doplňkový, doplňovací“¹⁴¹. Francouzskému termínu „**alcali**“ autor přiřazuje ekvivalent „žiravina“, avšak správnými ekvivalenty jsou „zásada, alkálie, báze“¹⁴². Francouzským termínům „**captage**“ a „**captation**“ autor přiřazuje ekvivalent „srážení“. Podle našeho vyhledávání jsou správnými ekvivalenty „jímání (vody) či zachycování (odpadních látek)“¹⁴³. Dále autor francouzskému termínu „**sol acide**“ přiřazuje ekvivalent „sůl kyseliny“, namísto správného termínu „kyselá půda“¹⁴⁴. Na závěr tohoto výčtu zmíníme francouzské termíny „**laiteron**“, „**laiteux**“ a „**laitier**“. Autor jim přiřazuje ekvivalent „mléčný“, ale užití tohoto ekvivalentu pro všechny tři termíny je zavádějící a nesprávné. Například termín „**laiteron**“ ve skutečnosti označuje polní rostlinu „mléč“¹⁴⁵.

Pravopisné chyby:

Ve slovníku jsme našli i termíny obsahující pravopisné chyby. Například termín „**cmdlet**“ autor překládá jako „rutina“. Přičemž termín *rutina* běžně do francouzštiny překládáme jako „routine“¹⁴⁶. Dále termín „**dé doublement**“ překládá jako „štěpení“. Ovšem český termín „štěpení“, vztahující se k oboru fyziky a chemie, je ve *Francouzsko-českém česko-francouzském velkém slovníku* (2007) překládán jako „dissociation“ nebo „décomposition“¹⁴⁷. Znamená to, že francouzský termín „dédoublement“, jež měl nejpravděpodobněji autor na mysli, ani významově nespadá do oboru chemie.

¹⁴⁰ AUTORSKÝ KOLEKTIV PRACOVNÍKŮ LINGEA S.R.O.. *Francouzsko-český, česko-francouzský velký slovník: [--nejen pro překladatele]*. Brno: Lingea s.r.o., 2007, s. 1197.

¹⁴¹ Ibidem, s. 21.

¹⁴² Ibidem, s. 28.

¹⁴³ Ibidem, s. 101.

¹⁴⁴ AUTORSKÝ KOLEKTIV POD REDAKCÍ J. GOTTWALDA, Z. JOUKLOVÉ, A. NAXEROVÉ *Francouzsko-český technický slovník*. Praha: SNTL, 1963, s. 710.

¹⁴⁵ AUTORSKÝ KOLEKTIV PRACOVNÍKŮ LINGEA S.R.O.. *Francouzsko-český, česko-francouzský velký slovník: [--nejen pro překladatele]*. Brno: Lingea s.r.o., 2007, s. 364.

¹⁴⁶ Ibidem, s. 1135.

¹⁴⁷ Ibidem, s. 1206.

Termíny nespádající do oboru chemie:

Ve slovníku jsou zahrnuty i termíny, jež podle našeho názoru nemají žádnou spojitost s chemií. Uvedeme několik příkladů i s jejich ekvivalenty, jak jsou uvedeny ve slovníku. Například: „**action d'un roman** – děj románu“; „**accorder un crédit** – povolit úvěr“; „**adopter l'opinion de la majorité** – připojit se k mínění většiny“; „**algue** – chaluha“; „**appareil séchoir** – zařízení sušící“; „**bierre en bouteille** – pivo lahvové“; „**bisser** – žádat opakování“; „**coupable** – vinný“; „**doublure** – náhradník“; „**mite** – mol“; „**poule mouillée** – zbabělec“; „**teigne** – mol“ atd.

Tento slovník **nemůžeme označit za spolehlivý**, protože vykazuje nedostatky týkající se zejména chybného či nepřesného přiřazování českých ekvivalentů. Zároveň slovník obsahuje termíny, jež podle našeho úsudku nemají žádnou souvislost s chemií. Nicméně slovník přináší **aktuální termíny** z oboru chemie.

ardent žhavý	azote nitrique dusičnanový dusík
argent stříbro	azoteux dusitý
argent-gris stříbrošedá	azoté dusikatý
argentan alpaka	azotique dusičný
argentifère stříbronosný	azotite dusitan
aride bezvodý	âcre trpký, ostrý
armature vyztužení	âpre trpký
armer vyztužit beton	bain de chromage chromovací koupel
arrangement dohoda	bakélite bakelit
arranger sestavovat	balance de précision lékárnické váhy
arrêter aretovat	barquette lodička
arriver à dosahovat	barre d'index alphabétique abecední pruh
arriver en courant doběhnout	baryum baryum
arrivée doběh	base zásada
arsenic arsen, arsenik	bases pyridiques pyridinové zásady
arséniate de calcium arseničnan vápenatý	basicité alkalickost, zásaditost, bazicita
arsénioux arsenitý	basifier dělat zásaditým, alkalizovat
arsine arsin	basique zásaditý, alkalický
article článek	bateler provozovat kejkliřství
asbeste azbest	bensulfide bensulid
asbestose azbestóza	benzene benzen
aspiration nasáknutí	benzoate benzoát
assembler sestavovat	benzoate de sodium benzoan sodný
assécher vysoušet	béryllium beryllium
assortir sestavovat	biacide dvojsytný
assouvir nasytit	bicarbonate d'ammonium hydrogenuhlíčitán amonný
atermoyer protahovat	bicarbonate de potassium uhličitán draselný, hydrogenuhlíčitán draselný
atome atom	bicarbonate de sodium hydrogenuhlíčitán sodný
atropine atropin	bichromate de potassium dichroman draselný
attacheant lepicí	bière pivo
attacher připojit	bière à la pression pivo čepované
attaquant leptající	bière blonde světlé pivo
attaquer rozrušovat, leptat	bière en bouteille pivo lahvové
attaqué leptaný	bière en canette pivo v plechovce
atteindre à dosahovat čeho	biochimie biochemie
atterrer srážet	biochimique biochemický
attraper doběhnout	biochimiste biochemik
au crypton kryptonový	biodégradabilité en anaérobie anaerobní biologická rozložitelnost
au minium suříkový	biotite biotit
au molybdène molybdenový	bioxyde de sélénium oxid seleničitý
auréole aureola	bis bis
autoclave vzduchotěsný	bismuth bismut
autocuiseur tlakový hrnec	bisser žádat opakování
autoriser povolit	bisthiocyanate de méthylène methylen- dithiokyanát
autres composants další složky	bisulfite d'ammonium disiřičitán amonný
autres critères další kritéria	bivalent dvojmocný
avachir rozložit	blanc čistý
avancer urychlovat	bleu modrý
avancé pokročilý	
avitaminose karence vitamínu	
axiome zásada, princip	
azide de sodium azid sodný	
azotate dusičnan	
azote dusík	
azote ammoniacal amonný dusík	

4.1.7 Francouzsko-český gastronomický slovník, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2010, 20 s.

Jiří Vedral je autorem *Francouzsko-českého gastronomického slovníku*, jenž byl doposud vydán pouze jednou, a to v roce 2010. Podle SK ČR je slovník v současné době dostupný v osmi českých knihovnách.

Velikost slovníku odpovídá formátu A5 a je vázán v měkké vazbě. Podle našich propočtů slovník obsahuje přibližně **1 250 hesel**, a z tohoto důvodu jej řadíme mezi **glosáře**.

Hlavní účel tohoto slovníku nám není známý, protože neobsahuje autorovu předmluvu ani úvod. Ve slovníku také není uvedeno, z jakých zdrojů autor čerpal jednotlivé termíny. Předpokládáme, že tento slovník má sloužit jako pomůcka při překládání termínů z oblasti gastronomie, která se v posledních letech těší oblibě i mezi širokou veřejností. A zejména francouzská gastronomie je po celém světě známá a uznávána.

Na základě našeho bližšího zkoumání můžeme konstatovat, že slovník obsahuje termíny označující pokrmy (předkrmy, polévky, hlavní chody, přílohy, saláty, dezerty), nápoje (zejména různé druhy kávy), potraviny (ovoce a zeleninu), ale také domácí a divoká zvířata (např. *le faisan, le poulet*). V průběhu našeho výzkumu se nepotvrdil náš počáteční předpoklad, že slovník přináší termíny označující pouze pokrmy z francouzské gastronomie. Můžeme v něm také najít termíny označující pokrmy z české, slovenské a maďarské gastronomie. Například „**escalope de veau de Poděbrady**“; „**poulet Čáslav**“; „**salade de Bratislava**“; „**halouchki**“; „**goulache de boeuf**“ atd. Zároveň oceňujeme autorovo vynaložené úsilí, protože pokud je možné dané suroviny připravit různými způsoby, přináší pro ně termíny (např. *boeuf au vin, boeuf aux champignons, boeuf aux légumes*).

Slovník je řazen alfabetycky, a to i v případě víceslovných termínů. Ve slovníku nejsou označeny přechody mezi jednotlivými písmeny abecedy. Jednotlivé slovníkové vstupy jsou tučně zvýrazněny a k nim jsou bez jakéhokoliv interpunkčního znaménka přiřazovány jejich české ekvivalenty. Hesla neobsahují fonetický přepis ani jakékoli gramatické informace. Slovník obsahuje hesla **jednoslovná** (např. *capucin*) i **víceslovná**, jež jsou zastoupena ve větším množství (např. *poitrine de porc rôti*). V rámci makrostruktury slovník dále obsahuje tiráž a odkaz na internetové stránky autora.

Při podrobnějším zkoumání jsme ve slovníku objevili několik nejasností či jazykových nedostatků. Zařadili jsme je do následujících tří kategorií: **typografické chyby, chybné přiřazování českých ekvivalentů, kalkování.**

Typografické chyby:

Těchto chyb se objevuje ve slovníku poměrně mnoho. V první řadě autor vůbec neuzívá *apostrof*. To se objevuje u víceslovných termínů, jež obsahují:

- 1) předložku **de (d')** + samohlásku;
- 2) předložku **à** + zkrácený tvar určitého členu (l') + samohlásku.

První jev jsme našli například u termínů: „**abattis doie en cocotte**“; „**beignets dabricots**“, namísto správných tvarů „abattis d'oie en cocotte“; „beignets d'abricots“.

Druhou typografickou chybu jsme zaznamenali například u termínů: „**entrecôte à lail**“; „**faux filet à langlaise**“, namísto správných tvarů „entrecôte à l'ail“; „faux filet à l'anglaise“. Další podstatná typografická chyba se týká termínů obsahujících *accent circonflexe*. Například autor označuje *jemné palačinky citrónové* jako „**crêpes au citron**“, namísto správného tvaru „crêpes au citron“; *broskev s vanilkovou zmrzlinou* označuje jako „**pêche avec glace à la vanille**“, namísto správného tvaru „pêche avec glace à la vanille“ a *kančí ragú* označuje jako „**ragoût de sanglier**“ namísto správného tvaru „ragoût de sanglier“.

Poslední typografická chyba se týká grafému „œ“, který autor vůbec neuzívá a substituuje jej grafémy „o“ a „e“. Termíny, obsahující tento grafém, vypadají následovně: „**boeuf chasseur**“; „**coeur de veau braisé au lard**“ atd.

Chybné přiřazení českých ekvivalentů:

Tato chyba se týká dvou francouzských termínů. Autor tyto termíny představuje v plurálu, ale přiřazuje jim české ekvivalenty v singuláru. Znamená to, že termín „**carottes**“ překládá jako „karotka“ a termín „**asperges**“ překládá jako „chřest“. Bezpochyby zde došlo k chybnému představení francouzských termínů, jež mají být v singuláru. Je zavedeným zvykem, že jsou ve slovnících substantiva prezentována v singuláru a stejné gramatické číslo se užívá i u přiřazených ekvivalentů.

Kalkování:

Jak jsme uvedli výše, slovník přináší termíny označující různé druhy kávy (celkem jich je třicet tři). Některé překlady těchto termínů jsou však příliš doslovné. Například termín „**café filtre**“ autor překládá jako „káva filtr“. Ovšem správný překlad tohoto termínu je

„překapávaná káva“¹⁴⁸. Obdobným případem je autorův překlad termínu „**café perco**“ jako „perculátor káva“. V rámci tohoto ekvivalentu autor směšuje dohromady termíny z více jazyků. Francouzský termín „perco“¹⁴⁹ je zkratkou lexikální jednotky „percolateur“, do češtiny překládané jako „**perkolátor**“. Perkolátor je typ konvice sloužící k přípravě kávy. Z toho je zřejmé, že lexikální jednotka „perculátor“, užitá autorem, v češtině vůbec neexistuje. Jako lepší řešení pro překlad těchto dvou termínů navrhuje tzv. opisný překlad. Termín „**café filtre**“ přeložíme jako „káva připravovaná v překapávači“ a termín „**café perco**“ přeložíme jako „káva připravovaná v perkolátoru“. Na závěr ještě zmíníme termín „**café du diable**“, který autor překládá jako „d'ábelská káva“. Namátkou jsme zkusili tento termín vyhledat v terminologickém slovníku úřadu *Office québécois de la langue française*¹⁵⁰ a zjistili jsme, že termín „café du diable“¹⁵¹ je zdomácnělé označení pro opadavý strom, známý pod latinským názvem Hamamelis virginiana L. neboli vilín virgínský¹⁵².

Jak jsme uvedli výše, slovník vykazuje poměrně zásadní jazykové nedostatky. Z tohoto důvodu jej **nemůžeme označit jako spolehlivý**. Chybné francouzské termíny a jejich ekvivalenty mohou být pro potenciálního uživatele matoucí. Otázkou je také, zda se některé termíny vůbec v dnešní gastronomii používají, například: „**potaga dit tsohouratschka**“, „**poulet pavillon de Tchecoslovaquie**“, „**sole Třeboň**“ atd. Z tohoto důvodu **nemůžeme tento slovník označit jako aktuální**. Zároveň ve slovníku postrádáme označení pro typicky francouzské pokrmy, například: „coq au vin“, „ratatouille“, „bœuf bourguignon“ atd. Závěrem můžeme konstatovat, že slovník přináší termíny označující pokrmy jak z francouzské, tak z české, slovenské a maďarské gastronomie.

¹⁴⁸ Ibidem, s. 1085.

¹⁴⁹ Ibidem, s. 465.

¹⁵⁰ *Le grand dictionnaire terminologique (GDT)* [online]. [cit. 2020-03-24]. Dostupné z: <http://www.granddictionnaire.com/>

¹⁵¹ *Fiche terminologique: hamamelis de Virginie* [online databáze]. [cit. 2020-03-24]. Dostupné z: http://gdt.oqlf.gouv.qc.ca/ficheOqlf.aspx?Id_Fiche=18496691

¹⁵² *Botany.cz* [online]. [cit. 2020-03-24]. Dostupné z: <https://botany.cz/cs/hamamelis-virginiana/>

cuisse de porc à la Stéphanie vepřová kýta štěpánská	eliche bulgare bulharský eliš
cuisse de porc aux saucisses vepřová kýta párková	entrecôte à la tzigane roštěná cikánská
cuisse de porc farcie vepřová kýta plněná	entrecôte à lail roštěná na česneku
cuisse de porc rôtie à la hambourgeoise vepřová kýta po hambursku	entrecôte au naturel roštěná přírodní
cuisseau à la mode de Francfort frankfurtská telecí kýta	entrecôte aux fines herbes roštěná na bylinkách
cuissau à la mode du Holstein holštýnská telecí kýta	entrecôte aux champignons roštěná na houbách, roštěná na žampionech
cuissot de daim à la crème dančí jelení kýta na smetaně	entrecôte aux rognons roštěná s ledvinkami
cuissot de daim à la Polonaise dančí kýta po polsku	entrecôte avec jambon et oeuf roštěná se šunkou a vejcem
cuissot de daim au naturel dančí jelení kýta přírodní	entrecôte braisée au naturel roštěná přírodní dušená
cuissot de daim chasseur dančí jelení kýta dušená na divoko	entrecôte de daim au naturel dančí jelení roštěná přírodní
cuissot de chevreuil à la crème srnčí kýta na smetaně	entrecôte de chevreuil srnčí roštěná přírodní
cuissot de chevreuil au naturel srnčí kýta přírodní	entrecôte de Moravie roštěná moravská
cuissot de chevreuil chasseur srnčí kýta dušená na divoko	entrecôte de Valaquie roštěná valašská
cuissot de sanglier à lail kančí kýta na česneku	entrecôte Debrecen roštěná debrecínská
cuissot de sanglier aux champignons kančí kýta na houbách	entrecôte double avec saucisse carbonade de Pilsen dvojitá roštěná s párkem pizeňský karbonát
cuissot de sanglier bouilli avec sauce aux fruits déglantier kančí kýta se šípkovou omáčkou	entrecôte double dvojitá roštěná
cuissot de sanglier chasseur kančí kýta na divoko	entrecôte du ramasseur de champignons roštěná houbářská
cuissot de sanglier marchand de vin kančí kýta na víně	entrecôte èlilina roštěná žilinská
dés de pommes de terre cuits au four bramborové kostičky pečené	entrecôte en cocotte roštěná v rendličku
dinde rôtie au lard krůta pečená na slanině	entrecôte farcie rôtie plněná roštěná pečeně
dinde rôtie avec farce krůta pečená s nádivkou	entrecôte Znojmo roštěná znojemská
dinde rôtie krůta pečená	entrecôtes de daim à la bourguignonne dančí roštěnky po burgundsku
dindon rôtí au lard krocán pečený na slanině	entremets moučníky
dindon rôtí avec farce krocán pečený s nádivkou	epaule de daim à la crème dančí jelení plec na smetaně
dindon rôtí krocán pečený	epaule de daim au naturel dančí jelení plec přírodní
djoulbasiya djulbasija	epaule de daim chasseur dančí jelení plec dušená na divoko
echine de porc farcie vepřová krkovice plněná	epaule de chevreuil à la crème srnčí plec na smetaně
echine de porc paysanne vepřová krkovička po selsku	epaule de chevreuil au naturel srnčí plec přírodní
echine de porc rôtie vepřová krkovička pečená	epaule de chevreuil chasseur srnčí, plec dušená na divoko
echinée de porc panée vepřová krkovička smažená	epaule de mouton farcie skopová plec plněná
	epaule de porc braisée aux légumes et aux champignons vepřová plec dušená v zelenině s žampiony
	epaule de porc de Bratislava vepřová plec bratislavská
	epaule de porc farcie vepřová plec plněná

6

Obrázek č. 8 VEDRAL Jiří. Francouzsko-český gastronomický slovník. Praha: VJV, 2010, s. 6.

4.1.8 Francouzsko-český slovník masného průmyslu, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2011, 12 s.

Francouzsko-český slovník masného průmyslu, jehož autorem je Jiří Vedral, byl doposud vydán jen jednou, a to v roce 2011. Podle aktuálních informací SK ČR je slovník dostupný v pěti českých knihovnách.

Velikost slovníku odpovídá formátu A5 a je vázán v měkké vazbě. Podle našich propočtů slovník obsahuje přibližně **950 hesel**, a z tohoto důvodu jej řadíme mezi **glosáře**.

Slovník neobsahuje předmluvu ani seznam zdrojů, z nichž autor čerpal jednotlivé termíny. Předpokládáme, že slovník má sloužit jako pomůcka při překladu termínů z oblasti masného průmyslu, jež je jedním z odvětví potravinářského průmyslu.

Na základě bližšího zkoumání můžeme konstatovat, že slovník obsahuje termíny napříč celou oblastí **masného průmyslu**. Slovník obsahuje termíny označující jateční zvířata (např. *boeuf, cochon, volaille*); dále termíny označující maso (např. *coeur, foie, graisse*); a dále termíny označující masné výrobky (např. *bacon, jambon, saucisse, viande fumée*). Ve slovníku také najdeme termíny označující vozíky užívané ve skladu (např. *chariot (de manutention) élévateur – zdvižný vozík*); či dopravní prostředky užívané při přepravě výrobků (např. *train de marchandises – nákladní vlak*). Nicméně ve slovníku jsou obsaženy i termíny, jež podle našeho úsudku nemají žádnou spojitost s odvětvím masného průmyslu.

Hesla jsou řazena alfabetycky. Ve slovníku najdeme jak hesla **jednoslovná** (např. *surgelé*), tak i hesla **viceslovná** (např. *caisse en bois*). Jednotlivé slovníkové vstupy jsou tučně zvýrazněny a k nim jsou hned přiřazovány jejich české ekvivalenty. Hesla neobsahují fonetický přepis či jakékoliv gramatické informace. V rámci makrostruktury slovník dále obsahuje tiráž a odkaz na internetové stránky autora.

Při bližším zkoumání jsme ve slovníku objevili jisté nejasnosti či jazykové nedostatky. Zařadili jsme je do následujících čtyř kategorií: **typografické chyby, pravopisné chyby, chybné přiřazování českých ekvivalentů, termíny nespádající do oblasti masného průmyslu**.

Typografické chyby:

První typografická chyba se týká grafému „œ“, který autor vůbec neuzívá. Například termín *srdce* autor představuje jako „**coeur**“, namísto správného tvaru „cœur“; termín *vůl* představuje jako „**boeuf**“, namísto správného tvaru „bœuf“. Další chyby se týkají nesprávného užití francouzských akcentů. Například autor představuje termín *metoda balení* jako „**methode d'emballage**“, namísto správného tvaru „méthode d'emballage“, který obsahuje *accent aigu*. Dále termín *kotlety* představuje jako „cotelettes“ namísto správného tvaru „côtelettes“, který obsahuje *accent circonflexe*. A termín *otok* představuje jako „oedem hydoémique“, namísto správného tvaru „œdème hydoémique“, který obsahuje grafém „œ“ a *accent grave*.

Pravopisné chyby:

Chyby tohoto typu se týkají několika francouzských termínů. Například termín *brzlík* autor představuje jako „**thamus**“, namísto správného tvaru „thymus“¹⁵³; dále termín *ucho* představuje jako „**ereille**“, namísto správného tvaru „oreille“¹⁵⁴; a *pankreas (slinivku břišní)* představuje jako „**pancéas**“, namísto správného tvaru „pancréas“¹⁵⁵.

Chybné přiřazování českých ekvivalentů:

Toto chybné přiřazování českých ekvivalentů se týká skutečnosti, že autor prezentuje francouzské termíny v singuláru a přiřazuje jim ekvivalenty v plurálu či naopak. Jako příklad zmíníme termín „**champignon**“, jemuž autor přiřazuje ekvivalent *houby*; dále víceslovnému termínu „**mettre bas (cochon)**“ přiřazuje ekvivalent *vrhnout selata*; a naopak termínu „**nerfs**“ přiřazuje ekvivalent *nerv*.

Termíny nespádající do oblasti masného průmyslu:

Jako poslední zmíníme termíny, jež jsou zařazeny do slovníku, ale podle našeho úsudku nespádají do oblasti masného průmyslu. Například „**rat** – krysa“; „**emballage de luxe** – balení dárkové, luxusní“; „**emballage doseur** – dárkový obal, obal na dárkové balení“; „**renne** – sob“.

¹⁵³ AUTORSKÝ KOLEKTIV PRACOVNÍKŮ LINGEA S.R.O.. *Francouzsko-český, česko-francouzský velký slovník: [--nejen pro překladatele]*. Brno: Lingea s.r.o., 2007, s. 626.

¹⁵⁴ Ibidem, s. 441.

¹⁵⁵ Ibidem, s. 449.

Na základě výše uvedeného textu **nemůžeme tento slovník označit za spolehlivý**. Jak jsme uvedli, slovník vykazuje jisté jazykové nedostatky týkající se jak francouzských termínů, tak i českých ekvivalentů. Obsah slovníku ovšem **můžeme označit za aktuální**.

abats odpady	azote dusík
abattage porážka	bac kád'
abattage d'urgence nutná (nucená) porážka	bacon slanina
abattis de lièvre zaječí předek	balance váhy
abattis d'oie drůbky husí	balle balík, žok
abattoir tuerie, jatky	bande adhésive lepicí páska
abdominal/e břišní	bande transporteuse běžící pás
abettis les abattis de poulet drůbky	bâtiment de stockage skladová budova
achat nákup	bâton tyčinka
acheteur zákazník, kupující	becher kádinka
acide gras mastná kyselina	benne mécanique lopata
acide lactique kyselina mléčná	bélier beran
acidité acidita, kyselost, acidita	bétail laitier skot mléčného typu
acier inoxydable nerez (ová) ocel	bile žluč
adhérence přilnavost, adheze	blanc slepý pokus
agneau jehně	bocal en verre de conserves konzervová sklenice
aigrissement okyselení	boeuf vůl
ail česnek	boîte de Petri Petriho miska
alcalinité zásaditost	boîte en fer-blanc plechovka z pocínovaného plechu, plechovka z bílého plechu
alimentateur podávací ústrojí, podavač	boîte en fer-blanc à couvercle rentrant plechovka s vtačovací víčkem
alimentation krmení, výkrm	boîte en fer-blanc plechovka
amidon škrob	boîte d'aluminium plechovka hliníková
angin de levage zdvihací zařízení, zdvihací rám, sloup	boîte métallique à bandelette d'arrachage plechovka s odstrhávacím uzávěrem
animaux d'abattoir jatečná zvířata	boîte métallique à joint d'agrafe ou à jointure entrelacée plechovka se zalemovaným švem
animaux portés vrh	boîte métallique emboutie plechovka tažená
antioxygènes antioxidant	boîte mixte plechovka kombinovaná
appareil de mise au stock sur rails kolejový zakladač	boîte konzervová plechovka
appareil-doseur dávkovací zařízení, dávkovač	bombage bombáž
aptitude à la conservation údržnost	bouc kozel
aqueux vodní	boucherie řeznictví
arrière-gout příchut'	bouché utěsněný
arrondir zaoblit	bouiller vařit, vřít
articulation de genou kolenní kloub	bouillon masový vývar (polévka)
ascenseur výtah	bouvillon býček
assainissement sanitace, čištění	bovidés skot
assaisonnement kořenění	bovine býčí
assimilation asimilace	braiser dusit
atelier de découpe usine de viande masný závod (masokombinát)	brebis bahnice
attendrissement zkrěhčování	
auge žlab, troky	
autocamion nákladní automobil	
autopsie postmortální vyšetření	
avarié nehygienický, nezdravý	
avortement potrat	

4.1.9 Francouzsko-český mlékařský slovník, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2011, 8 s.

Jiří Vedral je autorem *Francouzsko-českého mlékařského slovníku*, jenž byl doposud vydán jen jednou, a to v roce 2011. Podle aktuálních informací SK ČR je slovník dostupný ve třech českých knihovnách.

Slovník velikostně odpovídá formátu A5 a je vázán v měkké vazbě. Podle našich propočtů obsahuje přibližně **800 hesel**, a proto jej řadíme mezi **glosáře**.

Hlavní účel slovníku ani zdroje, z nichž autor čerpal jednotlivé termíny nám nejsou známy, protože slovník neobsahuje úvod ani předmluvu. Předpokládáme, že má sloužit jako pomůcka při překladu termínů z oblasti mlékárenství a sýrařství.

Po bližším prostudování slovníku můžeme konstatovat, že obsahuje termíny zachycující kompletní produkci mléčných výrobků. Od prvních kroků, jimiž je získání mléka od hospodářských zvířat chovaných pro mléko, přes následné fáze úpravy mléka, až po samotnou distribuci hotových výrobků – mléka, másla, sýra, smetany, tvorohu atd. Slovník také zahrnuje termíny označující nástroje a přístroje využívané při výrobě těchto produktů či látky obsažené v jednotlivých mléčných výrobcích. Ve slovníku také najdeme poměrně detailní seznam mnoha druhů mléka a sýrů. Podle našeho názoru tento slovník přináší dostatečné množství termínů z oblasti **mlékárenství** a **sýrařství**.

Slovník obsahuje termíny, které nám byly ve většině případů neznámé. V této situaci bychom nemohli objektivně zhodnotit spolehlivost jednotlivých francouzských i českých termínů (v některých případech i profesionalismů), a proto jsme při výzkumu nahlíželi i do publikace *Mlékařský slovník: 1000 slov základní mlékařské terminologie česky, anglicky, francouzsky, německy, rusky*¹⁵⁶, jež byla vydána v roce 1986 **Výzkumným ústavem mlékárenským v Praze** (dále jen „Výzkumný ústav mlékárenský“). Jak je patrné již z názvu, tato publikace obsahuje pět jazykových částí a jednou z nich je také část „francouzsko-česká“. Při následném porovnání obou publikací se projevila zřejmá podobnost obou prací, tedy slovníku Jiřího Vedrala a slovníku Výzkumného ústavu

¹⁵⁶ ČERNÁ, Marie et al.. *Mlékařský slovník: 1000 slov základní mlékařské terminologie česky, anglicky, francouzsky, německy, rusky*. Praha: Výzkumný ústav mlékárenský, 1986.

mlékárenského. Oba dva tituly navíc obsahují nesprávný francouzský termín „**asiette**“, jemuž je přiřazován český ekvivalent „talíř odstředivky“. Mezi těmito publikacemi jsou jen dva větší rozdíly. První z nich se týká českých ekvivalentů, v nichž Jiří Vedral užívá adjektivní přívlasky shodné až za substantivem, to znamená v *postpozici*. Například termínu „**baratte métallique**“ Jiří Vedral přiřazuje ekvivalent „máselnice kovová“¹⁵⁷ a ve slovníku Výzkumného ústavu mlékárenského je přiřazen ekvivalent „kovová máselnice“¹⁵⁸. A druhým z těchto rozdílů je skutečnost, že slovník Výzkumného ústavu mlékárenského obsahuje hesla s gramatickými informacemi – určení rodu u substantiv.

Zkoumaný slovník je řazen alfabetycky. Toto řazení je dodržováno i u víceslovných termínů. Ovšem neobvyklé je autorovo řazení hesel začínajících písmenem „é“ až za těmi, které začínají na písmeno „e“. V běžných slovnících se toto řazení neobjevuje a hesla s těmito počátečními písmeny jsou „smíchán“. Jednotlivé slovníkové vstupy jsou tučně zvýrazněny a k nim jsou hned přiřazovány české ekvivalenty. Hesla neobsahují fonetický přepis ani gramatické údaje. V rámci makrostruktury slovník dále obsahuje jen tiráž a odkaz na internetové stránky autora.

V rámci podrobnějšího zkoumání jsme ve slovníku našli několik jazykových nejasností. Zařadili jsme je do následujících tří kategorií: **pravopisné chyby, chybné přiřazení českých ekvivalentů, kalkování.**

Pravopisné chyby:

Chyby tohoto druhu se týkají několika francouzských termínů. Blíže popíšeme jen tři z nich. V prvním případě autor označuje *jogurt* jako „**yogourt**“, namísto správného tvaru „yaourt“¹⁵⁹. Dále termín *sběr mléka* označuje jako „**ramassage du latí**“, namísto správného tvaru „ramassage du lait“¹⁶⁰ a termín *tvarožník* označuje jako „**sc d'égouttage**“, namísto správného tvaru „sac d'égouttage“¹⁶¹.

¹⁵⁷ VEDRAL, Jiří. *Francouzsko-český mlékařský slovník*. Praha: VJV, 2011, s. 1.

¹⁵⁸ ČERNÁ, Marie et al.. *Mlékařský slovník: 1000 slov základní mlékařské terminologie česky, anglicky, francouzsky, německy, rusky*. Praha: Výzkumný ústav mlékárenský, 1986.

¹⁵⁹ Ibidem, s. 172.

¹⁶⁰ Ibidem, s. 165.

¹⁶¹ Ibidem, s. 167.

Chybné přiřazování českých ekvivalentů:

I chyby tohoto typu se objevují u více termínů. Nejdříve zmíníme francouzský termín, jenž je představován v plurálu, ale autor mu přiřazuje český ekvivalent v singuláru. Znamená to, že termínu „**corps gras**“ autor přiřazuje ekvivalent „tuk“. Ovšem tomuto termínu se běžně přiřazuje ekvivalent „tuky“¹⁶². Opačný problém se týká termínu „**protéine**“, jenž je správně v singuláru, ale autor mu přiřazuje ekvivalent „bílkoviny“. V tomto případě měl být bezpochyby přiřazen ekvivalent „bílkovina“¹⁶³. Jako poslední zmíníme francouzský termín „**boues activées**“, jemuž autor přiřazuje ekvivalent „kal aktivovaný“. Přiřazení tohoto ekvivalentu jsme ověřovali ve slovníku Výzkumného ústavu mlékárenského¹⁶⁴, v němž je také přiřazován ekvivalent v singuláru, ovšem Jiří Vedral měl uživatele upozornit na to, že je tento francouzský termín v plurálu. Například zkratkou „pl.“.

Kalkování:

V několika případech autor překládá francouzské termíny velmi doslovně. Například termín „**fromage maigre**“ autor překládá jako „sýr hubený“, namísto správného termínu „sýr nízkotučný“¹⁶⁵. Dále termín „**lait infantile**“ překládá jako „mléko dětské“, namísto správného termínu „mléko pro kojence“¹⁶⁶. A v posledním případě termín „**lait stérile**“ překládá jako „mléko sterilní“. Mléko tohoto druhu je však ve slovníku Výzkumného ústavu mlékárenského prezentováno pod termínem „lait sterilisé“ a je mu přiřazován ekvivalent „sterilované mléko“¹⁶⁷.

Jak jsme popsali výše, slovník obsahuje jisté nejasnosti či jazykové chyby. Zejména z tohoto důvodu jej **nemůžeme označit za zcela spolehlivý**. Z našeho pohledu jsou spolehlivé ty termíny, jež obsahuje i slovník Výzkumného ústavu mlékárenského v Praze, na jehož sestavování se podíleli odborníci z oblasti mlékárenství. Na druhou stranu nemůžeme slovník Jiřího Vedrala úplně zavrhnout, protože obsahuje termíny, jež jsou v některých případech lexikálně obsáhlejší. Aktualizace termínů ve slovníku Jiřího

¹⁶² AUTORSKÝ KOLEKTIV PRACOVNÍKŮ LINGEA S.R.O.. *Francouzsko-český, česko-francouzský velký slovník: [--nejen pro překladatele]*. Brno: Lingea s.r.o., 2007, s. 1231.

¹⁶³ ČERNÁ, Marie et al.. *Mlékařský slovník: 1000 slov základní mlékařské terminologie česky, anglicky, francouzsky, německy, rusky*. Praha: Výzkumný ústav mlékárenský, 1986, s. 164.

¹⁶⁴ *Ibidem*, s. 138.

¹⁶⁵ *Ibidem*, s. 152.

¹⁶⁶ *Ibidem*, s. 157.

¹⁶⁷ *Ibidem*, s. 157.

Vedrala je ovšem sporná. Pokud tento slovník obsahuje zhruba polovinu termínů, obsažených i ve slovníku Výzkumného ústavu mlékárenského, tak **nemůžeme tento slovník označit za zcela aktuální**. A to zejména z toho důvodu, že slovník Výzkumného ústavu mlékárenského byl vydaný před třiceti čtyřmi lety a oblast mlékárenství za tu dobu jistě prošla určitým vývojem.

Pro názornou ilustraci připojujeme kopii stránek z obou publikací. Zároveň jsme u termínů, jež se vyskytují v obou slovnících, udělali tečky.

- acide butyrique kyselina máselná
acide gras kyselina mastná
acide gras saturé kyselina mastná nasycená
acide gras volatil kyselina mastná těkavá
acide lactique kyselina mléčná
acide sûr kyselý
acidification kysání
aciduler okyselit, zakysat
acuité d'écémage ostrost odstředění
addition příměs
aérobie aerobní, aerobní mikroorganismus
agen frigorifique chladiivo
aliment pour nourissons kojenecká výživa,
kojenecká výživa
alimentation infantile výživa dětská
aliments concentrés krmivo jadrné
aliments du bétail krmivo
amer hořký
anaérobie anaerobní, anaerobní mikroorganismus
antioxydant antioxidantní prostředek
appareil à empiler les casiers stohovač
přepravek
appareil à plaques pastér deskový
appréciation du beurre zkoušení másla
approvisionnement en lait zásobování mlékem
aptitude au barattage stloukatelnost
aptitude à l'emprésurage sýřitelnost
arôme parfum, aroma
asiette talíř odstředivkový
association laitière svaz mlékárenský
atomisation rozprašování
atomiser rozstříkovat
au grain grossier hrubozrnný
- babeurre podmásli
 - babeurre acidifié podmásli šlehané
 - bibeurre en poudre podmásli sušené
 - bac de réception nádrž příjmová
 - bac peseur du lait nádrž vah na mléko
 - bac-tampon nádrž vyrovnávací
 - bacilles butyriques bakterie máselného kvašení
 - bactéricide baktericidní
 - bactéries bakterie
 - bactéries coliformes bakterie koliformní
 - bactéries productrices d'arôme bakterie
aromatvorné
 - bactéries propioniques bakterie propionového
kvašení
 - bactériophage bakteriofág
 - bactofugation baktiofugace
 - bain de sel solná lázeň
 - bandage bandáž
 - barattage stloukání, stloukání, zmáselňování
 - baratte biconique máselnice dvojkuželová
 - baratte conique máselnice kuželová
 - baratte cubique máselnice kubusová
 - baratte en bois máselnice dřevěná, máselnice
dřevěná
 - baratte métallique máselnice kovová
 - baratte sans rouleaux máselnice bez hnětacích
válců
 - baratte-malaxeur zmáselňovač
 - basculeur de bidons překlápěč konví
 - bassin laitier oblast nasávací
 - beurre máslo
- beurre blanc máslo přepuštěné
beurre d'été máslo letní
beurre d'hiver máslo zimní
- beurre de crème acidifiée máslo ze zakysané
smetany
 - beurre de crème douce máslo ze sladké smetany
 - beurre de frigo máslo chladiřenské
 - beurre de sérum máslo syrovátkové
 - beurre de table máslo stolní
 - beurre empaqueté máslo balené
 - beurre fermier máslo selské
 - beurre fondu máslo přepuštěné
 - beurre laitier máslo mlékárenské
 - beurre lavé máslo prané
 - beurre mou máslo měkké
 - beurre sous label máslo známkové
 - beurrerie máslnárna
 - bétail skot
 - boisson lactée au cacao nápoj kakaový
 - boisson lactée chocolat mléko čokoládové
 - bol d'écrémeuse bubec odstředivkový
 - boues activées kal aktivovaný
 - boues de centrifugation kal odstředivkový
 - bouteille láhev
 - bouteille à lait láhev na mléko
 - box pour veau teletník
 - brassage après de feu dosoušení sýrového zrna
 - brassage après le feu využitování sýrového zrna,
využitování sýrového zrna
 - brassage ayant le feu krájení a míchání sýrového
zrna
 - brassage pendant le feu přihřívání sýrového
zrna
 - brasseur míchadlo
 - broyeur mlynek na sýřeninu
 - brucellose brucelosa
 - buées brýdy
 - buse tryska
 - buse de pulvérisation tryska rozprašovací
 - butyreux máselný
 - butyromètre butyrometr
 - caillibotte tvaroh
 - cailler coaguler, koagulovat
 - caillé brassé après séparation du sérum
hnětené zrna
 - caillé de fromagerie zrna sýrové
 - caillé lavé zrna sýrové prané
 - caillé maigre égoutté tvaroh kyselý
 - caillé-présure sýřenina, sýřenina
 - caillé-présure égoutté tvaroh sladký
 - caillot sraženina
 - caisse calorifugée d'échantillonnage vzorkovnice
izolovaná
 - calibrer cejchovat
 - camion de ramassage sběrný vůz na mléko
 - camion-citerne autocisterna
 - capacité de montée de la crème schopnost
oddělovat smetanu
 - capsulage uzavírání lalví
 - capsule d'aluminium uzávěr hliníkový
 - caséaux sýrový
 - caséinate kaseinan
 - caséine kasein
 - caséine acide kasein kyselý

aspect m.	vzhled, vnější vzhled
atelier m. à levains	propagační stanice
atelier m. de remplissage	stáčírna, plnárna
atomisation f.	rozprašování
automatisation f.	automatizace
avortement m.	zmetání skotu
-- épizootique	nakažlivé zmetání (brucelóza)
azote m. des protéines du sérum	dusík syrovátkových bílkovin
-- des protéines du sérum non dénaturées (WPNI)	index dusíku syrovátkových bílkovin
-- non-protéique (ANP)	nebílkovinový dusík
-- protéique	bílkovinový dusík

B

● babeurre m.	podmáslí
● -- acidifié	šlehané podmáslí
● babeurre m. batu	šlehané podmáslí
-- en poudre	sušené podmáslí
bac m.	nádrž
-- d'attente	vyrovnávací tank, vyrovnávací nádrž
● -- tampon	vyrovnávací nádrž
● bactéricide	baktericidní
bactérien	bakteriální
● bactéries f/pl.	baktérie
-- acidifiantes	baktérie kyselinotvorné (acidogenní)
-- butyriques	baktérie máselného kvašení
● -- coliformes	koliformní baktérie
-- mésophiles	mesofilní baktérie

136

Obrázek č. 11 ČERNÁ, Marie et al.. Mlékařský slovník: 1000 slov základní mlékařské terminologie česky, anglicky, francouzsky, německy, rusky. Praha: Výzkumný ústav mlékárenský, 1986, s. 136.

● -- productrices d'arome m.	aromatvorné bakterie
● -- propioniques	bakterie propionového kvašení
-- psychrotrophes	bakterie psychrotrofní
-- sporulées (sporulés m/pl.)	sporulující bakterie (sporuláty)
● bactériophage m.	bakteriofág
bacthériothèque f.	sbírka bakteriálních kultur
● bactofugation f.	baktofugace
● bain m. de sel.	solná lázeň
-- -marie m.	vodní lázeň
● bandage m.	bandáž na sýry
bande f. magnétique	magnetická páska
● barattage m.	stloukání másla
baratte f.	máselnice
● -- cubique	kuželová máselnice
-- cylindrique	sudová máselnice
● -- métallique	kovová máselnice
baratter	stloukat
● bassin m. laitier	sběrný rajon mléka, nasávací oblast mléka
batonnet m. de crème glacée	mražený smetanový krém, kostky mraženého smetanového krému
bécher m.	kelímek
● bétail m.	skot
-- laitier	mléčný skot
-- tacheté	strakatý skot
● beurre m.	máslo
● -- de crème acidifiée	máslo ze zakysané smetany
-- de crème maturée	máslo ze zakysané smetany
● -- de crème douce	máslo ze sladké smetany
● -- de sérum	syrovátkové máslo

Obrázek č. 12 ČERNÁ, Marie et al.. Mlékařský slovník: 1000 slov základní mlékařské terminologie česky, anglicky, francouzsky, německy, rusky. Praha: Výzkumný ústav mlékárenský, 1986, s. 137.

4.1.10 Francouzsko-český obecně vědní slovník (kontextový), Dušan Sobek, Praha: Academia, 2012, 417 s.

PhDr. Dušan Sobek je autorem *Francouzsko-českého obecně vědního slovníku (kontextového)*, jenž byl doposud vydán jen jednou, a to v roce 2012. Podle aktuálních informací SK ČR je slovník dostupný ve třiceti třech českých knihovnách. PhDr. Dušan Sobek je v současnosti lektorem v Kabinetu studia jazyků Ústavu pro jazyk český Akademie věd ČR.

Slovník je vázán v tvrdé vazbě a jeho velikost je nepatrně větší než formát A5. Podle údajů uvedených v předmluvě, slovník obsahuje **4 782 heslových slov** a **9 737 slovních spojení** (celkem 14 519), a z tohoto důvodu jej řadíme mezi **malé slovníky**.

V předmluvě slovníku autor uvádí, že se jedná o první publikaci svého druhu na českém trhu. K jejímu vytvoření autora inspirovala zejména nutná výměna informací v oblasti vědy a techniky mezi pracovníky Akademie věd ČR (dále jen „AV ČR“) a frankofonními odborníky. Slovník je v první řadě určen již zmíněným vědeckým a odborným pracovníkům AV ČR, a také jejím doktorandům. Dále je určen vysokoškolským studentům jak filologického, tak i nefilologického zaměření. A v poslední řadě je také určen učitelům francouzského jazyka a překladatelům odborného francouzského jazyka. Při jeho sestavování autor čerpal informace z:

- **francouzské literatury** (slovníků, jazykových příruček)
například: Alain Robert – *Le Petit Robert* (1992); Gérard Vigner – *Parler et convaincre* (1979); Gérard Vigner – *Ecrire et convaincre* (1975);
- **české literatury** (česko-francouzských a francouzsko-českých slovníků, jazykových příruček)
například: Václav Vlasák – *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník* (1997); M. Pravda – M. Pravdová – V. Rejtharová – *Mluvená francouzština pro vědecké a odborné pracovníky* (1985);
- **odborných francouzských časopisů**
například: *Langue Française; Science et Vie; Science et Avenir*.

Na základě našeho bližšího zkoumání můžeme konstatovat, že slovník obsahuje termíny z oblasti **odborného francouzského jazyka**, jenž je užíván odborníky během výměny vědecko-technických informací či poznatků. Důležité je zmínit, že slovník neobsahuje

termíny vztahující se výhradně k jednomu vědeckému nebo technickému oboru. Pokud dané heslo nese svůj specifický význam v rámci jednoho vědního oboru či podoboru, je na tuto skutečnost upozorněno zkratkou příslušného oboru či podoboru (např. **emprunt m. 01** výpůjčka z (ling.) (à qc)). Slovník také primárně neobsahuje lexikální jednotky, užívané v běžné komunikaci, které čerpáme ze všeobecných překladových slovníků. Tuto skutečnost můžeme pozorovat například u francouzského hesla „table“, jemuž je ve všeobecném překladovém slovníku přiřazován na prvním místě český ekvivalent „stůl“¹⁶⁸. Ve zkoumaném slovníku je tento ekvivalent přiřazován až na posledním místě (04). Tento slovník jsme zařadili do našeho výzkumného souboru z toho důvodu, že je určen pro **ohraničenou skupinu uživatelů, s již pokročilou znalostí francouzského jazyka.**

Slovník je řazen alfabetycky. Na každé stránce je v **levém rohu**, vedle čísla stránky, umístěno heslo, jež se nachází jako první na dané stránce, a **pravém rohu**, vedle čísla stránky, je umístěno heslo, jež se nachází jako poslední na dané stránce. Tento krok umožní uživatelům slovníku rychlejší nalezení daného hesla. Ve slovníku je také označen přechod z jednotlivých písmen abecedy. Jednotlivá hesla jsou ve velké většině případů **jednoslovná** (např. *intangible*), v určitých případech se jedná o **kompozita** (např. *archiviste-paléographe*) a v ojedinělých případech jsou hesla **dvouslovná** (např. *compte rendu*). Jednotlivé slovníkové vstupy jsou tučně zvýrazněny. Pokud jsou jimi substantiva, následuje za nimi čárkou oddělená a tučně zvýrazněná koncovka pro ženský rod, za ní následuje zkratka označující gramatický rod nebo plurál (m./f.; pl.). Zároveň je u substantiv, jež jsou nepravidelná v množném čísle, uvedena v kulaté závorce a tučně zvýrazněna jejich koncovka (např. **travail (pl. -aux) m. 01**). Pokud jsou jimi adjektiva, následuje za nimi čárkou oddělená a tučně zvýrazněná koncovka pro ženský rod, za ní následuje tučně zvýrazněná zkratka „adj.“. Pokud je dané adjektivum nepravidelné v množném čísle, je v kulaté závorce tučně zvýrazněna zkratka označující plurál a za ní následuje příslušná koncovka (např. **multilatéral, e (pl. -aux) adj. 01**). Pokud jsou jimi zájmena, následuje za nimi tučně zvýrazněná zkratka „pron.“; v případě neurčitých zájmen následuje tučně zvýrazněná zkratka „ind.“. Pokud jsou jimi adverbia, následuje za nimi tučně zvýrazněná zkratka „adv.“. Pokud jsou jimi spojky, následuje za

¹⁶⁸AUTORSKÝ KOLEKTIV PRACOVNÍKŮ LINGEA S.R.O.. *Francouzsko-český, česko-francouzský velký slovník: [--nejen pro překladatele]*. Brno: Lingea s.r.o., 2007, s. 614.

nimi tučně zvýrazněná zkratka „conj.“. U spojek je rovněž uvedeno, jaký slovesný způsob po jejich užití následuje (např. **sans conj. 01** aniž (by)/que + subj, sans + inf.). Pokud jsou jimi předložky, následuje za nimi tučně zvýrazněná zkratka „prép.“. Slovesa nejsou blíže určena žádnou zkratkou. K tučně zvýrazněnému slovníkovému vstupu, doplněnému o gramatické informace, je připojeno číslo **01** a za ním následuje český ekvivalent (popř. ekvivalenty, jež jsou významově velmi blízké). Pokud je dané heslo **vícevýznamové**, jsou k němu přiřazovány české ekvivalenty v možné stupnici **01 – 09**. Autor při přiřazování ekvivalentů postupoval od obecného ke konkrétnímu významu daného hesla. Číslo **09** se vyskytuje jen u tří hesel (*passer; tenir; venir*). Pokud se dané heslo pojí s nějakou předložkou, je uvedena až za českým ekvivalentem a oddělena lomítkem. Jak je již zřejmé z názvu zkoumaného slovníku, tento slovník je doplněn o **větné kontexty**. Tyto francouzské větné kontexty se nachází za českým ekvivalentem, popřípadě ekvivalenty, a jsou uváděny v závorkách „«»“. U jednoho ekvivalentu se nachází i více větných kontextů, jež se vždy tematicky pojí k danému významu hesla. U některých větných kontextů autor uvádí překlad vybraných lexikálních jednotek. Zároveň autor za některé větné kontexty dodává synonyma, vztahující se k danému heslu (tento jev je častější než překlad vybraných lexikálních jednotek z větných kontextů). Za uvedenými ekvivalenty a větnými kontexty se nachází **slovní spojení**, vztahující se k danému heslu. Tato francouzská slovní spojení jsou psána kurzívou a jsou k nim přiřazovány jejich české překlady, bez jakékoliv typografické úpravy. Za vybranými hesly je umístěn v hranatých závorkách jejich fonetický přepis. Zaznamenali jsme, že tato skutečnost se týká hesel, které obsahují grafémy „c“ a „h“ (např. **archaïsme m. [arkaism]**). V rámci makrostruktury slovník dále zahrnuje obsah, již zmíněnou autorovu předmluvu, pokyny pro uživatele, seznam zkratk (zahrnující zkratky gramatického charakteru a zkratky vybraných vědeckých oborů či podoborů); poznámku k francouzskému pravopisu, v níž autor zmiňuje, že se kloní ke starší formě pravopisu; a bibliografii,

Na základě předchozího textu můžeme tento slovník označit za **zcela spolehlivý**. Autor čerpal jednotlivá hesla, větné kontexty a slovní spojení z ověřených a spolehlivých zdrojů. Co se týká chyb, zaznamenali jsme, že jen jeden větný kontext neobsahoval první uvozovku (u hesla *lisible*). Ovšem může se jednat jen o chybu tisku a v tak velkém množství hesel a informací k nim připojených je tato chyba podle našeho úsudku nepodstatná. Tento slovník můžeme také označit za **zcela aktuální**. V předchozím textu

jsme zmínili, že slovník prioritně nepřináší termíny pro určitý vědecký nebo technický obor, a tak není tolik ohrožena jeho aktuálnost. Slovník obsahuje hesla a slovní spojení, jež jsou v odborné francouzštině užívána již určitou dobu a dle našeho mínění nedochází v této části francouzského jazyka k časté aktualizaci. Slovník je jistě přínosný jak pro vysokoškolské studenty, tak i pro vědecké pracovníky či vyučující francouzského jazyka. Jak jsme zmínili v rámci makrostruktury a mikrostruktury, slovník přináší velké množství informací k danému heslu a taktéž k daným větným kontextům a tím může obohatit jazykové a lexikální znalosti svých uživatelů. Zároveň tito uživatelé musí mít na paměti, že slovník není podroben nejnovějšímu francouzskému pravopisu, a měli by tak užívat daná hesla v souladu s novými pravidly, ustanovenými v únoru 2016.

A

abaissement m. 01 klesání, pokles «Le phénomène est ici représenté par l'abaissement continu du niveau de l'eau dans un récipient qui se vide plus ou moins régulièrement.»

02 úpadek, pokles «On peut observer, au contraire, que le progrès et la décadence des lettres est toujours en proportion avec la fortune et l'abaissement des empires.» «L'abaissement du prestigieux empire des Habsbourg ne sera cependant que provisoire.»

03 sedání hornin (geol.) «En Hydrogéologie : on appelle abaissement de l'eau souterraine, procédé pour abaisser la nappe, lorsque l'eau pose des problèmes lors de travaux.»

abaissement d'une perpendiculaire spuštění kolmice
abaissement d'une équation převedení rovnice na nižší stupeň

abaissement du courant zeslabení proudu

abaissement du pouvoir d'achat snížení kupní síly

abaisser 01 snížit co/ qc «L'hygiène a abaissé le taux de mortalité.» «Cette somme ne ferait pas seulement disparaître le déficit, mais contribuerait également à abaisser la dette nationale.»

02 zmenšit, zeslabit co/ qc «Bientôt, le soleil d'Austerlitz et la paix de Presbourg abaisseront l'Autriche... mais pour quelques années seulement.»

03 spustit co/ qc «En Géométrie, cette acception ne s'emploie guère que dans l'expression abaisser une perpendiculaire. C'est l'action de mener une perpendiculaire à une droite, passant à l'extérieur de cette droite.»

abaisser une perpendiculaire spustit kolmici

abandonner 01 zanechat, vzdát se čeho, odstoupit od čeho/ qc/ «J'ai dû abandonner ce poste.» «Il abandonne ses projets les uns après les autres.» (renoncer à) «Je n'arriverai jamais à faire ce travail; tant pis! j'abandonne.» «Il a abandonné l'idée de rationaliser l'effort de recherche.»

02 přenechat, postoupit co komu/ qc à qn «Les historiens abandonnèrent ce champ d'étude aux naturalistes.» «L'avenir de nos enfants est trop important pour l'abandonner aux idéologues.»

03 opustit, zanechat co/ qc «Ils abandonnent leur

chien au moment de partir en vacances.» «Il a abandonné les études et s'est employé dans le commerce.»

abandonnez toute espérance zanechte vši naděje
abandonner à la cristallisation nechat vykristalovat

aberrant, e adj. 01 odchylný, odlišný «Un contrôle sur les domaines des valeurs permet de retrouver des valeurs aberrantes.» «Il estime qu'il ne s'agit pas de chiffres aberrants.»

02 scestný, proti rozumu «Il raconte des histoires aberrantes sur le fantôme du château.» «Les résultats constatés sont tellement aberrants qu'on devra nécessairement revenir un jour à la raison.»

vaisseau aberrant odbočující céva

logique aberrante chybná logika

aberration f. 01 odchylka, úchylka «Un instrument optique présente un défaut du type aberration sphérique sur l'onde d'une amplitude totale de 1/4.»

02 chyba v úsudku «Croire qu'il est possible d'évaluer la part de l'inné et celle de l'acquis dans l'intelligence individuelle est une aberration majeure.»

03 scestnost «Il a commis cette faute dans un moment d'aberration.» «L'anglais s'impose comme langue étrangère à des élèves qui ne manient même pas leur langue maternelle. Aberration?»

aberration de courbure odchylka křivosti

abolir 01 zrušit, odstranit (zákon)/ qc «Internet a aboli la distance.» «La diversité entre grandes écoles et universités, c'est une richesse de notre pays. On ne va pas l'abolir.»

abondance f. 01 nadbytek, velké množství čeho «L'abondance des récoltes dépasse les prévisions.» «L'abondance des légumes a provoqué une baisse des prix.»

02 četnost, výskyt «Dans le cas des isotopes dont le noyau est stable, il faut recourir à l'analyse par spectrométrie de masse pour déterminer leur abondance relative dans les échantillons.»

en abondance ve velkém množství, hojně

abondance d'un élément výskyt prvku (ve vesmíru)

abondant, e adj. 01 hojný, bohatý nač, oplývající čím (en qc) «Des pluies abondantes sont tombées

4.1.11 Francouzsko-český slovník jména hub, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2013, 72 s.

Jiří Vedral je autorem *Francouzsko-českého slovníku jmen hub*, jenž byl doposud vydaný jen jednou, a to v roce 2013. Podle aktuálních údajů SK ČR je tento slovník dostupný v pěti českých knihovnách.

Velikost slovníku odpovídá formátu A5 a je vázán v měkké vazbě. Podle našich propočtů slovník obsahuje přibližně **5 600 hesel**, a z tohoto důvodu jej řadíme mezi **glosáře**.

Účel slovníku ani zdroje, z nichž autor čerpal jednotlivé termíny nám nejsou známy, protože slovník neobsahuje úvod ani autorovu předmluvu. Předpokládáme, že má sloužit jako pomůcka při překladu termínů z oblasti mykologie.

Na základě našeho bližšího zkoumání můžeme konstatovat, že slovník přináší termíny označující **houby a lišejníky**, které podle našeho názoru jazykovědci rostou jak v České republice (např. *bolet noircissant – kozák dubový*), tak i ve světě (např. *clitocybe laqué – lakovka obecná*).

Slovník je řazen alfabetycky. Ve slovníku nejsou značené přechody mezi jednotlivými písmeny abecedy. Jednotlivé slovníkové vstupy jsou tučně zvýrazněny a k nim jsou přiřazovány jejich české ekvivalenty. Hesla neobsahují fonetický přepis ani jakékoli gramatické informace.

Během našeho zkoumání jsme ve slovníku objevili jisté jazykové nedostatky. Zařadili jsme je do následujících dvou kategorií: **typografické chyby, pravopisné chyby**.

Typografické chyby:

Chyby tohoto typu se týkají termínů obsahující *accent circonflexe* nad grafémem „e“, který autor nesprávně užívá. Například *pečárku polní* autor představuje jako „**agaric champêtre**“, namísto správného tvaru „agaric champêtre“¹⁶⁹; dále *housenici menší* autor představuje jako „**cordyceps grêle**“, namísto správného tvaru „cordyceps grêle“¹⁷⁰; a dále *kuřátka něžná* autor představuje jako „**ramaire grêle**“, namísto správného tvaru

¹⁶⁹ *Memento des champignons: agaric champêtre* [online]. [cit. 2020-05-26]. Dostupné z: <http://mycorance.free.fr/valchamp/champi30.htm>

¹⁷⁰ *Les champignons du Québec: Cordyceps grêle* [online]. [cit. 2020-05-26]. Dostupné z: <https://www.mycoquebec.org/bas.php?l=r&nom=Ophiocordyceps%20gracilis%20/%20Cordyceps%20gr%C3%AAle&post=Ophiocordyceps&gro=90&tag=Ophiocordyceps%20gracilis>

„ramaire grêle“¹⁷¹. Dále zmíníme, že autor nepoužívá grafém „œ“, ale jen oddělené grafémy „o“ a „e“. Tento jev můžeme pozorovat například u termínu „**langue de boeuf**“, který se ve slovníku nachází dokonce dvakrát a druhý termín je ve tvaru „**langue de bouf**“, přičemž tento termín obsahuje jak typografickou chybu, tak i pravopisnou chybu. Správný tvar tohoto termínu má být „langue de bœuf“¹⁷².

Pravopisné chyby:

Chyby tohoto typu jsme našli u několika francouzských termínů. Autor tyto termíny představuje vícekrát, přičemž pouze jeden z nich je gramaticky správný. Například *lihu nahloučenou* najdeme ve slovníku pod termíny „**tricholome agrégé**“ i „**tricholome agrégé**“, správná forma tohoto francouzského termínu je „tricholome agrégé“¹⁷³. Dále například *troudnatec kopytovitý* je ve slovníku rovnou pod třemi francouzskými termíny: „**amadouver**“, „**amadouvie**“, „**amadouvier**“, správná forma tohoto francouzského termínu je „amadouvier“¹⁷⁴.

Za zmínku jistě stojí i forma určitých českých ekvivalentů. Například termínu „**bolet vermiculé**“ autor přiřazuje český ekvivalent „hřib *Boletus vermiculosus*“. Znamená to, že autor přeloží rod dané houby a k němu doplní jeho vědecký název.

Závěrem můžeme konstatovat, že slovník přináší **aktuální termíny** vztahující se k oblasti mykologie. Odborný slovník tohoto typu je na českém trhu velmi ojedinělý, ale bohužel ho **nemůžeme označit za spolehlivý**, kvůli chybám zmíněným v předchozím textu, týkajícím se zejména té skutečnosti, že autor jeden francouzský termín představuje vícekrát, a pouze jeden tvar je správný.

¹⁷¹ *Les champignons du Québec: Ramaire grêle* [online]. [cit. 2020-05-26]. Dostupné z: <https://www.mycouebec.org/bas.php?trie=R&l=f&nom=Ramaria%20gracilis%20/%20Ramaire%20gr%C3%AAle&tag=Ramaria%20gracilis&gro=46>

¹⁷² *Plus bon que Nature: langue-de-bœuf* [online]. [cit. 2020-05-26]. Dostupné z: <https://www.plusbonquenaire.fr/cueillettes/langue-de-boeuf/>

¹⁷³ *Guide des champignons: Tricholome agrégé* [online]. [cit. 2020-05-26]. Dostupné z: <https://www.les-champignons.com/tricholome-agrege/>

¹⁷⁴ *Office national des forêts: Amadouvier* [online]. [cit. 2020-05-26]. Dostupné z: http://www1.onf.fr/activites_nature/sommaire/decouvrir/champignons/fiches/polypores/20080530-151236-408611/@@index.html

amanite à pied étoilé muchomůrka Amanita asteropus	amanite élevée muchomůrka Amanita magna, muchomůrka šedivka
amanite à pied voilé muchomůrka Amanita velatipes	amanite épaisse muchomůrka šedivka
amanite à squames pointues muchomůrka šiškovitá	amanite étranglée muchomůrka šupinatá
amanite à tète blanche muchomůrka Amanita albiceps	amanite farineuse muchomůrka Amanita farinosa
amanite à voile écailleux muchomůrka Amanita multisquamosa	amanite fausse-golmote muchomůrka Amanita flavorubens
amanite à voile jaune muchomůrka Amanita flavoconia	amanite fauve muchomůrka Amanita amerifulva, muchomůrka oranžová
amanite à volve submembraneuse muchomůrka blanitá	amanite friable muchomůrka olšová
amanite bisporigère muchomůrka Amanita bisporigera	amanite gris-ocre muchomůrka šedožlutavá
amanite blanc ocré muchomůrka Amanita albocreata	amanite impériale muchomůrka císařka
amanite brunissante muchomůrka Amanita brunnescens	amanite jaune muchomůrka šafránová
amanite chargée muchomůrka Amanita onusta	amanite jaune à écailles zrnečka Schreierova
amanite citrine muchomůrka citrónová	amanite jaune paille muchomůrka Amanita sinicoflava
amanite citrine blanche muchomůrka citrónová bílá	amanite jaune rougissante muchomůrka Amanita flavorubens
amanite crénelée muchomůrka Amanita crenulata	amanite jonquille muchomůrka slámožlutá
amanite d'Atkinson muchomůrka Atkinsonova	amanite lignophile muchomůrka Amanita lignophila
amanite d'Elias Fries muchomůrka Eliina	amanite livide-jaunâtre muchomůrka šedožlutavá
amanite de Becker muchomůrka Beckerova	amanite minuscule muchomůrka Amanita minutula
amanite de Fries muchomůrka Eliina	amanite noirâtre muchomůrka Amanita subnigra
amanite de Frost muchomůrka Amanita frostiana	amanite ovoïde muchomůrka vejčitá
amanite de Jackson muchomůrka Jacksonova	amanite panthère muchomůrka tygrovaná
amanite de Maire muchomůrka Maireho	amanite phalloïde muchomůrka zelená
amanite de Merrill muchomůrka Amanita murrilliana	amanite porphyre muchomůrka porfýrová
amanite de Ristich muchomůrka Ristichova	amanite précoce muchomůrka Amanita praecox
amanite de Wells muchomůrka Welsova	amanite printanière muchomůrka jarní
amanite des Césars muchomůrka císařka	amanite pseudo-brunnescens muchomůrka Amanita pseudobrunnescens, muchomůrka ošemetná
amanite des peupliers muchomůrka Amanita populiphila	amanite pseudo-fulva muchomůrka Amanita pseudofulva
amanite des pins muchomůrka Amanita pinophila	amanite pseudo-volvata muchomůrka Amanita pseudovolvata
amanite dédaignée muchomůrka Amanita spreta	amanite rougeâtre muchomůrka růžovka
amanite du Canada muchomůrka kanadská	amanite rougissante muchomůrka Amanita amerirubescens, muchomůrka růžovka
amanite engainée muchomůrka žlutavá, muchomůrka pošvatá	amanite russule muchomůrka Amanita russuloides
amanite élancée muchomůrka Amanita elongatior	amanite safran muchomůrka šafránová
	amanite solitaire muchomůrka šiškovitá
	amanite toue-mouche muchomůrka červená
	amanite trompeuse muchomůrka Amanita decipiens
	amanite tue-mouche muchomůrka červená

4.1.12 Francouzsko-český slovník jmen ptáků, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2013, 116 s.

Francouzsko-český slovník jmen ptáků byl doposud vydán jen jednou, a to v roce 2013. Autorem tohoto slovníku je Jiří Vedral. Podle aktuálních údajů SK ČR je slovník dostupný ve čtyřech českých knihovnách.

Slovník je vázán v měkké vazbě a jeho velikost odpovídá formátu A5. Podle našich propočtů slovník obsahuje přibližně **11 000 hesel**, a z tohoto důvodu jej řadíme mezi **malé slovníky**.

Slovník neobsahuje předmluvu ani informace o zdrojích, z nichž autor čerpal jednotlivé termíny. Předpokládáme, že má tento slovník sloužit jako pomůcka při překladu termínů z oboru ornitologie.

Na základě naše bližšího zkoumání, můžeme konstatovat, že slovník přináší velké množství termínů z oboru **ornitologie**. Ve slovníku najdeme označení jak pro zástupce ptáků, kteří se běžně vyskytují v našich zeměpisných šířkách (např. *aigle royal* – *orel skalní*, *pic à cou rouge* – *datel červeno-černý*), tak také pro zástupce ptáků, kteří se vyskytují v jiných zeměpisných oblastech (např. *loriquet d'Edward* – *lori timorský*; *martinet à collier blanc* – *rorys mexický*).

Stejně jako u *Francouzsko-českého biologického slovníku* (2002), jehož autorem je rovněž Jiří Vedral, se budeme snažit vyjmenovat jednotlivé nadřady a řady ptáků, pro něž slovník přináší označení¹⁷⁵.

A. Nadřád běžci: řád: *tinamy*, *pštrosi*, *kiviové*, *nanduové*, *kasuárové*.

B. Nadřád letci: řád: *pěvci*, *tučňáci*, *vrubozobí*, *hrabaví*, *sokoli*, *trubkonosí*, *potáplice*, *potápky*, *trogoni*, *šplhavci*, *srostloprstí*, *svištouni*, *plameňáci*, *papoušci*, *lelkové*, *sovy*, *kukačky*, *měkkozobí*, *dlohokřídli*, *krátkokřídli*, *dravci*, *brodiví*, *veslonoží*.

Podle těchto údajů a počtu hesel je zřejmé, že je tento slovník oproti *Francouzsko-českému biologickému slovníku* (2002) **obsahově rozsáhlejší**.

¹⁷⁵ Poznámka: Systém ptáků jsme představili u *Francouzsko-českého biologického slovníku* (2002). Více viz druhý zkoumaný slovník.

Slovník je řazen alfabetycky. Ve slovníku nejsou značeny přechody mezi jednotlivými písmeny abecedy. Jednotlivé slovníkové vstupy jsou tučně zvýrazněny a k nim jsou přiřazovány jejich ekvivalenty. Hesla neobsahují fonetický přepis ani jakékoliv gramatické informace. V rámci makrostruktury slovník dále zahrnuje jen tiráž a odkaz na webové stránky autora.

Poté, co jsme zkusili ověřit správnost překladu několika termínů, musíme konstatovat, že na rozdíl od slovníku z roku 2002 (*Francouzsko-český biologický slovník*), autor již v tomto slovníku neužil stejné chybné překlady. Ty se týkaly následujících termínů: „**apalis de Sharpe**“; „**autour de Toussenet**“; „**cincle de Pallas**“. Nicméně musíme zmínit určité francouzské termíny, k nimž autor přiřazuje netradiční a nepřesné české ekvivalenty. Například francouzskému termínu „**manakin à tête d'or**“ autor přiřadil český ekvivalent „pipulka *Dixiphia erythrocephala*“. Znamená to, že autor užil české označení rodu (pipulka), jež doplnil vědeckým názvem. Zkusili jsme tento vědecký název zadat do vyhledávače Google a ten nám automaticky přiřadil český název „pipulka zlatohlavá“¹⁷⁶. Dále francouzskému termínu „**agrobate du Ghana**“ autor přiřadil český ekvivalent „pěvec *Erythropgyia leucosticta*“. Znamená to, že v tomto případě autor užil české označení řádu (pěvec), jež opět doplnil vědeckým názvem. I tento vědecký název jsme zkusili zadat do vyhledávače Google, který nám opět automaticky přiřadil český název „pěvec pralesní“¹⁷⁷. Jako další příklady pouze zmíníme následující francouzské termíny i s jejich českými ekvivalenty: „**râle marron** – chřástal *Rallicula rubra*“; „**râle roux** – chřástal *Llaterallus ruber*“; „**engoulevent roux** – lelek *Antrostomus rufus*“; „**monarque à nuque blanche** – muchálek *Carterornis pileatus*“ atd.

Závěrem můžeme konstatovat, že slovník **obsahuje aktuální termíny**. Je zajisté pozitivní, že autor v tomto slovníku odstranil chybné ekvivalenty, jež obsahuje *Francouzsko-český biologický slovník* z roku 2002. Ovšem i v případě tohoto slovníku jsme objevili české ekvivalenty, jež nejsou úplně správné, a z tohoto důvodu **nemůžeme tento slovník označit za zcela spolehlivý**, i přes skutečnost, že je slovník obsáhlejší.

¹⁷⁶ Google: *Dixiphia erythrocephala* [online]. [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: https://www.google.com/search?q=Dixiphia+erythrocephala&rlz=1C1AVFC_enCZ785CZ785&oq=Dixiphia+erythrocephala&aqs=chrome..69i57j0.501j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8

¹⁷⁷ Google: *Erythropgyia leucosticta* [online]. [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: https://www.google.com/search?q=Erythropgyia+leucosticta&rlz=1C1AVFC_enCZ785CZ785&oq=Erythropgyia+leucosticta&aqs=chrome..69i57j69i60.357j0j4&sourceid=chrome&ie=UTF-8

acanthize à croupion beige střízlíkovec východoaustralský
 acanthize à croupion jaune střízlíkovec žlutokostřecový
 acanthize à croupion roux střízlíkovec pokřovní
 acanthize ardoisé střízlíkovec šedohřbetý
 acanthize d'Iredale střízlíkovec jihoaustralský
 acanthize de Nouvelle-Guinée střízlíkovec novoguinejský
 acanthize de Tasmanie střízlíkovec jižní
 acanthize des montagnes střízlíkovec queenslandský
 acanthize mignon střízlíkovec rudooký
 acanthize nain střízlíkovec žlutý
 acanthize ridé střízlíkovec blahovičnickový
 acanthize sobre střízlíkovec západoaustralský
 acanthize troglodyte střízlíkovec australský
 accenteur à gorge noire pěnice čemohrdlá
 accenteur à poitrine rousse pěvuška rezavoprsá
 accenteur alpin pěvuška podhorní
 accenteur brun pěvuška hnědá
 accenteur d'Arabie pěvuška jemenská
 accenteur de Koslov pěvuška mongolská
 accenteur de l'Himalaya pěvuška himálajská
 accenteur de Radde pěvuška mongolská
 accenteur du Japon pěvuška japonská
 accenteur immaculé pěvuška lesní
 accenteur montanelle pěvuška horská
 accenteur mouchet pěvuška modrá
 accenteur rougegorge pěvuška oranžovoprsá
 actinodure à calotte noire tímálie vysočinná
 actinodure d'Egerton tímálie rezavošedá
 actinodure de Ramsay tímálie brýlatá
 actinodure de Soulié tímálie tonkínská
 actinodure de Taiwan tímálie tchajwanská
 actinodure de Walden tímálie drozdí
 actinodure du Népal tímálie ojiněná
 ada à ailes blanches tyranovec skvrnokřídý
 ada à bec bleu tyranovec modrozobý
 ada à queue rousse tyranovec rezavoocasý
 ada cendré tyranovec šedočerný
 ada clignot tyranovec brýlový
 ada d'Amazonie tyranovec amazonský
 ada de Hudson tyranovec uhlový
 ada de Jelski tyranovec koridllerský
 ada de l'Orénoque tyranovec říční
 ada de la caatinga tyranovec caatinkový
 ada huppé tyranovec chocholatý
 ada noir tyranovec brazilský
 agami à ailes blanches trubač peuránský
 agami trompette trubač agami
 agami vert trubač brazilský
 agrobate à dos brun pěvec hnědohřbetý
 agrobate à dos roux pěvec běločelý
 agrobate à moustaches pěvec čárkovaný
 agrobate barbu pěvec vousatý
 agrobate brun pěvec hnědavý
 agrobate coryphée pěvec jihoafrický
 agrobate du Ghana pěvec Erythroptigia leucosticta
 agrobate du Kalahari pěvec kalaharská
 agrobate podobé pěvec černý
 agrobate roux pěvec ryšavý
 achétopse à flancs roux skalňáček drozdovitý
 aigle à ventre roux orel kaštanovobřichý
 aigle botté orel nejmenší
 aigle couronné harpyjovec korunkatý
 aigle criard orel volavý
 aigle d'Australie orel klínocasý
 aigle d'Ayres orel skvrnitý
 aigle de Blyth orel pralesní
 aigle de Bonelli orel jestřábí
 aigle de Cassin orel africký
 aigle de Gurney orel hnědý
 aigle de Java orel jávský
 aigle de Kelaart orel horský Kelaartův
 aigle de la Sonde orel proměnlivý sundský
 aigle de Nouvelle-Guinée orel harpyjovitý
 aigle de Pinsker orel Pinskerův
 aigle de Verreaux orel damaní
 aigle de Wahlberg orel Wahlbergův
 aigle de Wallace orel malajský
 aigle de Weiske orel malý Weiskeův
 aigle des Célèbes orel celebeský
 aigle des Philippines orel filipínský
 aigle des singes orel opičí
 aigle des steppes orel stepní
 aigle d'Isidore orel andský
 aigle fascié orel savanový
 aigle huppard orel chocholatý
 aigle huppé orel Nisaetus cirrhatus
 aigle ibérique orel iberský
 aigle impérial orel královský
 aigle lancéolé orel indický
 aigle martial orel bojovný
 aigle montagnard orel horský
 aigle nain orel malý
 aigle noir orel indomalajský
 aigle noir et blanc orel černobilý
 aigle orné orel ozdobný
 aigle pomarin orel křiklavý

4.1.13 Francouzsko-český slovník třídění odpadů, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2014, 24 s.

Jiří Vedral je autorem *Francouzsko-českého slovníku třídění odpadů*, jenž byl doposud vydán jen jednou, a to v roce 2014. Podle aktuálních informací SK ČR je slovník dostupný ve čtyřech českých knihovnách.

Velikost slovníku odpovídá formátu A5 a je vázán v měkké vazbě. Podle našich propočtů obsahuje přibližně **800 hesel**, a z tohoto důvodu jej řadíme mezi **glosáře**.

Účel tohoto slovníku ani zdroje, z nichž autor čerpal jednotlivé termíny neznáme, protože neobsahuje předmluvu ani úvod. Předpokládáme, že má být využíván při překladu termínů označujících jednotlivé druhy odpadů. V roce 2016 vydalo české *Ministerstvo životního prostředí* vyhlášku **93/2016 Sb. o Katalogu odpadů**, jež zapracovává příslušné předpisy Evropské unie. Tato vyhláška zároveň stanovuje katalog odpadů¹⁷⁸ a postup při kategorizaci odpadů v souladu s tímto katalogem. Katalog je rozdělen do dvaceti skupin. Rozdělení je provedeno podle jednotlivých druhů odpadů, přičemž každý odpad má své katalogové číslo. Obdobný katalog byl ve Francii vyhotoven již v roce 2011 shromážděním *Assemblée des Chambres Françaises de Commerce et d'Industrie* pod názvem „**Classification des déchets**“¹⁷⁹. Tento slovník jsme zařadili do našeho výzkumného souboru, protože autor explicitně neuvádí, zda čerpal termíny z katalogu odpadů, i když některé termíny obsahují číslo položky daného druhu odpadu.

Po bližším zkoumání můžeme konstatovat, že slovník obsahuje termíny označující nebezpečný odpad (např. *acide sulfurique*) a ostatní odpad (např. *emballages en bois – dřevěné obaly*). Dále obsahuje termíny označující odpad různých skupenství (např. *essence, emballages en papier/carton*) a různého původu (např. *déchets provenant de l'extraction des minéraux métallifères – odpad z těžby rudných nerostů; fibres textiles ouvrées – odpad z nezpracovaných textilních vláken; déchets provenant de la sylviculture – odpady z lesnictví; terres et pierres – zemina a kameny*). Slovník obsahuje rovněž

¹⁷⁸ Ministerstvo životního prostředí. *Vyhláška o Katalogu odpadů: 93/2016 Sb.* [online]. 23. březen 2016 [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/0BFE53E10EC910E2C12580A7004BBDA1/%24file/V%2093_2016.pdf

¹⁷⁹ L'Agence de l'environnement et de la maîtrise de l'énergie. *Classification des déchets* [online]. 17. listopad 2011 [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: https://www.ademe.fr/sites/default/files/assets/documents/nomenclature_dechets.pdf

termíny označující kovy (např. *fer et acier*) a oleje (např. *huiles dispersées*) a také nejběžnější druhy odpadu (např. *papier et carton, verre*). Souhrnně lze konstatovat, že slovník obsahuje termíny napříč celým **Katalogem odpadů**.

Řazení slovníku je alfabetské, jež je dodržováno i v rámci víceslovných termínů. Ve slovníku není značen přechod mezi jednotlivými písmeny abecedy. Jednotlivé slovníkové vstupy jsou tučně zvýrazněny a k nim jsou hned přiřazovány české ekvivalenty. Hesla neobsahují fonetický přepis ani gramatické údaje. V rámci makrostruktury slovník dále zahrnuje tiráž a odkaz na internetové stránky autora.

Během bližšího zkoumání jsme ve slovníku našli drobné nejasnosti. Zařadili jsme je do následujících tří kategorií: **chybné přiřazování českých ekvivalentů, nedostatečné informace vztahující se k francouzským termínům, typografické chyby**.

Chybné přiřazování českých ekvivalentů:

Tuto chybu jsme našli pouze u jednoho francouzského termínu, ovšem i přesto může být pro uživatele velmi matoucí. Víceslovnému termínu „**bois, verre et matières plastiques contenant des substances dangereuses ou contaminés par de telles substances**“ autor přiřadil český ekvivalent „sklo, plasty a dřevo obsahující nebezpečné látky nebo nebezpečnými látkami znečištěné“. Bezpochyby zde došlo k záměně pořadí českých termínů a český ekvivalent má mít následovnou formu: „**dřevo, sklo a plasty** obsahující nebezpečné látky nebo nebezpečnými látkami znečištěné“.

Nedostatečné informace vztahující se k francouzským termínům:

U několika francouzských termínů by bylo vhodné, kdyby autor upozornil uživatele, že jsou tvary těchto termínů v plurálu. Podle našeho úsudku by stačilo k těmto termínům dodat zkratku *pl*. Tento nedostatek se týká například termínů: „**cendres de zinc** – zinkový popel“; „**huiles dispersées** – disperzní olej“; „**terres et pierres** – zemina a kameny“ atd. Můžeme si všimnout, že všechny tyto francouzské termíny jsou v plurálu, ale jsou k nim přiřazovány ekvivalenty v singuláru. Tento jev jsme ověřovali ve výše zmíněných publikacích (česká *Vyhláška o Katalogu odpadů* a francouzská *Classification des déchets*) a přesvědčili jsme se o tom, že jsou v nich opravdu francouzské termíny v plurálu a české ekvivalenty v singuláru. Proto tento jev neoznačujeme jako zásadní chybu, ale zasloužil by si jistou podrobnější specifikaci.

Typografické chyby:

Tyto chyby se týkají zejména francouzských termínů a jejich ekvivalentů, jež nahodile obsahují velká počáteční písmena. Například termíny: „**Déchets chimiques en mélange** – *Směsný chemický odpad*“; „**Autres huiles usées** – *Ostatní použité oleje*“. Není nám zcela jasné, z jakého důvodu autor v těchto termínech užívá velká písmena, i přesto, že se nejedná o propria (*vlastní jména*).

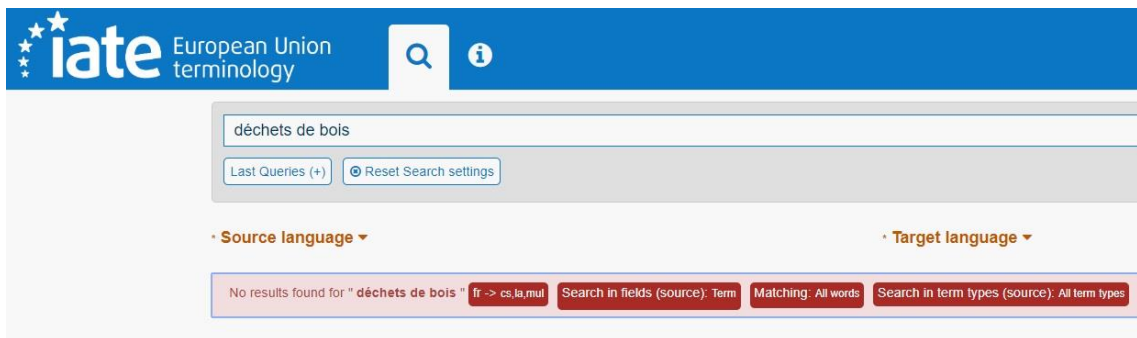
Pro zajímavost jsme zkusili vyhledat tři vybrané termíny v terminologické databázi Evropské unie – IATE¹⁸⁰, v níž nám byl výchozím jazykem francouzský jazyk a cílovým jazykem český jazyk. Jednalo se o následující termíny:

- 1) **déchets de bois;**
- 2) **déchets de caoutchouc;**
- 3) **tuiles et céramiques.**

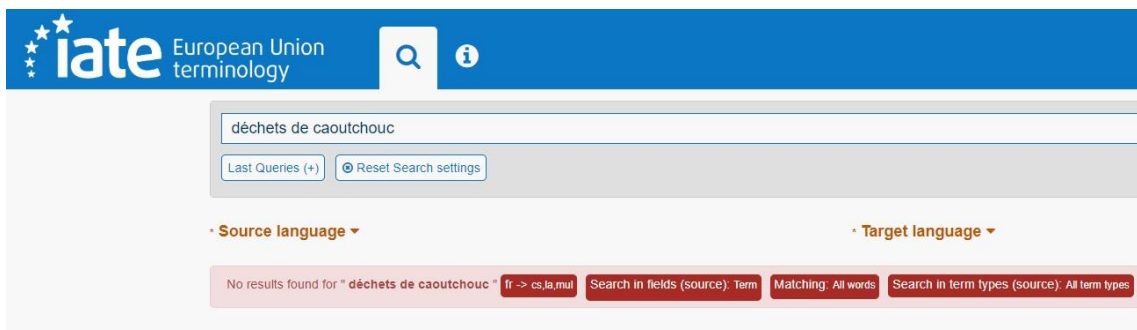
Zjistili jsme, že tyto termíny existují ve výchozím jazyce, ovšem databáze nám nepřiradila jejich ekvivalenty v cílovém jazyce (viz ilustrace dále).

I přesto, že slovník obsahuje drobné nedostatky, **můžeme jej označit za spolehlivý a aktuální**. Pouze jeden ekvivalent podle našeho zkoumání nebyl úplně přesný a termíny v něm byly jen prohozené.

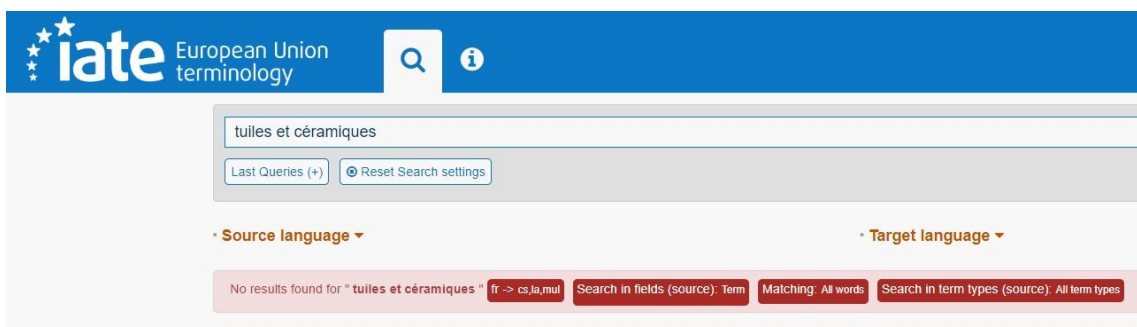
¹⁸⁰ IATE: *European Union Terminology* [online databáze]. [cit. 2020-03-26]. Dostupné z: <https://iate.europa.eu/home>

Obrázek č. 17 Vyhledávání termínu *déchets de bois*

Obrázek č. 18 Vyhledávání termínu *déchets de caoutchouc*

Obrázek č. 19 Vyhledávání termínu *tuiles et céramiques*

Na konci této části zmíníme ostatní odborné slovníky či glosáře, jejichž autorem je Jiří Vedral. Tyto odborné publikace představíme opět **chronologicky vzestupně**, na základě roku jejich vydání. Název klasifikace, na jejímž základě je daný slovník sestavený, je buďto uveden přímo v názvu slovníku, nebo jej doplníme, tak jak jej autor zmiňuje na svých internetových stránkách¹⁸¹.

- *Francouzsko-český lékařský slovník*, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2010, 115 s.
 - slovník je sestaven na základě **MKN 10**
- *Francouzsko-český slovník veřejných zakázek CPV*, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2011, 156 s.
- *Francouzsko-český slovník mořských živočichů FAO*, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2012, 48 s.
- *Francouzsko-český slovník ekonomických činností (NACE)*, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2012, 20 s.
- *Francouzsko-český slovník chirurgických výkonů*, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2013, 88 s.
 - slovník je sestaven na základě **ICD 10-CM**
- *Francouzsko-český slovník zaměstnanost – ISCO 08*, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2014, 24 s.
- *Francouzsko-český slovník PRODCOM*, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2014, 156 s.
- *Francouzsko-český slovník nádorů (Classification internationale des maladies pour l'oncologie)*, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2014, 20 s.
 - slovník je sestaven na základě mezinárodní **klasifikace nádorových onemocnění**
- *Francouzsko-český slovník ICF 10*, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2014, 28 s.
- *Francouzsko-český slovník NAF*, Jiří Vedral, Praha: VJV, 2015, 28 s.

V rámci našeho výzkumu jsme měli zapůjčeny i tyto slovníky. Pouze *Francouzsko-český lékařský slovník* (2010) obsahoval **úvod napsaný autorem**.

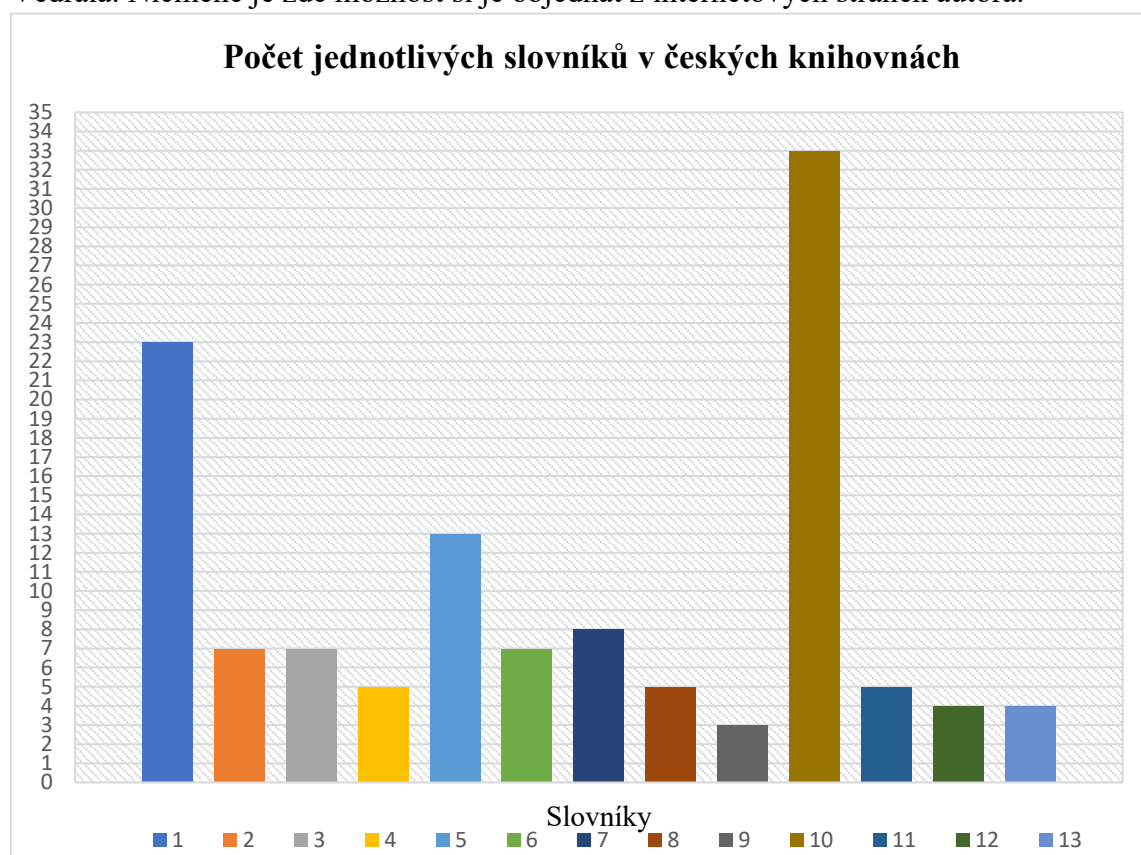
¹⁸¹ *Počítačové slovníky* [online]. [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: <http://www.pcslovníky.com>

4.2 Shrnutí první části

V první části této kapitoly jsme podrobně představili **třináct** odborných francouzsko-českých slovníků a glosářů. Doba jejich vzniku se pohybovala v časovém rozmezí dvanácti let, konkrétně **od roku 2002 do roku 2014**. Znamená to, že v posledních šesti letech nebyl podle našeho vyhledávání vydaný žádný odborný francouzsko-český slovník či glosář (vyjma *Francouzsko-českého slovníku NAF* (2015) od Jiřího Vedrala).

Z námi zkoumaných titulů byl pouze jeden slovník aktualizován. Tímto titulem je *Francouzsko-český biologický slovník* (2002) od Jiřího Vedrala, jehož druhé vydání bylo dokonce dvakrát publikováno v roce 2009.

Dostupnost námi zkoumaných slovníků či glosářů zachycuje následující **graf** (jednotlivým slovníkům jsme přiřadili čísla podle pořadí v jakém jsme je představovali). V současnosti je nejdostupnějším slovníkem *Francouzsko-český obecně vědní slovník (kontextový)* (2012) od PhDr. Dušana Sobka, jenž je zastoupen ve třiceti třech českých knihovnách. Méně dostupné v českých knihovnách jsou slovníky či glosáře od Jiřího Vedrala. Nicméně je zde možnost si je objednat z internetových stránek autora.

Graf č. 1 Dostupnost zkoumaných slovníků v českých knihovnách

Téměř všechny slovníky či glosáře byly maximální velikosti formátu A5, pouze slovník od PhDr. Dušana Sobka byl formátově nepatrně větší. Zároveň je to jediný slovník, jenž byl vázaný v tvrdé vazbě. Všechny slovníky od Jiřího Vedrala byly vázány v měkké vazbě a ve velikosti odpovídající formátu A5. Slovník od Mgr. Renaty Pohorské byl menší než formát A5. A slovník od PhDr. Jarmily Sedlákové a Mgr. Yvony Vrchlabské, Ph.D., byl formátově nejmenší (je uváděn i jako kapesní).

Z hlediska počtu hesel byl nejrozsáhlejším slovníkem *Francouzsko-český finanční slovník* (2002) od Mgr. Renaty Pohorské. Za ním následoval *Francouzsko-český obecně vědní slovník (kontextový)* (2012) od PhDr. Dušana Sobka. Na základě rozsahu jsme pouze jeden titul od Jiřího Vedrala zařadili mezi malé slovníky (*Francouzsko-český slovník jmen ptáků* (2013)), všechny ostatní tituly od Jiřího Vedrala, a také slovník od PhDr. Jarmily Sedlákové a Mgr. Yvony Vrchlabské, Ph.D., jsme zařadili mezi glosáře.

U slovníků Mgr. Renaty Pohorské, PhDr. Dušana Sobka a PhDr. Jarmily Sedlákové a Mgr. Yvony Vrchlabské, Ph.D. je zmíněn jejich účel, popřípadě účely. U publikací, jejichž autorem je Jiří Vedral, účel vůbec neznáme. Mgr. Renata Pohorská a PhDr. Dušan Sobek detailně představují, z jakých publikací čerpali jednotlivá hesla a informace. Ve slovníku od PhDr. Jarmily Sedlákové a Mgr. Yvony Vrchlabské, Ph.D., nejsou prameny zmíněny. Nicméně předpokládáme, že autorky čerpaly informace z učebních materiálů, užívaných na Ústavu jazykové přípravy ve Vyškově. Ve slovníku a glosářích od Jiřího Vedrala nejsou prameny vůbec zmíněny. Nicméně autor na každé publikaci odkazuje na své internetové stránky, kde je seznam publikací, z nichž čerpal termíny. Jak jsme již zmínili, Jiří Vedral je autorem slovníků z mnoha jazyků, a proto tento seznam zdrojů čítá několik stovek publikací.

Kvůli chybějícím informacím, vztahujícím se právě k účelu slovníku a jeho pramenům, nemůžeme slovník a glosáře od Jiřího Vedrala označit za zcela kompletní. Ostatní tři zkoumané tituly tyto informace obsahují, vyjma *Francouzsko-českého slovníku vojenské terminologie do kapsy* (2008), jenž neobsahuje seznam pramenů.

Podle našeho názoru jazykovědců téměř všechny zkoumané tituly dostatečně pokryly šíři daného oboru, pro něž přinášely termíny. Výjimky tvořily následující čtyři tituly, jejichž autorem je Jiří Vedral:

1. *Francouzsko-český chemický slovník* (2010) – v tomto glosáři jsme postrádali zejména francouzské termíny pro všechny chemické prvky;
2. *Francouzsko-český gastronomický slovník* (2010) – v tomto glosáři nejsou zahrnuty názvy typických francouzských pokrmů, potravin a nápojů (víno, sýry);
3. *Francouzsko-český slovník subjaderné fyziky* (2005) – v tomto glosáři jsme postrádali základní termíny, vztahující se k oblasti jaderné fyziky, s níž subjaderná fyzika tvoří jeden vědní obor;
4. *Francouzsko-český biologický slovník* (2002) – tento glosář nepokrýval celý obor biologie, ale pouze jednu ze zoologických věd (ornitologii). Podle našeho úsudku by bylo velmi užitečné, kdyby tento slovník měl podtitul, v němž by bylo specifikováno, pro kterou oblast biologie přináší termíny.

Na druhou stranu, některé glosáře od Jiřího Vedrala zahrnovaly i termíny, jež podle našeho mínění neměly žádnou spojitost s daným oborem, pro něž byl slovník určen.

Kvalita sestavení slovníků od PhDr. Dušana Sobka a Mgr. Renaty Pohorské je velmi vysoká. U slovníku od PhDr. Jarmily Sedlákové a Mgr. Yvony Vrchlabské, Ph.D. by byla podle našeho úsudku vhodná fonetická transkripce (alespoň základních hesel), protože jedním z účelů slovníku je jeho užívání během komunikace s vojáky z frankofonních zemí. Až na tuto skutečnost je slovník rovněž kvalitně sestaven. Jak už jsme zmínili v předchozím textu, slovník a glosáře od Jiřího Vedrala neobsahují úvod, předmluvu ani seznam zdrojů. Co se týká gramatických informací, pouze *Francouzsko-český pekařský slovník* (2003) přináší gramatické označení rodu a plurálu u substantiv. Ovšem slovník nepřináší vysvětlivky těchto zkratk.

Jako zcela spolehlivé jsme označili slovníky od PhDr. Dušana Sobka a Mgr. Renaty Pohorské. Slovník od PhDr. Jarmily Sedlákové a Mgr. Yvony Vrchlabské, Ph.D. jsme označili pouze jako spolehlivý, protože obsahoval několik chyb. Domníváme se, že tyto autoři měli při sestavování svých slovníků jistou výhodu. Tou je skutečnost, že se profesně pohybují v oblasti, pro niž je jejich slovník určen. Z celkem deseti titulů, jejichž autorem je Jiří Vedral, jsme jako spolehlivý označili pouze jeden. Tím byl *Francouzsko-český slovník třídění odpadů* (2014). U ostatních titulů jsme objevili poměrně velké

nedostatky. Ty se týkaly například typografických chyb, gramatických chyb či nesprávného přiřazení českých ekvivalentů. Předpokládáme, že Jiří Vedral nespolečně pracoval při sestavování jeho titulů s odborníky z daných oborů nebo s osobami, jež se profesně věnují výuce francouzského jazyka. Je to do určité míry škoda, protože spolupráce takového charakteru by jistě zvýšila kvalitu těchto odborných publikací. Došlo by například k odstranění nesprávného užití francouzských akcentů nebo apostrofů.

Během našeho výzkumu všech třinácti slovníků, jsme objevili v určitých titulech chyby. Tyto chyby jsme rozdělili na základě jejich charakteru do několika skupin (např. typografické chyby, pravopisné chyby, chybné přiřazení českých ekvivalentů). Pokud se tyto chyby týkaly například nesprávného užití francouzských akcentů, apostrofů či neužívání grafému „œ“, napsali jsme ve většině případů správný tvar těchto termínů bez odkazu na příslušnou literaturu. Ovšem pokud tyto chyby byly pravopisného charakteru, nebo pokud se jednalo o špatné přiřazení českých ekvivalentů, odkazovali jsme na příslušný slovník či internetový zdroj. U víceslovných termínů, které obsahovaly pravopisnou chybu, jsme při práci s jiným odborným překladovým slovníkem uvedli správný tvar celého víceslovného termínu, a při práci s všeobecným překladovým slovníkem jsme uvedli správný tvar jen chybné části termínu. Důležité je také zmínit, že jsme neuvedli všechny chybné termíny z daného slovníku. Je totiž zřejmé, že pokud autor/ka slovníku špatně užíval/a například akcenty, bylo těchto chybných termínů ve slovníku více.

4.3 Odborné francouzsko-české slovníky a glosáře – konec 19. století až konec 20. století

V první části této kapitoly jsme detailně představili třináct odborných francouzsko-českých slovníků a glosářů, jež byly vydány ve 21. století. Je ovšem velmi důležité zmínit, že oblast francouzsko-české terminografie má více než **120 let** dlouhou historii, jež sahá až do posledního desetiletí 19. století. A právě **vývoji francouzsko-české terminografie** bude věnována tato část, jež bude rozdělena do pěti hlavních časových období.

1. Rakousko-uherská monarchie (1867–1918)

- 2 tituly

2. První republika (1918–1938)

- 4 tituly

3. Druhá a třetí republika (1938–1948)

- 2 tituly

4. Komunistický režim (1948–1989)

- celkem 17 titulů (12 z nich spadá do časového období normalizace)

Období normalizace (1968–1989)

5. Sametová revoluce a vznik České republiky (od roku 1989)

- 6 titulů

Tato časová období nejprve stručně charakterizujeme z hlediska nejdůležitějších společensko-politických událostí a poté do nich zařadíme jednotlivé tituly, podle roku jejich vydání. Tyto tituly nebudou již podrobně analyzovány jako v předchozí části, ale stručně představíme osobu autora (popř. autorů), jeho tvorbu a stručně představíme zkoumaný titul (zejména jeho terminologii). Úplné bibliografické údaje, vztahující se k jednotlivým titulům, budou zmíněny na konci této části.

Poznámka č. 1: V této části budeme užívat termín „profesor“ ve smyslu označení pro středoškolského nebo vysokoškolského učitele, jak bylo běžné v minulosti.

Poznámka č. 2: Informace, vztahující se k autorům či k jejich tvorbě jsme čerpali buďto ze zkoumaných publikací, nebo jsme je vyhledávali v databázi národních autorit Národní knihovny České republiky či v Souborném katalogu České republiky. Vysokoškolské tituly jednotlivých autorů budeme uvádět tak, jak jsou v současné době představeny v databázi národních autorit NK ČR a ve zkoumaných publikacích.

4.3.1 Rakousko-uherská monarchie (1867–1918)

Jedním z důsledků prusko-rakouské války (1866) byl vznik **Rakousko-uherské monarchie** v roce 1867, jež trvala až do října roku 1918. Období 60. let 19. století bylo pro českou zemi ve znamení vzniku nových spolků (sportovních, pěveckých) a oživení společenského života. Češi se ovšem museli vyrovnat se skutečností, že se stali součástí nově vzniklé monarchie.¹⁸² S obdobím Rakousko-uherské monarchie se bezpochyby pojí osobnost **Františka Josefa I.** (1830–1916), jenž byl dlouhých 68 let rakouským císařem. V červnu 1914 byl v Sarajevu spáchán atentát na Františka Ferdinanda d'Este, následníka rakousko-uherské trůnu. Jeho smrt byla považována za záminku k vypuknutí **první světové války** (1914–1918).

Do tohoto časového období můžeme zařadit **dva odborné francouzsko-české slovníky**. Za úplně první odborný francouzsko-český slovník můžeme označit *Tělocvičný slovník francouzsko-český* (1892). Autorem tohoto slovníku je Karel Regal (někdy se setkáme i s příjmením „Regál“), učitel tělocviku a francouzštiny, spisovatel a mimo jiné také **člen Sokola**. Spolek Sokol byl oficiálně založen v roce 1862 Miroslavem Tyršem a Jindřichem Fügnerem. K názvu tohoto spolku se píše: „*Organizace vznikla původně pod názvem Tělocvičná jednota Pražská, název Sokol ji dal s odstupem Emanuel Tonner.*“¹⁸³ Na konci 80. let 19. století Karel Regal cestoval po Německu a Belgii, kde studoval „tělocvičné poměry“¹⁸⁴. Předpokládáme, že právě tato zahraniční cesta mohla Karla Regala inspirovat k sestavení francouzsko-českého tělocvičného slovníku, jehož obsahem jsou termíny z oblasti tělovýchovy a sportu. Ve slovníku najdeme například označení pro tělocvičné náčiní, cviky, části těla či tělocvičné úkony.

Jako druhý titul zmíníme frazeologický¹⁸⁵ vokabulář, který je součástí odborné jazykové příručky *Correspondance commerciale franco-tchèque avec vocabulaire phraséologique* (1902), jejímiž autory jsou Jan Otakar Pražák a Jindřich Hantich. Oba autoři se profesně věnovali učitelství, Jindřich Hantich byl profesorem na obchodní akademii. Tato příručka francouzské obchodní korespondence je rozdělena do tří částí, z nichž jednu část tvoří

¹⁸² RANDÁK, Jan a kolektiv. *Dějiny českých zemí*. 2. Praha: Knižní klub, 2016, s. 224.

¹⁸³ *Ibidem*, s. 228.

¹⁸⁴ *Internetová encyklopedie města Brna: Karel Regál* [online]. [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=4140

¹⁸⁵ Poznámka: Frazeologie je lingvistická disciplína, spadající do oblasti lexikologie, jež zkoumá ustálená slovní spojení.

právě francouzsko-český frazeologický vokabulář. Obsahem tohoto vokabuláře jsou odborné názvy a ustálené fráze z oblasti obchodování. Zajímavostí je, že spoluautoři této příručky v poznámce děkují za rady **Františku Fejfarovi**. Osobu Františka Fejfara je velmi důležité zmínit ve vztahu k naší práci, protože je autorem odborné publikace *Francouzská terminologie a fraseologie obchodní*, vydané již v roce 1897. V souvislosti s obchodováním na začátku 20. století Jaroslav Bálek uvádí¹⁸⁶, že se větší české podniky orientovaly především na domácí rakousko-uherský trh. Jistá změna přišla s poklesem podílu Velké Británie na světovém trhu, díky němuž se české podniky začaly orientovat na zahraniční trhy, zejména na Blízký východ a Balkán.

¹⁸⁶ BÁLEK, Jaroslav. *100 let proher a vítězství: o politice a smyslu českých dějin*. Praha: Petrklíč, 2018, s. 14.

4.3.2 První republika (1918–1938)

Období tzv. **první republiky** začíná vznikem Československa 28. října 1918, do jehož čela byl zvolen **Tomáš Garrigue Masaryk**. T. G. Masaryk byl československým lidem oblíbený, nazývaný i jako „tatíček“.¹⁸⁷ Bohužel ani tehdejšímu Československu se ve třicátých letech 20. století nevyhnula Velká hospodářská krize. Její největší dopad nastal v roce 1933, kdy bylo více než 900 000 obyvatel Československa bez zaměstnání. K této velké nezaměstnanosti Jaroslav Bálek dodává: „*Krize nezasáhla jen dělníky, ale také rolníky a střední vrstvy, hlavně inteligenci, kde byla velká nezaměstnanost.*“¹⁸⁸ K určitému hospodářskému zlepšení došlo v polovině 30. let 20. století díky růstu zbrojní výroby. Éru první republiky ukončuje přijetí **Mnichovské dohody**, k němuž došlo 30. října 1938 za vlády tehdejšího prezidenta Edvarda Beneše.

Edvard Beneš (1886–1948) hrál důležitou roli při navazování česko-francouzských diplomatických kontaktů. Benešův kladný vztah k Francii nebyl zcela náhodný. V letech 1904–1908 studoval na několika univerzitách v zahraničí – na Sorbonně, v Berlíně a v Dijonu, a během těchto zahraničních studií si Francii velmi oblíbil. Jak uvádí Jiří Hnilica: „*Česko-francouzské vztahy první poloviny 20. století jsou dodnes provázeny určitou nostalgií.*“¹⁸⁹ A za nejvíce nostalgické můžeme v tomto směru označit právě období tzv. první republiky.

V rámci naší studie můžeme do tohoto časového období zařadit **čtyři odborné francouzsko-české slovníky**. Prvním z nich je *Francouzsko-český slovník terminologický a fraseologický pro obchodní a průmyslovou korespondenci* (1929), jehož autorem je Jan Strnad. Jak je uvedeno v samotném slovníku, Jan Strnad byl profesorem na obchodní akademii a lektorem na Masarykově univerzitě v Brně. Jedná se o první větší slovník tohoto druhu, který je výhradně zaměřen na obchodní terminologii a frazeologii. Sám autor v předmluvě uvádí, že ho k jeho sestavení přivedli samotní studenti, kteří museli čerpat informace buďto z „nevelké“ Fejfarovy terminologie nebo z německých knížek. Také zdůrazňuje osamostatnění našeho státu, s nímž souvisí i obchodování s ostatními zeměmi bez jakýchkoliv prostředníků. Kromě termínů a frází z francouzské

¹⁸⁷ RANDÁK, Jan a kolektiv. *Dějiny českých zemí*. 2. Praha: Knižní klub, 2016, s. 267.

¹⁸⁸ BÁLEK, Jaroslav. *100 let proher a vítězství: o politice a smyslu českých dějin*. Praha: Petrklíč, 2018, s. 48.

¹⁸⁹ HNILICA, Jiří. *Francouzský institut v Praze 1920-1951: mezi vzděláním a propagandou*. Praha: Karolinum, s. 7.

obchodní korespondence najdeme ve slovníku i obraty z právní terminologie či názvosloví zboží.

V roce 1934 byl publikován *Francouzsko-český slovník tělocvičný a sportovní* (1934), jehož autorem je PhDr. Karel Hilgartner. Sám autor v předmluvě slovníku zmiňuje: „*Styky česko-francouzské na poli tělocvičném i sportovním byly pěstovány již od osmdesátých let minulého století. Slavné zájezdy českých Sokolů do Francie i francouzských gymnastů do Prahy razily cestu vzájemnému poznání ...*“¹⁹⁰ Tato informace poukazuje na skutečnost, že činnost Sokola dosahovala daleko za hranice samotného Československa, a proto bylo potřebné sestavit slovník obsahující právě terminologii tělocvičnou a sportovní. Zajímavé je, že Hilgartner nikterak nezmiňuje tělocvičný slovník Karla Regala z roku 1892. Za zmínku u zkoumaného titulu jistě stojí jeho velmi kvalitně propracovaná makrostruktura a mikrostruktura. Ve slovníku najdeme termíny označující sportovní hry, náradí či náčiní, cviky, části sportovního oblečení, tělocvičné úkony.

Dalším titulem je *Vocabulaire phraséologique commercial français-tchèque* (1937). Jeho autorem je PhDr. Josef Čada, profesor na Vysoké škole obchodní v Praze a mimo jiné je také autorem přibližně patnácti odborných publikací, zaměřených na francouzskou obchodní terminologii, hospodářskou francouzštinu či obchodování ve Francii. Zkoumaný slovník přináší termíny a fráze, vztahující se k oblasti obchodu (např. označení smluvních stran, možnosti dopravy zboží, vedení vlastního obchodu včetně jeho vybavení a základního zboží).

Posledním titulem, spadajícím do tohoto časového období, je *Francouzsko-český vojenský slovník* z roku 1938 vydaný ministerstvem národní obrany. Slovník byl určen příslušníkům tehdejší branné moci a měl sloužit jako pomůcka při studiu odborné vojenské literatury. K československé branné moci Zdenko Maršálek zmiňuje následující: „*Armáda, tedy přesněji branná moc Republiky československé, jak zněl oficiální název, ovšem tvořila neoddělitelnou součást života první republiky po celých*

¹⁹⁰ HILGARTNER, Karel. *Francouzsko-český slovník tělocvičný a sportovní*. Praha: Státní nakladatelství, 1934. s. 7.

*dvacet let její existence.*¹⁹¹ Zkoumaný slovník se zaměřuje zejména na vojenskou „taktickou“ terminologii a přináší relativně velké množství víceslovných termínů či frází, jež se pojí k daným heslům. U tohoto slovníku je velmi důležité zmínit, že je dostupný pouze prezenčně v Národní knihovně České republiky, kde je archivován.

¹⁹¹ MARŠÁLEK, Zdenko. Jiří FIDLER, Václav SLUKA: Encyklopedie branné moci Republiky československé 1920—1938. *Dějiny a současnost* [online]. 2006, (10) [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2006/10/jiri-fidler-vaclav-sluka-encyklopedie-branne-moci-republiky-ceskoslovenske-1920-1938/>

4.3.3 Druhá a třetí republika (1938–1948)

Ke vzniku a trvání tzv. **druhé republiky** Jaroslav Bálek uvádí: „Dne 30. září 1938 vzniká nový státní útvar, kterému se říkalo *druhá republika* a oficiálně se nazýval *Česko-Slovenská republika*, trval do 14. března 1939.“¹⁹² Dne 16. března 1939 byl vyhlášen Protektorát Čechy a Morava, následně okupovaný Německem a přetrvávající až do května roku 1945. V září roku 1939 vypukla **druhá světová válka**, která trvala až do září roku 1945. Důležitou roli během jejího trvání hrál československý odboj, za jehož „vrchol“ je považován atentát na tehdejšího zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha v roce 1942.¹⁹³ V květnu roku 1945 bylo československé území osvobozeno americkou a sovětskou armádou. Jaroslav Bálek k tomuto osvobození dodává dvě zajímavá čísla: „Při osvobození československého území padlo 116 Američanů a 140 000 sovětských vojáků.“¹⁹⁴ Období tzv. **třetí republiky** se datuje od osvobození Československa v roce 1945 do komunistického státního převratu v únoru roku 1948. Již za třetí republiky docházelo k **značnému znárodňování a pozemkovým reformám**. „Znárodňováním velkých podniků přešly do rukou státu přibližně tři čtvrtiny veškerého průmyslu a valná část bankovního sektoru.“¹⁹⁵ K tomuto časovému období se váže skutečnost, že v roce 1946 vyhrála parlamentní volby **Komunistická strana Československa** (získala 40,17 % hlasů).¹⁹⁶

Do tohoto časového období můžeme zařadit **dva odborné francouzsko-české slovníky**. Prvním z nich je *Francouzsko-český slovník odborných výrazů z astronomie* (1944) autorů RNDr. Allana Línka, CSc., a Zory Procházkové. Ve stejném roce vydala Soukromá astrofyzikální observatoř i *Anglicko-český slovník odborných výrazů z astronomie* (1944) a *Německo-český slovník odborných výrazů z astronomie* (1944). Zkoumaný slovník přináší základní termíny z oblasti astronomie (např. názvy souhvězdí, planet, astronomických přístrojů a jejich částí). Slovník byl vydán již výše zmíněnou Soukromou astrofyzikální observatoří, a byl určen jejím zaměstnancům. I u tohoto slovníku je důležité zmínit, že je dostupný pouze prezenčně v Národní knihovně České republiky, kde je rovněž jako *Francouzsko-český vojenský slovník* (1938) archivován.

¹⁹² BÁLEK, Jaroslav. *100 let proher a vítězství: o politice a smyslu českých dějin*. Praha: Petrklíč, 2018, s. 93.

¹⁹³ RANDÁK, Jan a kolektiv. *Dějiny českých zemí*. 2. Praha: Knižní klub, 2016, s. 304

¹⁹⁴ BÁLEK, Jaroslav. *100 let proher a vítězství: o politice a smyslu českých dějin*. Praha: Petrklíč, 2018, s. 113.

¹⁹⁵ RANDÁK, Jan a kolektiv. *Dějiny českých zemí*. 2. Praha: Knižní klub, 2016, s. 324.

¹⁹⁶ Ibidem, s. 323.

Druhým titulem z tohoto časového období je *Slovník obchodní a hospodářský: francouzsko-český* (1948), jehož autorem je PhDr. Josef Čada. Josefa Čadu a jeho odborný francouzsko-český slovník z roku 1937 jsme představovali v předchozím textu. Jak uvádí sám autor, excerpčními materiály při sestavování tohoto slovníku byly především autorovy odborné publikace, týkající se francouzského obchodního života a také francouzské obchodní korespondence. Tyto publikace byly vydány v roce 1946 a 1947, a tudíž na jejich vydání zkoumaný slovník navazoval. Právě i z tohoto důvodu byl slovník určen především vysokoškolským studentům. Rozsah tohoto slovníku je ve srovnání se slovníkem z roku 1937 poněkud větší, zahrnuje například i ustálené vazby z obchodní korespondence či větší počet označení pro zboží. Slovník publikovalo Samcovo knihkupectví. Zajímavostí je, že toto nakladatelství na konci roku 1948 ukončilo svou nakladatelskou činnost a v roce 1950 bylo znárodněno.¹⁹⁷ To potvrzuje výše zmíněnou informaci, že již v období tzv. třetí republiky docházelo k znárodnování českých podniků.

¹⁹⁷ *Slovník českých nakladatelství 1849-1949: Samcovo nakladatelství* [online]. [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.slovník-nakladatelství.cz/nakladatelství/samcovo-knihkupectví.html>

4.3.4 Komunistický režim (1948–1989)

Po událostech v únoru 1948 si komunistická strana v tehdejší Československu získala mocenské postavení, jež si udržela až do roku 1989. V červnu 1948 abdikoval tehdejší prezident Edvard Beneš a jeho nástupcem se stal **Klement Gottwald**. K této události se píše: „V polovině června 1948 se stal prezidentem republiky Klement Gottwald, čímž bylo i personálně definitivně potvrzeno naprosté převzetí moci v zemi komunistickou stranou.“¹⁹⁸ Reakcí na události z února 1948 byla velká vlna emigrace. Omezena byla **svoboda pohybu**, vycestování do zahraničí bylo možné jen s tzv. výjezdní doložkou. V dalších letech došlo v Československu například ke kolektivizaci zemědělství, proticírkevním kampaním, politickým procesům či cenzuře tisku. Po roce 1948 došlo k velkému rozvoji **těžkého průmyslu**, zejména v oblasti strojírenství (zahrnující i elektrotechnický průmysl), hutnictví a kovodělného průmyslu.¹⁹⁹ Československo obchodovalo především se Sovětským svazem a ostatními socialistickými státy.

Do tohoto časového období můžeme zařadit **sedmnáct odborných francouzsko-českých slovníků a glosářů** (12 z nich bude představeno v časovém období *normalizace*). V roce 1960 byly publikovány dva odborné francouzsko-české slovníky. Prvním z nich byl *Francouzsko český hornicko hutnický slovník* (1960), jehož autorkou je Hana Merkllová. Hana Merkllová je rovněž autorkou několika odborných jazykových příruček. Zkoumaný slovník byl vydán Vysokou školou baňskou v Ostravě a byl určen především jejím studentům. Slovník primárně přináší terminologii hornicko-hutnickou, ale najdeme v něm i termíny z oblasti geologie a strojnictví.

Druhým z nich je *Francouzsko-český slovník odborných výrazů z oboru územního plánování* (1960), jehož autorem je Jaroslav Kuthan. Slovník byl publikován Výzkumným ústavem výstavby a architektury a byl určen pro vnitřní potřebu. Zkoumaný slovník přináší odborné názvy z oboru územního plánování a výstavby měst.

V roce 1963 byl vydán *Francouzsko-český technický slovník*, sestavený pod vedením Ing. Josefa Gottwalda. Tento slovník byl pro francouzsko-českou terminografii přelomový hned z několika důvodů. Jeho rozsah je 822 stran, podle údajů v samotném slovníku obsahuje 74 000 hesel a frazeologických spojení, přináší termíny pro více než čtyřicet

¹⁹⁸ RANDÁK, Jan a kolektiv. *Dějiny českých zemí*. 2. Praha: Knižní klub, 2016, s. 328.

¹⁹⁹ Ibidem, s. 334.

oborů (zejména technických) a na jeho sestavení se podílelo více než sto odborníků. Byl prvním odborným francouzsko-českým slovníkem s takovýmto rozsahem, počtem hesel, počtem oborů, pro něž přináší termíny, a počtem odborníků, podílejících se na jeho sestavení a korektuře.

V roce 1964 byly publikovány dva slovníky. Prvním z nich je *Francouzsko-český hospodářský slovník*, jehož autorem je PhDr. Ota Dubský. Jak uvádí v předmluvě slovníku prof. PhDr. Josef Dubský, DrSc., Ota Dubský vydal v roce 1955 *Česko-francouzský hospodářský slovník* (1955), který chtěl doplnit o část francouzsko-českou. Ovšem zemřel před dokončením své práce. A tak jeho nedokončené dílo bylo doplněno a publikováno o několik let později. K osobnosti Oty Dubského zmíníme, že byl dlouholetým profesorem, překladatelem z francouzštiny (i starofrancouzštiny) a autorem odborných publikací. Rozsah zkoumaného slovníku je 860 stran a jeho terminologie a frazeologie je velmi bohatá. Kromě termínů z oblasti obchodu a hospodářství slovník obsahuje i základní termíny z různých technických oborů. Svým rozsahem (počtem stránek) tento slovník předčil i výše zmíněný *Francouzsko-český technický slovník* (1963).

Druhým slovníkem je *Francouzsko-český obalový slovník* (1964), sestavený kolektivem Obalového ústavu. Jedná se o třetí dvojjazyčný překladový slovník, jenž Obalový ústav sestavil, a navazuje tak na *Anglicko-český obalový slovník* (1961) a *Rusko-český obalový slovník* (1963). V samotné předmluvě zkoumaného slovníku se k jeho sestavení píše: „...a plní tím socialistický závazek, uzavřený v roce 1959.“²⁰⁰ Slovník byl určený zaměstnancům Obalového ústavu v Praze, měl jim umožnit studium zahraniční literatury i obchodní spolupráci na mezinárodní úrovni. Slovník přináší termíny z oboru obalové techniky, zahrnující jak jednotlivé druhy obalů, tak i fráze, jež se na obalech nacházejí. Stejně jako *Francouzsko-český vojenský slovník* (1938) a *Francouzsko-český slovník odborných výrazů z astronomie* (1944), je tento slovník dostupný pouze prezenčně v Národní knihovně České republiky, kde je archivován.

²⁰⁰ OBALOVÝ ÚSTAV PRAHA. *Francouzsko-český obalový slovník*. Praha: Obalový ústav, 1964, s. 2.

Během našeho výzkumu jsme nahlíželi i o do odborné publikace *Bibliografie odborných překladových slovníků (1962)*²⁰¹, jež přináší seznam odborných dvojjazyčných slovníků vydaných do roku 1962. V této publikaci jsme objevili tři tituly, jež tematicky spadají do našeho výzkumu a do zkoumaného časového období. Na začátku této části jsme zmiňovali, pod jakými slovními spojeními jsme vyhledávali jednotlivé odborné francouzsko-české slovníky a glosáře v SK ČR. Nicméně, názvy těchto tří publikací jsou odlišené v porovnání s námi zadávanými spojeními, a proto nám je SK ČR nepřřadil. U těchto publikací uvedeme jejich bibliografické údaje tak, jak jsou uvedeny ve zkoumané *bibliografii*.

- Hruša, J.

Seznam francouzsko-českých technických výrazů.II, Praha, Matica hornicko-hutnická 1956. 286 s.

- Doležalová, V. – Vyletová L.

Francouzská čítanka pro techniky. (S franc.-čes. slovíčkem.) Praha, SNTL 1958. 269 s.

- Čermáková, J. – Martínek, J.

Výuka francouzského jazyka pro posluchače a aspiranty. Určeno pro posluchače fak. staveb. S franc.-čes. slovníkem odb. tech. termínů. Praha, SNTL 1961.247 s.

²⁰¹ KOLEKTIV PRACOVNÍKŮ KATEDRY JAZYKŮ ČSAV. ČSAV [za redakce J. Cáhý]. *Bibliografie odborných překladových slovníků: (Dvojjazyčné a vícejazyčné slovníky, v nichž se kombinuje čeština s angličtinou, francouzštinou, němčinou a ruštinou.)*. Praha: Základní knihovna ČSAV, 1962, s. 3-4.

Období normalizace (1968–1989)

V noci z 20. na 21. srpna 1968 vstoupily na území tehdejšího Československa armády pěti zemí Varšavské smlouvy, a ukončily tak období tzv. Pražského jara. Touto událostí začalo období tzv. **normalizace**, jež trvalo až do listopadu roku 1989. S událostmi v srpnu 1968 přišla druhá vlna emigrace.

Do tohoto časového období můžeme zařadit **dvanáct odborných francouzsko-českých slovníků a glosářů**. Jako první zmíníme odbornou publikaci *Lectures économiques faciles (suivies de vocabulaire français-tchèque)* (1968). Jejím autorem je prof. PhDr. Václav Vlasák, CSc., jenž byl profesorem francouzštiny na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a taktéž lexikografem (jeho spolupráci s Renatou Pohorskou jsme zmiňovali u úplně prvního zkoumaného slovníku z 21. století). Zkoumaná publikace byla vydána čtyřikrát (v letech 1968, 1969, 1971, 1973). Jedná se o studijní texty, vydané Vysokou školou ekonomickou v Praze. Obsahem zkoumané publikace je padesát čtyři odborných textů z oblasti ekonomie, jež jsou doplněny o několikastránkový *vokabulář*, zahrnující zejména ekonomickou terminologii.

V roce 1969 byly publikovány čtyři odborné francouzsko-české slovníky a glosáře. Jako první zmíníme *Francouzsko-český slovník spínací techniky podle Merlin a Gerin* (1969), jehož autorem je Ing. Otakar Beneš. Společnost Merlin Gerin byla založena již v roce 1920 a proslavila se díky výrobě jističů s vysokým napětím.²⁰² Zkoumaný slovník přináší termíny z oboru elektrických přístrojů a rozvaděčů. Při jeho sestavování se autor inspiroval francouzsko-německo-anglickým slovníkem právě společnosti Merlin Gerin, publikovaným v roce 1963. Jelikož tento slovník obsahoval terminologii užívanou i při výrobě elektrických přístrojů a rozvaděčů v tehdejší Československu, rozhodl se Otakar Beneš sestavit slovník francouzsko-český. Ve zkoumaném slovníku jsou k abecedně seřazeným heslům připojena písmena a čísla shodující se s původním slovníkem z roku 1963, a tak uživatelé můžou na základě těchto identifikačních údajů najít ve slovníku z roku 1963 i ekvivalenty německé a anglické. Ke zkoumanému slovníku byl ještě vydán abecedně řazený český index²⁰³.

²⁰² *Schneider Electric: The history of Merlin Gerin* [online]. [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.se.com/ww/en/about-us/company-profile/history/merlin-gerin.jsp>

²⁰³ BENEŠ, Otakar. *Francouzsko-český slovník spínací techniky podle Merlin a Gerin: index českých výrazů*. Brno: Výzkumný a vývojový ústav elektrických přístrojů a rozvaděčů, 1969.

Jako další titul zmíníme *Francouzsko-český slovník kosmetologický* (1969) autorů Dr. Františka Ženíška a PhDr. Miroslava Roudného. Jedná se o jediný námi zkoumaný slovník, který není seřazen alfabetycky, ale tematicky. Slovník přináší termíny z oboru kosmetologie, rozdělené do devíti skupin (např. kůže, pleť, nehty, vlasy), jež jsou dále rozděleny do čtyř podskupin (vlastnosti, vady; metody; chemické prostředky; nástroje, zařízení). Součástí slovníku je i abecedně řazený rejstřík obsahující pouze francouzské termíny doplněné o číslo, pod nímž je daný termín zařazený ve slovníku.

Dalším titulem je *Dokumentační sklářský slovník francouzsko-český* (1969), jehož autorem je Josef Chobot. Slovník je určen pouze pro vlastní potřebu. Ve slovníku najdeme označení pro suroviny, nástroje a přístroje užívané při výrobě skla. Slovník také obsahuje termíny označující jednotlivé druhy skla či sklářské výrobky. Jak uvádí Jiří Říha²⁰⁴, sklářské řemeslo má na území Česka více než 800 let dlouho tradici.

Posledním titulem vydaným v roce 1969 byl *Francouzsko-český hospodářský slovníček* (1969). Jeho autorem je Jan Kořínek, který byl významným afrikanistou, spisovatelem a publicistou. Je autorem více než dvaceti odborných publikací, v nichž se věnuje obchodní francouzštině, kolonialismu a také Maroku. Jeho zásluhou navázalo tehdejší Československo obchodní styky s Marokem a mimo jiné přiblížil marockou kulturu tehdejšími československým čtenářům.²⁰⁵ Předpokládáme, že byl zkoumaný *slovníček* určen jako doplněk k odborné publikaci *Manuel complet de français économique* (1965). Tento slovníček přináší termíny a fráze užívané právě v oblasti obchodní francouzštiny, jejich význam a správné užívání je pečlivě vysvětleno.

V roce 1971 byly publikovány dva tituly. Prvním z nich je *Francouzsko-český slovník: výpočetní technika* (1971), jehož autorkou je Alena Kaderková. Obsah slovníku je poměrně rozsáhlý, přináší odborné názvy z oboru analogových a číslicových počítačů, strojů na děrné štítky, železniční kybernetiky, přenosu dat, mechanizace a automatizace řízení a správy. Sama autorka v předmluvě uvádí, že jsou v oboru výpočetní techniky upřednostňovány termíny anglického původu, před těmi francouzskými. Pokud

²⁰⁴ ČERNÝ, Ivan. *Po stopách českých sklářů*. Praha: Grada, 2019, s. 9.

²⁰⁵ *Velvyslanectví České republiky v Rabatu: Jan Kořínek – o autorovi* [online]. [cit. 2020-07-01]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/rabat/cz/o_velvyslanectvi/historie_vzajemnych_vztahu/cesti_autori_o_maroku/korinek_jan/o_autorovi.html

se zaměříme na historii výpočetní techniky, uvádí se, že v roce 1964 bylo v tehdejším Československu v provozu již 25 samočinných počítačů.²⁰⁶

Druhým z nich byl *Francouzsko-český technický textilní slovník* (1971), sestavený pod vedením Ing. Evy Lesykové. Makrostruktura a mikrostruktura tohoto slovníku je velmi podobná *Francouzsko-českému technickému slovníku* (1983). Rozsah zkoumaného slovníku je 495 stran, 36 000 hesel a na jeho sestavení spolupracovalo přibližně deset odborníků. Slovník přináší termíny z oborů textilní a oděvní výroby, zahrnující i vybrané termíny z oboru chemického a strojírenského.

Do našeho výzkumného souboru jsme také zařadili *Francouzsko-český slovník nových slov a vybrané frazeologie* (1972), jehož autorem je prof. PhDr. Václav Vlasák, CSc. Zkoumaný slovník přináší neologismy či neologizující spojení jak z běžného, tak i odborného jazyka (např. z oboru astronautiky, informatiky či sportu). Ve slovníku jsou také zahrnuty výrazy argotické, familiární, lidové apod.

I v roce 1978 byly vydány dva odborné francouzsko-české slovníky. Jako první z nich zmíníme *Francouzsko-český technický slovník* (1978), sestavený pod redakcí Libuše Vomáčkové. Jedná se o druhé a rozšířené vydání *Francouzsko-českého technického slovníku* z roku 1963. Rozsah zkoumaného slovníku je 935 stran a na jeho sestavení pracoval kolektiv téměř padesáti odborníků. Slovník je rozšířen o nové termíny z oborů, jež se rychle rozvíjely v sedmdesátých letech 20. století.

Druhým z nich byl *Francouzsko-český slovník stavební* (1978), sestavený doc. Janem Martínkem. Jan Martínek je mimo jiné autorem několika odborných stavebních slovníků a učebních příruček zaměřených na francouzskou slovní zásobu v oboru stavebnictví a architektury. Zkoumaný slovník obsahuje 25 000 termínů či terminologických sousloví a byl určen zejména studentům Českého Vysokého Učení Technického. Slovník přináší termíny zejména z oboru architektury a pozemního stavitelství.

Předposledním titulem spadajícím do tohoto časového období je *Francouzsko-český slovník z oboru cukrovarnictví a řepářství* (1983), jehož autorkou je RNDr. Ludmila

²⁰⁶ *Historie výpočetní techniky v Československu: 1961-1970* [online]. [cit. 2020-07-01]. Dostupné z: <https://www.historiepocitacu.cz/1961-1970.html>

Divecká. I přesto, že byl tento slovník určen jen pro vnitřní potřebu, obsahuje seznam literatury, z níž autorka čerpala jednotlivé termíny. Zkoumaný slovník přináší termíny z oboru technologie výroby a rafinace řepného a třtinového cukru. Ve slovníku jsou také zařazeny termíny z oboru pěstování cukrovky či označení pro cukrovarnické zařízení.

Jako poslední titul zmíníme *Francouzsko-český slovník z oboru mechanizace zemědělství* (1984), na jehož sestavování se podíleli N. Kretschmerová a V. Sulek. Slovník přináší především označení pro zemědělské stroje a zařízení, pro různé postupy a operace. Ve slovníku také najdeme určité odborné názvy například z oblasti zootechniky, zahradnictví, lesnictví a techniky. U českých ekvivalentů je často uváděno více synonymních výrazů či profesionalismů.

4.3.5 Sametová revoluce a vznik České republiky (od roku 1989)

Události z listopadu a prosince 1989 vyústily v pád komunistického režimu v tehdejší Československu. Ve stejném časovém období se jejím obyvatelům znovu otevřely hranice s Rakouskem a celým Německem. V prosinci roku 1989 se stal československým prezidentem **Václav Havel**. K poslednímu prosinci roku 1992 zaniklo tehdejší Československo a 1. 1. 1993 vznikly dvě samostatné republiky – Česká a Slovenská. Prezidentem České republiky se stal Václav Havel, který stál v jejím čele až do roku 2003. Lenka Fojtíková uvádí k zahraničním vztahům České republiky následující: „K nejvýznamnějším obchodním vztahům, které Česko rozvíjelo v průběhu 90. let patřily vztahy se zeměmi Evropského společenství, Evropského sdružení volného obchodu a také obchodní vztahy se Slovenskem ...“²⁰⁷ Česko-francouzské obchodní vztahy se značně zlepšily se vstupem České republiky do Evropské unie v roce 2004, po němž se velmi zvýšil český export do Francie.²⁰⁸

Do tohoto časového období jsme zařadili **šest odborných francouzsko-českých slovníků či glosářů**. Prvním z nich je francouzsko-český slovník, najdeme ho pod názvem *Odborná francouzština pro lékařskou praxi II, Díl 2, část 1., Francouzsko-český slovník* (1991), jeho autorkou je PhDr. Ludmila Hobzová (Bártová). Ludmila Hobzová (Bártová) je mimo jiné autorkou a rovněž spoluautorkou mnoha učebnic francouzštiny, jak obecné, tak i odborné (lékařské a hospodářské). Celá tato publikace je francouzsko-českým slovníkem, určeným lékařům pracujícím ve frankofonních zemích. Slovník přináší terminologii z oboru lékařství, ale rovněž v něm najdeme slovní zásobu užitečnou při komunikaci s pacienty či v běžném životě. Použitelnost slovníku v každodenním životě také zvyšuje skutečnost, že je ke všem hlavním heslům připojena jejich výslovnost.

Dalším titulem je *Malý francouzsko-český slovník z oboru vzdělávacích systémů* (1994), jehož autory jsou PhDr. Oldřich Berka, Ph.D., a PhDr. Věra Lánská. Oba autoři doposud vydali několik odborných a jazykových publikací. Zkoumaný slovník přináší termíny jak z oblasti školství, tak i z oblasti zaměstnání. Kromě již zmíněné terminologie slovník obsahuje i přehled univerzitních zařízení pro vzdělávání učitelů, přehled diplomů

²⁰⁷ FOJTÍKOVÁ, Lenka. *Zahraničně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945-2008)*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 145.

²⁰⁸ *Velvyslanectví České republiky v Paříži: Obchodně-ekonomické vztahy* [online]. [cit. 2020-07-02]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/obchod_a_ekonomika/cesko_francouzsky_ekonomicky_rok/index.html

a vysokoškolských vysvědčení, graficky znázorněné soustavy francouzského vzdělávání či seznam zkratk užívaných v oblastech vzdělávání a práce.

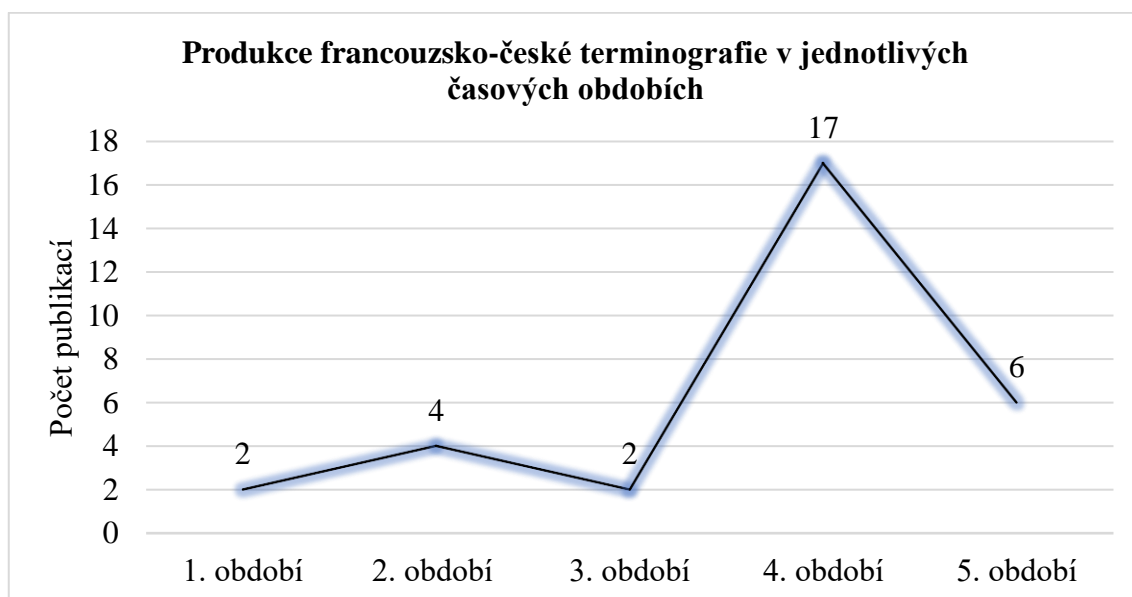
V roce 1994 byl také publikován *Francouzsko-český právní slovník* (1994), jehož autorkami jsou PhDr. Jana Tomaščinová a PhDr. Markéta Larišová. Jana Tomaščinová je vysokoškolská pedagožka na Univerzitě Karlově v Praze a je autorkou několika odborných příruček právníké francouzštiny. Markéta Larišová působila také jako vysokoškolská pedagožka na Univerzitě Karlově v Praze a je rovněž autorkou několika odborných příruček francouzštiny pro právníky. Zkoumaný slovník obsahuje termíny z oblasti veřejného i soukromého práva a byl určený především vysokoškolským studentům. Jeho součástí je rovněž početný seznam zkratk institucí (francouzských, evropských i mezinárodních), jež jsou nejprve představeny v celém znění a poté jsou k nim přiřazeny české překlady.

V roce 1994 byl vydán také *Francouzsko-český odborný papírenský slovník* (1994), jehož autorem je Dr. Miloš Svatoň ve spolupráci s Halkou Kacařírkovou. Miloš Svatoň je mimo jiné autorem několika dvojjazyčných překladových slovníků. Zkoumaný slovník byl přílohou časopisu *Papír a celulóza* v roce 1994. Přináší terminologii užívanou při výrobě papírenských vláknin či při výrobě a zpracování papíru. Byl určen především pracovníkům v oblasti obchodu a marketingu ve společnostech obchodujících s Francií.

Předposledním slovníkem v tomto časovém období je *Pojišťovací francouzsko-český slovník* (1995), jehož autory jsou Marie Kovárnová a Michal Škorpil. Slovník přináší primárně termíny z oblasti pojišťovnictví, ale také z oblasti ekonomie a financí. Byl určen zejména pracovníkům pojišťoven.

Posledním slovníkem vydaným ve 20. století je *Malý francouzsko-český plynárenský slovník* (1996), jehož autorem je Ing. Karel Zelenka. Zkoumaný slovník byl přílohou časopisu *Plyn* v roce 1996. Přináší základní terminologii z oboru plynárenství (označení pro plynárenské přístroje, nástroje) a také základní termíny pro oblast obchodu a transportu. Byl určen především Francouzům, kteří spolupracují s Čechy.

Následující **graf** slouží pro lepší přehlednost počtu vydaných odborných francouzsko-českých slovníků v jednotlivých časových obdobích.

Graf č. 2 Produkce francouzsko-české terminografie v jednotlivých časových obdobích 19.-20. století

Na závěr této části představíme **souhrnný seznam** všech odborných francouzsko-českých slovníků a glosářů vydaných od konce 19. století do konce 20. století. Jednotlivé tituly budou seřazeny chronologicky vzestupně a představeny následujícím způsobem: *název titulu* (popř. i *francouzský název*), *autor* (hlavní), *místo vydání*, *vydavatelství*, *rok vydání*, *počet stran*.

1. Tělocvičný slovník francouzsko-český, Karel Regal, Praha: Pražská tělocvičná jednota, 1892, 35 s.
2. Correspondance commerciale franco-tchèque avec vocabulaire phraséologique, Jan Otakar Pražák, Prague: Československá akademie obchodní, 1902, 218+65 s.
3. Francouzsko-český slovník terminologický a fraseologický pro obchodní a průmyslovou korespondenci / Dictionnaire français-tchèque des termes et locutions concernant la correspondance commerciale et industrielle, Část první, Francouzsko-česká, Jan Strnad, Praha: Česká grafická unie, 1929, 421 s.
4. Francouzsko-český slovník tělocvičný a sportovní / Dictionnaire français-tchèque des termes techniques de la gymnastique et des sports, Karel Hilgartner, Praha: Státní nakladatelství, 1934, 127 s.
5. Vocabulaire phraséologique commercial français-tchèque, Josef Čada, Praha: Spolek posluchačů komerčního inženýrství, 1937, 141 s.

6. Francouzsko-český vojenský slovník, Ministerstvo národní obrany, Praha: Ministerstvo národní obrany, 1938, 192 s.
7. Francouzsko-český slovník odborných výrazů z astronomie, Allan Línek, Josef: Soukromá astrofyzikální observatoř, 1944, 13 s.
8. Slovník obchodní a hospodářský: francouzsko-český / Dictionnaire commercial et économique français-tchèque, Josef Čada, Praha: Samcovo knihkupectví, 1948, 174 s.
9. Francouzsko český hornicko hutnický slovník, Hana Merklová, Ostrava: Vysoká škola báňská, 1960, 112 s.
10. Francouzsko-český slovník odborných výrazů z oboru územního plánování, Jaroslav Kuthan, Brno: Výzkumný ústav výstavby a architektury, 1960, 124 s.
11. Francouzsko-český technický slovník / Dictionnaire technique français-tchèque, Autorský kolektiv pod vedením J. Gottwalda, Z. Jouklové, A. Naxerové, Praha: SNTL: Nakladatelství technické literatury, 1963, 822 s.
12. Francouzsko-český hospodářský slovník, Ota Dubský, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1964. 860 s.
13. Francouzsko-český obalový slovník / Dictionnaire de l'emballage français-tchèque, Obalový ústav, Praha: Obalový ústav, 1964, 30 s.
14. Lectures économiques faciles (suivies de vocabulaire français-tchèque) 1. vydání, Václav Vlasák, Praha: SPN, 1968, 43 s.
15. Francouzsko-český slovník spínací techniky podle Merlin a Gerin, Otakar Beneš, Brno: Výzkumný a vývojový ústav elektrických přístrojů a rozvaděčů, 1969, 184 s.
16. Francouzsko-český slovník kosmetologický, František Ženíšek, Praha: Čsl. společnost kosmetických chemiků, 1969, 81 s.
17. Dokumentační sklářský slovník francouzsko-český, Josef Chobot, Teplice: Sklo Union, 1969, 119 s.
18. Francouzsko-český hospodářský slovníček, Jan Kořínek, Praha: Institut zahraničního obchodu, 1969, 86 s.
19. Francouzsko-český slovník: výpočetní technika, Alena Kaderková, Praha: Výpočetní laboratoř dopravy, 1971, 151 s.
20. Francouzsko-český technický textilní slovník / Dictionnaire technique textile français-tchèque, Autorský kolektiv pod vedením E. Lesykové, Praha: SNTL: Nakladatelství technické literatury, 1971, 495 s.
21. Francouzsko-český slovník nových slov a vybrané frazeologie, Václav Vlasák, Praha: SPN, 1972, 161 s.

<p>22. Francouzsko-český technický slovník 2. vydání / Dictionnaire technique français-tchèque, Autorský kolektiv pod redakcí Libuše Vomáčkové, Praha: SNTL: Nakladatelství technické literatury, 1978, 935 s.</p>
<p>23. Francouzsko-český slovník stavební, Jan Martínek, Praha: ČVUT, 1978, 531 s.</p>
<p>24. Francouzsko-český slovník z oboru cukrovarnictví a řepářství, Ludmila Divecká, Praha: VUPP - STI, 1983, 84 s.</p>
<p>25. Francouzsko-český slovník z oboru mechanizace zemědělství, Praha: Agrozet, 1984, 401 s.</p>
<p>26. Odborná francouzština pro lékařskou praxi, Díl 2, část 1., Francouzsko-český slovník, Ludmila Hobzová (Bártová), Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví, 1991, 336 s.</p>
<p>27. Malý francouzsko-český slovník z oboru vzdělávacích systémů / Petit dictionnaire français-tchèque les systèmes de formation, Oldřich Berka, Karviná: Slezská univerzita, 1994, 105 s.</p>
<p>28. Francouzsko-český právní slovník, Jana Tomaščinová, Markéta Larišová, Jinočany: H & H, 1994, 284 s.</p>
<p>29. Francouzsko-český odborný papírenský slovník, Miloš Svatoň, Praha: Svaz průmyslu papíru a celulózy, 1994, 128 s.</p>
<p>30. Pojišťovací francouzsko-český slovník, Marie Kovárnová, Praha: Pulso, 1995, 182 s.</p>
<p>31. Malý francouzsko-český plynárenský slovník, Karel Zelenka, Praha: Český plynárenský a naftový svaz, 1996, 24 s.</p>

Tabulka č. 5 Seznam zkoumaných slovníků a glosářů – 19. až 20. století

4.4 Shrnutí druhé části

V druhé části této kapitoly jsme představili **třicet jedna** odborných francouzsko-českých slovníků a glosářů. I když se může na první pohled zdát, že historie francouzsko-české terminografie není příliš dlouhá, během jejího trvání se odehrálo velké množství společensko-politických událostí, jež se mohly odrazit i v samotné terminografické tvorbě. Zatímco se v první polovině 20. století francouzsko-česká terminografie zaměřovala především na zpracování terminologie z oblasti obchodu a hospodářství (nemůžeme opomenout oblast sportu a tělovýchovy), v druhé polovině 20. století (zejména od 60. let 20. století) se francouzsko-česká terminografie orientovala spíše na terminologii z odvětví průmyslu a zejména těžkého průmyslu. Významná změna přišla v 90. letech 20. století, kdy obyvatelé České republiky mohli volně studovat či pracovat v zahraničí, a naše země mohla pomalu opět začít obchodovat se západními zeměmi.

Autory a účely těchto odborných publikací můžeme zařadit do dvou kategorií. Buďto se jednalo o středoškolské nebo vysokoškolské učitele, jež chtěli svým studentům usnadnit studium odborného jazyka a sestavili zejména pro jejich užití dané odborné slovníky. Anebo se jednalo o odborníky, jež sestavili dané odborné publikace pro potřebu jejich spolupracovníků v daném podniku či instituci, a ti se tak mohli vzdělávat z francouzsky psané odborné literatury či mohli do jisté míry být v kontaktu se zahraničními podniky.

Pouze jeden odborný slovník byl vydaný dvakrát, a tím byl aktualizován i jeho obsah. Jednalo se o *Francouzsko-český technický slovník* (1963), jež byl podruhé publikovaný v roce 1978. Vydána vícekrát byla rovněž odborná publikace *Lectures économiques faciles (suivies de vocabulaire français-tchèque)* (1968), jejíž součástí byl ovšem vokabulář malého rozsahu. Do určité míry byly aktualizovány slovníky, jež byly později vydány ve verzi *česko-francouzské* (tzn. jednosměrné) nebo *francouzsko-české a česko-francouzské* (tzn. obousměrné). Poslední možnost se týká například *Francouzsko-českého právníckého slovníku* (1994), vydaného v roce 2008 Markétou Larišovou v obou směrech, jedná se o *Francouzsko-český, česko-francouzský právnícký slovník* (2008).

Pro zajímavost jsme zkusili v SK ČR vyhledat, kolik bylo vydáno mezi lety 1948-1968 rusko-českých odborných slovníků (tzn. pouze jednosměrných). Podle našeho vyhledávání bylo v tomto období publikováno více než sedmdesát slovníků tohoto typu. Ve stejném časovém období, jak jsme zmínili výše, bylo vydáno pouze pět odborných

francouzsko-českých slovníků. Z této skutečnosti je zřejmé, že i produkce rusko-české terminografie se po roce 1948 orientovala směrem k tehdejšímu Sovětskému svazu. Produkce francouzsko-české terminografie je ve srovnání s produkcí rusko-českou spíše zanedbatelná.

Souhrnně můžeme označit počátky a následný vývoj francouzsko-české terminografie za velmi kvalitní a spolehlivé. Za tím stojí skutečnost, že se autoři profesně pohybovali či stále pohybují v dané oblasti, pro níž je jejich slovník sestaven. Anebo při jejich sestavování spolupracovali právě s odborníky příslušného vědního nebo technického oboru, a tím byla zajištěna kvalita a spolehlivost.

5 Francouzsko-české terminologické databáze

Druhým cílem naší práce bylo zjistit, zda v současnosti existují francouzsko-české terminologické databáze v elektronické podobě, které jsou volně přístupné pro běžného uživatele. Tyto databáze jsme hledali na internetu, v běžném prohlížeči Google, do něhož jsme zadali následující slovní spojení:

- *francouzsko-česká databáze;*
- *francouzsko-česká terminologická databáze;*
- *base de données franco-tchèque;*
- *base de données terminologique franco-tchèque.*

Na základě těchto spojení jsme našli pouze dva výsledky. Prvním z nich je databáze **ISAP** (*Informační systém pro aproximaci práva*), jejíž název je „Databáze závazné termíny“.²⁰⁹ Tato databáze je nicméně vícejazyčná (anglicko-česká, německo-česká, francouzsko-česká) a obsahuje termíny, které se nacházejí v předpisech Evropské unie.

A druhým výsledkem je internetová stránka Lexilogos²¹⁰, jež uvádí odkaz na internetový slovník **Glosbe**²¹¹. Tento slovník není přímo definovaný jako terminologická databáze, ale je velmi dobře propracovaný. K zadanému heslu je přiřazen ekvivalent, popřípadě ekvivalenty, z nichž některé mohou být používány i v rámci odborného jazyka. Zároveň tento slovník přináší paralelní texty ve francouzštině, tak i v češtině a rovněž fráze, v nichž je dané heslo užito.

V rámci vícejazyčných terminologických databází nemůže opomenout databázi Evropské unie **IATE**. Jak je uvedeno na internetových stránkách, projekt IATE započal již v roce 1999. Databáze obsahuje více než osm milionů termínů ve dvaceti čtyřech úředních jazycích EU. Jedná se o nejrozsáhlejší terminologickou databázi na světě, a má jak svou verzi interní (pro zaměstnance), tak i veřejnou.²¹²

²⁰⁹ *Informační systém pro aproximaci práva: Databáze Závazné termíny* [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://isap.vlada.cz/dul/zavaznet.nsf/ca?OpenView>

²¹⁰ *Lexilogos: dictionnaire tchèque* [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: https://www.lexilogos.com/tcheque_dictionnaire.htm

²¹¹ *Glosbe: Dictionnaire français-tchèque* [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://fr.glosbe.com/fr/cs>

²¹² *Překladatelské středisko pro instituce Evropské unie: IATE* [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://cdt.europa.eu/cs/iate-cs>

V rámci našeho výzkumu jsme ještě navštívili internetové strany JTP – *Jednoty tlumočnicků a překladatelů*²¹³. Podle našeho vyhledávání má tato asociace vlastní terminologické databáze, ovšem jsou dostupné jen **pro řádné členy JTP**.

Naše hledání jsme ukončili na internetové stránce **KST ČR** – Komory soudních tlumočnicků České republiky²¹⁴. Jak je uvedeno na těchto stránkách, v neveřejné sekci je možné nahlížení do odborných glosářů. Opět to znamená, že tyto slovníky či glosáře nejsou dostupné pro běžného uživatele.

²¹³ *JTP* [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.jtpunion.org/>

²¹⁴ *KST ČR: Komora soudních tlumočnicků České republiky* [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.kstcr.cz/cz>

Závěr

Hlavním cílem této diplomové práce byl výzkum odborných francouzsko-českých překladových slovníků a glosářů, a rovněž francouzsko-českých terminologických databází.

V teoretické části jsme představili základní lingvistické pojmy, vztahující se k tématu naší práce. Těmito pojmy byly zejména lexikografie, terminologie, termíny a terminografie. Největší pozornost jsme věnovali právě terminografii, a zejména popisu sestavení dvojjazyčného odborného slovníku. Výzkum slovníků tohoto druhu byl jeden z hlavních cílů naší práce.

Praktickou část jsme rozdělili do dvou kapitol. V první z nich jsme zkoumali odborné francouzsko-české slovníky a glosáře. Na jejím začátku jsme důkladně popsali postup při rešerši jednotlivých titulů. Z důvodu většího časového intervalu (časový rozdíl mezi prvním a posledním vydaným odborným francouzsko-českým slovníkem či glosářem) jsme rozdělili tuto kapitolu do dvou částí. Do první části jsme zařadili odborné tituly vydané ve 21. století. Do tohoto souboru jsme zařadili třináct titulů, které jsme následně popsali a zhodnotili na základě deseti kritérií, které jsme určili. Mezi tato kritéria patřily například dostupnost jednotlivých titulů v českých knihovnách, kompletnost, kvalita sestavení či spolehlivost údajů. Jelikož jsme předpokládali, že termíny obsažené v těchto titulech budou ve větší míře stále aktuální, zkoumali jsme je velmi podrobně. Důležité je zmínit, že autorem deseti těchto titulů byl Jiří Vedral. Ovšem jeho slovníky či glosáře velmi často obsahovaly chyby různého charakteru – typografické, ortografické či chybné přiřazení českých ekvivalentů. Pokud se zaměříme na celkové hodnocení jednotlivých slovníků a glosářů, jako zcela spolehlivé tituly jsme označili *Francouzsko-český finanční slovník* (2002), jehož autorkou je Mgr. Renata Pohorská a *Francouzsko-český obecně vědní slovník (kontextový)* (2012), jehož autorem je PhDr. Dušan Sobek. Tyto dva tituly perfektně splňovaly všechna naše kritéria a byly zároveň nejrozsáhlejší. Jako spolehlivé jsme označili rovněž dva tituly, kterými byly *Francouzsko-český slovník vojenské terminologie do kapsy* (2008), jehož autorkami jsou PhDr. Jarmila Sedláková a Mgr. Yvona Vrchlabská, PhD. a *Francouzsko-český slovník třídění odpadů* (2014), jehož autorem je Jiří Vedral. Titul od PhDr. Jarmily Sedlákové a Mgr. Yvony Vrchlabské, PhD. jsme neoznačili jako zcela spolehlivý, protože obsahoval jisté pravopisné

a typografické chyby (zejména neužívání grafému „œ“). Titul od Jiřího Vedrala jsme neoznačili jako zcela spolehlivý z důvodu nedostatečných informací, vztahující se k francouzským termínům a několika typografických chyb, týkajících se užívání velkých písmen. Z tohoto časového období – 21. století jsme jako spolehlivé a s aktuálními termíny označili pouze čtyři odborné tituly. Znamená to, že ostatní slovníky a glosáře, jejichž autorem je Jiří Vedral jsme označili buďto jako nespolehlivé, nebo neaktuální. Užívání nesprávných francouzských termínů by mohlo být pro potencionální uživatele velmi matoucí. Zároveň makrostruktura a mikrostruktura u titulů od Jiřího Vedrala nebyly nikterak zvláště propracovány, jednalo se spíše o seznamy termínů ve francouzštině a jejich českých ekvivalentů. Pouze jeden titul obsahoval gramatické informace, a to konkrétně určení rodu u substantiv.

V druhé části této kapitoly jsme zkoumali odborné francouzsko-české slovníky a glosáře, které byly publikovány od konce 19. století do konce 20. století. Zároveň jsme tuto část rozdělili do pěti hlavních časových období. Každé období jsme nejprve stručně charakterizovali z hlediska důležitých společensko-politických událostí, a poté jsme do nich zařadili jednotlivé tituly na základě jejich roku vydání. Celkový počet těchto titulů byl třicet jedna. Každý titul jsme stručně představili a zároveň zmínili osobnost jejího autora. Jak ukázal náš výzkum, autory těchto odborných publikací byli nebo ještě stále jsou vyučující, kteří chtěli usnadnit studium odborného francouzského jazyka svým studentům, nebo odborníci z daného oboru, kteří chtěli svým spolupracovníkům umožnit četbu a studium zahraniční odborné literatury. Důležité je rovněž zmínit, pro jaké obory či oblasti lidské činnosti tyto tituly přinášely terminologii. V první polovině 20. století byly publikovány zejména slovníky a glosáře, které obsahovaly termíny z oblasti obchodu, hospodářství či tělovýchovy a sportu. Zatímco v druhé polovině 20. století byly publikovány slovníky a glosáře s terminologií z odvětví průmyslu (převážně těžkého průmyslu). Můžeme tedy pozorovat, že v tomto časovém období nebyl vydaný žádný odborný francouzsko-český slovník či glosář, který by přinášel termíny, z již výše zmíněné oblasti obchodu. Stála za tím především ta skutečnost, že tehdejší Československo obchodovalo především se Sovětským svazem a ostatními socialistickými státy. Situace se změnila po roce 1989, kdy čeští obyvatelé mohli opět volně cestovat, a tedy i studovat či pracovat v zahraničí. Zároveň se i naskytl možnost obchodovat se západními zeměmi. Vztahy francouzsko-české na poli obchodním se značně zlepšily se vstupem naší země do Evropské unie v květnu 2004.

V druhé kapitole jsme zkoumali, zda v současnosti existují francouzsko-české terminologické databáze, které můžou užívat běžní lidé. Bohužel jsme žádnou takovou databázi nenašli. Našli jsme pouze databáze, které jsou přístupné jen pro členy určité asociace. Tím se i potvrdil náš předpoklad, že jsou terminologické databáze sestavovány zejména pro vnitřní účely, to znamená například pro zaměstnance daného podniku či institutu. Dostupná pro všechny je databáze Evropské unie IATE, nicméně jedná se o databázi vícejazyčnou nikoliv vyloženě dvojjazyčnou – francouzsko-českou.

Na úplný závěr můžeme označit počátky a následný vývoj francouzsko-české terminografie ve 20. století, týkající se publikování odborných slovníků a glosářů, jako velmi kvalitní, stabilní a důvěryhodné. Předpokládáme, že za tím stojí především skutečnost, že tyto slovníky byly sestavovány odborníky nebo vyučujícími, jež se profesně pohybovali v daném oboru a daná terminologie jim byla známa. Je do jisté míry škoda, že se v této tradici zatím v 21. století nepokračuje. Jak jsme zmínili výše, můžeme doporučit užívání pouze čtyř titulů. Určité tituly od Jiřího Vedrala přináší terminologii, jež by mohla být užívána i širším okruhem uživatelů (např. gastronomie), ovšem bylo by zapotřebí chybné termíny opravit. Zároveň věříme, že v budoucnu bude více dostupných francouzsko-českých terminologických databází i pro běžné uživatele. Vyhledávání a případné úpravy v těchto databázích jsou poměrně rychlé a efektivní. Doufáme, že jsme hlavní cíle, stanové na začátku práce, splnili a přinesli co největší soubor odborných francouzsko-českých překladových slovníků a glosářů, a alespoň uvedli možné terminologické databáze, které jsou většinou vícejazyčné, ovšem přístupné běžnému uživateli.

Resumé

Le but principal de ce mémoire est d'étudier des dictionnaires spécialisés français-tchèques et également des bases de données terminologique française-tchèques. Nous voudrions répondre à deux questions principales. Premièrement, quel est l'état actuel de la terminographie française-tchèque sur le fond de son développement ? Et deuxièmement, existe-t-il quelques bases de données terminologiques française-tchèques disponibles gratuitement en ligne ?

Le premier chapitre traite de la lexicographie. Tout d'abord nous avons défini cette discipline linguistique selon les linguistes tchèques et français. Puis nous avons mentionné les différentes branches de la lexicographie ainsi que deux typologies des dictionnaires qui étaient distinctes. Ensuite nous avons présenté les dictionnaires bilingues et leur classification. À la fin de ce chapitre, nous avons défini les termes la macrostructure et la microstructure d'un dictionnaire (général et aussi spécialisé).

Le deuxième chapitre traite de la langue de spécialité, de la terminologie, des termes et de la nomenclature. Nous avons défini ces quatre termes linguistiques et nous nous sommes principalement concentrées sur les origines et le développement de la terminologie, sur la création des termes, leurs caractéristiques et leur normalisation. Ce chapitre est un lien important entre le premier et le troisième chapitre – entre la lexicographie et sa branche secondaire, la terminographie.

Le troisième chapitre traite de la terminographie. Tout d'abord nous avons défini cette discipline linguistique et élucidé l'introduction du terme *terminographie*. Puis nous nous sommes concentrées sur les origines et le développement de la terminographie, ainsi que de la terminologie dans les pays tchèques. Ensuite nous avons présenté les résultats possibles d'un projet terminographique – le dictionnaire terminologique et la base de données terminologique. Nous avons aussi mentionné les différences principales entre la lexicographie et la terminographie. À la fin de ce chapitre, nous avons présenté la création d'un dictionnaire spécialisé bilingue. Nous avons divisé ce travail en quatre parties principales – le travail préliminaire, le choix des lemmes et des équivalents, les informations linguistiques et encyclopédiques, et les composants du dictionnaire.

Nous avons surtout porté notre attention sur le choix des équivalents, car c'est une étape très importante pour la rédaction d'un dictionnaire spécialisé bilingue.

Le quatrième chapitre est une partie majeure de notre recherche. Nous avons divisé ce chapitre en deux grandes parties. Dans la première partie, nous avons présenté et étudié minutieusement treize dictionnaires spécialisés français-tchèques qui ont été publiés au cours du vingt-et-unième (concrètement de 2002 à 2014). Ces dictionnaires sont classés de manière ascendante, selon leur année de parution. Nous les avons décrits et puis évalués selon dix critères que nous avons déterminés (par exemple l'accessibilité dans les bibliothèques tchèques, l'étendue, la qualité ou la fiabilité de leur création). Basé sur notre étude, nous avons désigné seulement deux dictionnaires comme « totalement fiable » , le premier est le dictionnaire *Francouzsko-český finanční slovník* (2002) de Renata Pohorská, le deuxième est le dictionnaire *Francouzsko-český obecně vědní slovník (kontextový)* (2012) de Dušan Sobek. Puis nous avons désigné comme « fiable » également deux dictionnaires, le premier est le dictionnaire *Francouzsko-český slovník vojenské terminologie* (2008) de Jarmila Sedláková et Yvona Vrchlabská, le deuxième est le dictionnaire *Francouzsko-český slovník třídění odpadů* (2014) de Jiří Vedral. Nous avons mentionné au-dessus que nous avons étudié treize dictionnaires dont dix d'entre eux ont le même auteur : Jiří Vedral. Malheureusement, la majorité de ses dictionnaires contiennent des fautes (typographiques, orthographiques et traductologiques).

Nous avons divisé la deuxième partie de ce chapitre en cinq étapes historiques, qui étaient d'après nous importantes pour notre république. Tout d'abord nous avons caractérisé chaque étape selon les événements socio-politiques. Puis nous avons classé trente-et-un dictionnaires spécialisés français-tchèques dans une de ces étapes historiques selon leur année de parution. Nous avons brièvement présenté chaque dictionnaire et aussi son auteur, ou éventuellement ses auteurs. Nous sommes arrivées à la conclusion que les auteurs de ces publications étaient ou sont toujours les professeurs qui ont voulu faciliter l'étude du français professionnel à leurs étudiants ou des spécialistes qui ont voulu rendre possible la lecture de la littérature professionnelle française à leurs collègues.

Le cinquième chapitre traite de la recherche des bases de données terminologiques française-tchèques. Même si nous avons trouvé près de quarante dictionnaires spécialisés français-tchèques, nous n'avons trouvé aucune base de données terminologique française-

tchèque qui soit disponible gratuitement en ligne. Nous avons trouvé plusieurs qui sont disponibles uniquement pour les membres d'une association à l'exception de base de données terminologique IATE, mais cette base n'est pas bilingue mais multilingue.

Pour conclure, notre recherche prouve que les origines et le développement de la terminographie française-tchèque sont de bon qualité, stables et crédibles. Il est dommage que cette tradition ne continue pas au vingt-et-unième siècle. Nous avons à disposition plus de dix dictionnaires spécialisés français-tchèques mais leur contenu n'est pas toujours responsable, ce qui s'applique en particulier aux dictionnaires dont l'auteur est Jiří Vedral.

Seznam použitých zdrojů

1. AUTORSKÝ KOLEKTIV PRACOVNÍKŮ LINGEA S.R.O.. *Francouzsko-český, česko-francouzský velký slovník: [--nejen pro překladatele]*. Brno: Lingea s.r.o., 2007. ISBN 978-80-87062-05-0.
2. AUTORSKÝ KOLEKTIV POD REDAKCÍ J. GOTTWALDA, Z. JOUKLOVÉ, A. NAXEROVÉ. *Francouzsko-český technický slovník*. Praha: SNTL, 1963.
3. BÁLEK, Jaroslav. *100 let proher a vítězství: o politice a smyslu českých dějin*. Praha: Petrklíč, 2018. ISBN 978-80-7229-654-5.
4. BĚLIČ, Jaromír. Za upevňování kontaktu mezi češtinou a slovenštinou na poli terminologie. *Československý terminologický časopis* [online]. 1962, 1(1), 1-6 [cit. 2020-06-19]. Dostupné z: https://terminologickyportal.sk/pdf/csterm/1962/1/1962-1_lo.pdf
5. BERGENHOLTZ, Henning, TARP, Sven. *Manual of specialised lexicography: the preparation of specialised dictionaries*. Amsterdam: Benjamins, 1995. ISBN 1-55619-693-8.
6. *BioLib: Biological Library* [online databáze]. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: <https://www.biolib.cz/cz/main/>
7. *BioLib.cz: Taxony: Accipiter toussenelii* [online databáze]. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: <https://www.biolib.cz/cz/taxon/id137093/>
8. *BioLib.cz: Taxony: Apalis sharpii* [online databáze]. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: <https://www.biolib.cz/cz/taxon/id26388/>
9. *BioLib.cz: Taxony: Cinclus pallasii* [online databáze]. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: <https://www.biolib.cz/cz/taxon/id25891/>
10. BIRKHAHOVÁ, Edith, CHUDOMELOVÁ, Věra. *Lexikografie v kontextu informační společnosti: sborník příspěvků z pracovního setkání: Praha, 4.-6.6.2007*. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, 2008. ISBN 978-80-86496-41-2.
11. *Botany.cz* [online]. [cit. 2020-03-24]. Dostupné z: <https://botany.cz/cs/hamamelis-virginiana/>
12. Ivana Bozděchová (2017): TERMIGRAFIE. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy-Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. [cit. 2020-06-19] Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/TERMINOGRAFIE>

13. Ivana Bozděchová (2017): TERMINOLOGIE. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy-Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. [cit. 2020-06-19] Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/TERMINOLOGIE>
14. CABRÉ, Teresa M.. *Terminology: theory, methods and applications*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1999. ISBN 90-272-1634-7.
15. ČADA, Josef. *Slovník obchodní a hospodářský francouzsko-český*. Praha: Samcovo nakladatelství, 1948.
16. ČEJKA, Mirek. *Česká lexikologie a lexikografie*. Brno: Masarykova univerzita, 1992. ISBN 80-210-0393-6.
17. ČERMÁK, František, BLATNÁ, Renata (eds.). *Manuál lexikografie*. Jinočany: H & H, 1995. ISBN 80-85787-23-7.
18. ČERMÁK, František. Překladová lexikografie. In: ČERMÁK, František, BLATNÁ, Renata (eds.). *Manuál lexikografie*. Jinočany: H & H, 1995. ISBN 80-85787-23-7.
19. ČERNÁ, Marie et al.. *Mlékařský slovník: 1000 slov základní mlékařské terminologie česky, anglicky, francouzsky, německy, rusky*. Praha: Výzkumný ústav mlékárenský, 1986.
20. ČERNÝ, Ivan. *Po stopách českých sklářů*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-0701-8.
21. *Česká agentura pro standardizaci: Historie národní normalizace* [online]. [cit. 2020-06-20]. Dostupné z: <http://www.agentura-cas.cz/node/86>
22. *Česká agentura pro standardizaci: O nás* [online]. [cit. 2020-06-20]. Dostupné z: <http://www.agentura-cas.cz/o-nas>
23. DANEŠ, František. Názvosloví, terminologie a nomenklatura. *Vesmír* [online]. 1995, 74(10) ISSN 0042-4544 [cit. 2020-06-19]. Dostupné z: <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/1995/cislo-10/nazvoslovi-terminologie-nomenklatura.html>
24. DOHERTY, Gillian. *Ptáci*. Praha: Cesty, 2003, s. 62. ISBN 80-7181-777-5. Přeložila Helena Kholová.
25. DUBUC, Robert. *Manuel pratique de terminologie*. 4e. Brossard: Linguatex, 2002. ISBN 2-920342-42-8.
26. DVORECKÝ, Michal. Lexikografie aneb láska na druhý pohled. In: MÜGLOVÁ, Daniela. *Komunikace, tlumočení, překlad aneb Proč spadla Babylonská věž?*. Nitra: Enigma, 2013. ISBN 978-80-8133-025-4. Přeložil Vítězslav Vilímek.

27. *Fiche terminologique: blanchiment de la farine* [online databáze]. [cit. 2020-03-27].
Dostupné z: http://www.granddictionnaire.com/ficheOqlf.aspx?Id_Fiche=9488275
28. *Fiche terminologique: hamamélis de Virginie* [online databáze]. [cit. 2020-03-24].
Dostupné z: http://gdt.oqlf.gouv.qc.ca/ficheOqlf.aspx?Id_Fiche=18496691
29. FILIPEC, Josef. Teorie a praxe jednojazyčného slovníku výkladového. In: ČERMÁK, František, BLATNÁ, Renata (eds.). *Manuál lexikografie*. Jinočany: H & H, 1995. ISBN 80-85787-23-7.
30. FOJTÍKOVÁ, Lenka. *Zahraničně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945-2008)*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-128-4.
31. *Glosbe: Dictionnaire français-tchèque* [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://fr.glosbe.com/fr/cs>
32. *Google* [online]. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: <https://www.google.com/?hl=cs>
33. *Google: apalis de Sharpe* [online]. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: https://www.google.com/search?hl=cs&source=hp&ei=LFd-XvWAMbXD8gLu_rCYDg&q=apalis+de+Sharpe&oq=apalis+de+Sharpe&gs_lcp=CgZwc3ktYWIQAzIFCCEQoAEyBQghEKABMgUIIRCgATIFCCEQoAFQ1YgZWNWIGWDFjBl0AHAAeACAAeABiAH3ApIBBTauMS4xmAEAoAEC0AEBqgEHZ3dzLXdperABAA&sclient=psy-ab&ved=0ahUKEwj1xr3ttLvoAhW1oVwKHW4_DOMQ4dUDCAY&uact=5
34. *Google: autour de Toussenel* [online]. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: https://www.google.com/search?hl=cs&ei=y1h-XqDzB4-TkwWi0YyYCA&q=autour+de+Toussenel&oq=autour+de+Toussenel&gs_lcp=CgZwc3ktYWIQAzIFCCEQoAFQ_vYQWP72EGD5-RBoAXAAeACAAbECiAHOBZIBBzAuMS4xLjGYAQCgAQKgAQGqAQdnd3Mtd2l6&sclient=psy-ab&ved=0ahUKEwjghIaztrvoAhWPyaQKHAIoA4MQ4dUDCAs&uact=5
35. *Google: cinclé de Pallas* [online]. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: https://www.google.com/search?hl=cs&ei=6GB-XrCMOIXosAeiYqOwCw&q=cinclé+de+Pallas&oq=cinclé+de+Pallas&gs_lcp=CgZwc3ktYWIQAzIGCAAQFhAeUIKMCViuJglgzZAJaAJwAHgAgAHhAogBxgeSAQcwLjluMS4xmAEAoAEB0AECqgEHZ3dzLXdperABAA&sclient=psy-ab&ved=0ahUKEwiwoOiRvrvoAhUFNOwKHSLICLYQ4dUDCAs&uact=5
36. *Google: Dixiphia erythrocephala* [online]. [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: https://www.google.com/search?q=Dixiphia+erythrocephala&rlz=1C1AVFC_enCZ7

- 85CZ785&oq=Dixiphia+erythrocephala&aqs=chrome..69i57j0.501j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8
37. Google: *Erythropygia leucosticta* [online]. [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: https://www.google.com/search?q=Erythropygia+leucosticta&rlz=1C1AVFC_enCZ785CZ785&oq=Erythropygia+leucosticta&aqs=chrome..69i57j69i60.357j0j4&sourceid=chrome&ie=UTF-8
 38. *Gouvernement: Composition du Gouvernement* [online]. [cit. 2020-05-01]. Dostupné z: <https://www.gouvernement.fr/composition-du-gouvernement>
 39. *Guide des champignons: Tricholome agrégé* [online]. [cit. 2020-05-26]. Dostupné z: <https://www.les-champignons.com/tricholome-agrege/>
 40. HAUSENBLAS, Karel. Termíny a odborný text. *Československý terminologický časopis* [online]. 1963, 2(1), 7-15 [cit. 2020-02-14]. Dostupné z: https://www.juls.savba.sk/ediela/CSterm/1963/1/1963-1_hi.pdf
 41. HAVRÁNEK, Bohuslav. *Studie o spisovném jazyce*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963.
 42. HLADKÁ, Zdeňka. České slovníkářství na cestě k jednojazyčnému výkladovému slovníku. *Naše řeč* [online]. 2005, 88(3), 140-159. ISSN 0027-8203. [cit. 2020-02-22]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7835>.
 43. Zdeňka Hladká (2017): HNÍZDOVÁNÍ. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy-Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. [cit. 2020-03-29] Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/HN%C3%8DZDOV%C3%81N%C3%8D>
 44. *Historie výpočetní techniky v Československu: 1961-1970* [online]. [cit. 2020-07-01]. Dostupné z: <https://www.historiepocitacu.cz/1961-1970.html>
 45. HNILICA, Jiří. *Francouzský institut v Praze 1920-1951: mezi vzděláním a propagandou*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1663-6.
 46. HUMBLEY, John. Is terminology specialized lexicography? The experience of French-speaking countries. *Hermes: Journal of Language and Communication in Business* [online]. 1997, (18), 13-31. ISSN 0904-1699. [cit. 2020-06-29]. Dostupné z: <https://tidsskrift.dk/her/article/view/25410/22331>
 47. *IATE: European Union Terminology* [online databáze]. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: <https://iate.europa.eu/home>
 48. *Informační systém pro aproximaci práva: Databáze Závazné termíny* [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://isap.vlada.cz/dul/zavaznet.nsf/ca?OpenView>

49. *Internetová encyklopedie města Brna: Karel Regál* [online]. [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=4140
50. JEDLIČKA, Alois. *Josef Jungmann a obrozená terminologie literárně vědná a lingvistická*. V Praze: nákladem České akademie věda umění v Praze, 1948.
51. *JTP* [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.jtpunion.org/>
52. KINGSCOTT, Geoffrey. Tribute to the founder of terminology: 1998 marks the centenary of Eugen Wüster's birth. *Language today* [online]. 1998, (11), 14-19. ISSN 1369-9733. [cit. 2020-06-18]. Dostupné z: <http://www.mt-archive.info/jnl/LangToday-1998-Wuster.pdf>
53. KOCOUREK, Rostislav. *La langue française de la technique et de la science*. Wiesbaden: Brandstetter, 1991.
54. KOCOUREK, Rostislav. Termín a jeho definice. *Československý terminologický časopis* [online]. 1965, 4(1), 1-25 [cit. 2020-06-19]. Dostupné z: https://www.juls.savba.sk/ediela/CSterm/1965/1/1965-1_lo.pdf
55. KOCOUREK, Rostislav. K metodě zpracování dvoujazyčného odborného slovníku. *Československý terminologický časopis* [online]. 1966, 5(2), 65-84 [cit. 2020-07-01]. Dostupné z: https://www.juls.savba.sk/ediela/CSterm/1966/2/1966-2_hi.pdf
56. KOLEKTIV AUTORŮ POD VEDENÍM VĚRY PETRÁČKOVÉ A JÍŘHO KRAUSE. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0607-9.
57. KOLEKTIV PRACOVNÍKŮ KATEDRY JAZYKŮ ČSAV. ČSAV [za redakce J. Cáhý]. *Bibliografie odborných překladových slovníků: (Dvojazyčné a vícejazyčné slovníky, v nichž se kombinuje čeština s angličtinou, francouzštinou, němčinou a ruštinou.)*. Praha: Základní knihovna ČSAV, 1962.
58. KOPECKIJ, Leontij. O lexikálním plánu hospodářského jazyka: Le plan lexicologique du langage économique. *Slovo a slovesnost* [online]. 1935, 1(2), 120-122 [cit. 2020-06-19]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=24>
59. *KST ČR: Komora soudních tlumočnicků České republiky* [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.kstcr.cz/cz>
60. L'Agence de l'environnement et de la maîtrise de l'énergie. *Classification des déchets* [online]. 17. listopad 2011 [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: https://www.ademe.fr/sites/default/files/assets/documents/nomenclature_dechets.pdf

61. LANG, Friedrich. O některých otázkách názvosloví. *Československý terminologický časopis* [online]. 1963, 2(3), 148-154 [cit. 2020-06-18]. Dostupné z: https://www.juls.savba.sk/ediela/CSterm/1963/3/1963-3_hi.pdf
62. *Le grand dictionnaire terminologique (GDT)* [online]. [cit. 2020-03-24]. Dostupné z: <http://www.granddictionnaire.com/>
63. LEHMANN, Alise, MARTIN-BERTHET, Françoise. *Lexicologie*. Malakoff: Armand Colin, 2018. ISBN 978-2-200-66237-4.
64. *Les champignons du Québec: Cordyceps grêle* [online]. [cit. 2020-05-26]. Dostupné z: <https://www.mycoquebec.org/bas.php?l=r&nom=Ophiocordyceps%20gracilis%20/%20Cordyceps%20gr%C3%AAle&post=Ophiocordyceps&gro=90&tag=Ophiocordyceps%20gracilis>
65. *Les champignons du Québec: Ramaire grêle* [online]. [cit. 2020-05-26]. Dostupné z: <https://www.mycoquebec.org/bas.php?trie=R&l=f&nom=Ramaria%20gracilis%20/%20Ramaire%20gr%C3%AAle&tag=Ramaria%20gracilis&gro=46>
66. *Lexilogos: dictionnaire tchèque* [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: https://www.lexilogos.com/tcheque_dictionnaire.htm
67. LOTKO, Edvard. *Slovník lingvistických terminů pro filology*. 2. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. ISBN 80-244-0123-1.
68. MACHOVÁ, Svatava. Terminografie. In: ČERMÁK, František, BLATNÁ, Renata (eds.). *Manuál lexikografie*. Jinočany: H & H, 1995. ISBN 80-85787-23-7.
69. MACHOVÁ, Svatava. *TERMINA 94 Liberec 21.-23. června 1994: konference o odborném stylu a terminologii: sborník příspěvků*. Liberec, Praha: Katedra českého jazyka a literatury PF TU: Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky, 1995.
70. MARELLO, Carla. Les différents types de dictionnaires bilingues. In: BÉJOINT, Henri, THOIRON, Philippe. *Les dictionnaires bilingues*. Louvain-la-Neuve: Duculot s.a., 1996. ISBN 2-8011-1138-4.
71. Olga Martincová, Ivana Bozděchová (2017): TERMÍN. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. [cit. 2020-06-19] Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/TERM%C3%8DN>
72. MARŠÁLEK, Zdenko. Jiří FIDLER, Václav SLUKA: Encyklopedie branné moci Republiky československé 1920—1938. *Dějiny a současnost* [online]. 2006, (10) ISSN 0418-5129 [cit. 2020-07-28]. Dostupné z:

- <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2006/10/jiri-fidler-vaclav-sluka-encyklopedie-branne-moci-republiky-ceskoslovenske-1920-1938/>
73. MASÁR, Ivan. Definície termínu. *Kultúra slova* [online]. 1988, **22**(5), 129-140. ISSN 0023-5202. [cit. 2020-06-20]. Dostupné z: <https://www.juls.savba.sk/ediela/ks/1988/5/ks1988-5.lq.pdf>
74. *Memento des champignons: agaric champêtre* [online]. [cit. 2020-05-26]. Dostupné z: <http://mycorance.free.fr/valchamp/champi30.htm>
75. Ministerstvo životního prostředí. *Vyhlaška o Katalogu odpadů: 93/2016 Sb.* [online]. 23. březen 2016 [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/0BFE53E10EC910E2C12580A7004BBDA1/%24file/V%2093_2016.pdf
76. Národní knihovna České republiky: Souborný katalog ČR [online databáze]. [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: https://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-b&local_base=sk
77. *Natura.com: Georges Charpak (1924-2010)* [online]. [cit. 2020-05-20]. Dostupné z: <https://www.nature.com/articles/4671048a>
78. *Office national des forêts: Amadouvier* [online]. [cit. 2020-05-26]. Dostupné z: http://www1.onf.fr/activites_nature/sommaire/decouvrir/champignons/fiches/polypores/20080530-151236-408611/@@index.html
79. PAVEL, Silvia, NOLET, Diane. *Précis de terminologie*. [Ottawa]: Travaux Publics et Services Gouvernementaux, 2001. ISBN 0-660-61616-5.
80. *Plus bon que Nature: langue-de-boeuf* [online]. [cit. 2020-05-26]. Dostupné z: <https://www.plusbonquenature.fr/cueillettes/langue-de-boeuf/>
81. *Počítačové slovníky* [online]. [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: <http://www.pcslovniky.com>
82. POŠTOLKOVÁ, Běla, ROUDNÝ, Miroslav, TEJNOR, Antonín. *O české terminologii*. Praha: Academia, 1983.
83. *Překladačské středisko pro instituce Evropské unie: IATE* [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://cdt.europa.eu/cs/iate-cs>
84. RANDÁK, Jan a kolektiv. *Dějiny českých zemí*. 2. Praha: Knižní klub, 2016. ISBN 978-80-242-5503-3.
85. SAGER, Juan C. *A practical course in terminology processing*. Amsterdam; Philadelphia: J. Benjamins Pub. Co., 1990.

86. *Schneider Electric: The history of Merlin Gerin* [online]. [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.se.com/ww/en/about-us/company-profile/history/merlin-gerin.jsp>
87. *Slovník českých nakladatelství 1849-1949: Samcovo nakladatelství* [online]. [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.slovník-nakladatelství.cz/nakladatelství/samcovo-knihkupectví.html>
88. SOCHOR, Karel a kolektiv. *Hornický slovník terminologický*. Praha: SPN, 1961.
89. SUBE, Ralf s autorským kolektivom. *Jadrová technika: anglicko-nemecko-francúzsko-rusko-slovenský slovník*. Bratislava: Alfa, Berlin: VEB Verlag Technik, 1987.
90. SUBE, Ralf s autorským kolektivom. *Jadrová technika: anglicko-nemecko-francúzsko-rusko-slovenský slovník, Registre*. Bratislava: Alfa, Berlin: VEB Verlag Technik, 1987.
91. ŠABRŠULA, Jan. *Základy francouzské lexikologie*. Praha: SPN, 1983.
92. *Technical committees ISO/TC 37: Language and terminology* [online]. [cit. 2020-06-20]. Dostupné z: <https://www.iso.org/committee/48104.html>
93. TIHELKOVÁ, Alice. *Theory and Practice of Czech Bilingual Specialized Dictionaries*. Praha, 2006. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav anglistiky a amerikanistiky. Vedoucí práce prof. PhDr. Aleš Klégr.
94. TOMAŠČÍNOVÁ, Jana, LARIŠOVÁ, Markéta. *Francouzsko-český právní slovník*. Jinočany: H & H, 1994. ISBN 80-85787-48-2.
95. *Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky: Slovník spisovného jazyka českého (1960–1971)* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: http://www.ujc.cas.cz/elektronicke-slovníky-a-zdroje/Slovník_spisovneho_jazyka_ceskeho.html
96. *Velvyslanectví České republiky v Paříži: Obchodně-ekonomické vztahy* [online]. [cit. 2020-07-02]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/obchod_a_ekonomika/cesko_francouzsky_ekonomicky_rok/index.html
97. *Velvyslanectví České republiky v Rabatu: Jan Kořínek – o autorovi* [online]. [cit. 2020-07-01]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/rabat/cz/o_velvyslanectvi/historie_vzajemnych_vztahu/cesti_aurori_o_maroku/korinek_jan/o_autorovi.html

98. VOLÁKOVÁ, Veronika. *Názvy stromů: návrh vícejazyčné terminologické databáze*. České Budějovice. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ústav romanistiky. Vedoucí práce doc. PhDr. Jan Radimský, PhD.
99. VOLEKOVÁ, Kateřina. *Česká lexikografie 15. století*. Praha: Academia, 2015. ISBN 978-80-200-2486-2.

Abecední seznam zkoumaných slovníků a glosářů

1. AGROZET. *Francouzsko-český slovník z oboru mechanizace zemědělství*. Praha: Agrozet, 1984.
2. AUTORSKÝ KOLEKTIV POD VEDENÍM J. GOTTWALDA, Z. JOUKLOVÉ, A. NAXEROVÉ. *Francouzsko-český technický slovník/ Dictionnaire technique français-tchèque*. Praha: SNTL Nakladatelství technické literatury, 1963.
3. AUTORSKÝ KOLEKTIV POD VEDENÍM E. LESYKOVÉ. *Francouzsko-český technický textilní slovník/ Dictionnaire technique textile français-tchèque*. Praha: SNTL Nakladatelství technické literatury, 1971.
4. AUTORSKÝ KOLEKTIV POD REDAKCÍ LIBUŠE VOMÁČKOVÉ. *Francouzsko-český technický slovník/ Dictionnaire technique français-tchèque*. 2. Praha: SNTL Nakladatelství technické literatury, 1978.
5. BENEŠ, Otakar. *Francouzsko-český slovník spínací techniky podle Merlin a Gerin*. Brno: Výzkumný a vývojový elektrických přístrojů a rozvaděčů, 1969.
6. BENEŠ, Otakar. *Francouzsko-český slovník spínací techniky podle Merlin a Gerin: index českých výrazů*. Brno: Výzkumný a vývojový ústav elektrických přístrojů a rozvaděčů, 1969.
7. BERKA, Oldřich. *Malý francouzsko-český slovník z oboru vzdělávacích systémů/ Petit dictionnaire français-tchèque les systèmes de formation*. Karviná: Slezská univerzita, 1994. ISBN 80-85879-03-4.
8. ČADA, Josef. *Vocabulaire phraséologique commercial français-tchèque*. Praha: Spolek posluchačů komerčního inženýrství, 1937.
9. ČADA, Josef. *Slovník obchodní a hospodářský francouzsko-český/ Dictionnaire commercial et économique français-tchèque*. Praha: Samcovo knihkupectví, 1948.
10. DIVECKÁ, Ludmila. *Francouzsko-český slovník z oboru cukrovarnictví a řepářství*. Praha: VÚPP-STI, 1983.
11. DUBSKÝ, Ota. *Francouzsko-český hospodářský slovník*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1964.

12. HILGARTNER, Karel. *Francouzsko-český slovník tělocvičný a sportovní/ Dictionnaire français-tchèque des termes techniques de la gymnastique et des sports*. Praha: Státní nakladatelství, 1934.
13. HOBZOVÁ (BÁRTOVÁ), Ludmila. *Odborná francouzština pro lékařskou praxi, Díl 2, část 1.*, Francouzsko-český slovník. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví, 1991. ISBN 80-7013-108-X.
14. CHOBOT, Josef. *Dokumentační sklářský slovník francouzsko-český*. Teplice: Sklo Union, 1969.
15. KADERKOVÁ, Alena. *Francouzsko-český slovník: výpočetní technika*. Praha: Výpočetní laboratoř dopravy, 1971.
16. KOŘÍNEK, Jan. *Francouzsko-český hospodářský slovníček*. Praha: Institut zahraničního obchodu, 1969.
17. KOVÁRNOVÁ, Marie. *Pojišťovací francouzsko-český slovník*. Praha: Pulso, 1995. ISBN 80-901685-1-5.
18. KUTHAN, Jaroslav. *Francouzsko-český odborných výrazů z oboru územního plánování*. Brno: Výzkumný ústav výstavby a architektury, 1960.
19. LÍNEK, Allan. *Francouzsko-český slovník odborných výrazů z astronomie*. Josefov: Soukromá astrofyzikální observatoř, 1944.
20. MARTÍNEK, Jan. *Francouzsko-český slovník stavební*. Praha: ČVUT, 1978.
21. MERKLOVÁ, Hana. *Francouzsko český hornicko hutnický slovník*. Ostrava: Vysoká škola báňská, 1960.
22. Ministerstvo národní obrany. *Francouzsko-český vojenský slovník*. Praha: Ministerstvo národní obrany, 1938.
23. OBALOVÝ ÚSTAV. *Francouzsko-český obalový slovník / Dictionnaire de l'emballage français-tchèque*. Praha: Obalový ústav, 1964.
24. POHORSKÁ, Renata. *Francouzsko-český finanční slovník*. Plzeň: Fraus, 2002. ISBN 80-7238-135-0.
25. PRAŽÁK, Jan Otakar. *Correspondance commerciale franco-tchèque avec vocabulaire phraséologique*. Prague: Československá akademie obchodní, 1902.
26. REGAL, Karel. *Tělocvičný slovník francouzsko-český*. Praha: Pražská tělocvičná jednota. 1892.
27. SEDLÁKOVÁ, Jarmila, VRCHLABSKÁ, Yvona. *Dictionnaire de poche français-tchèque de terminologie militaire / Francouzsko-český slovník vojenské terminologie*

- do kapsy*. Praha: Ministerstvo obrany ČR – Agentura vojenských informací a služeb, 2008. ISBN 978-80-7278-450-9.
28. SOBEK, Dušan. *Francouzsko-český obecně vědní slovník (kontextový)*. Praha: Academia, 2012. ISBN 978-80-200-1981-3.
29. STRNAD, Jan. *Francouzsko-český slovník terminologický a fraseologický pro obchodní a průmyslovou korespondenci / Dictionnaire français-tchèque des termes et locutions concernant la correspondance commerciale et industrielle, Část první, Francouzsko-česká*. Praha: Česká grafická unie, 1929.
30. SVATOŇ, Miloš. *Francouzsko-český odborný papírenský slovník*. Praha: Svaz průmyslu papíru a celulózy, 1994.
31. TOMAŠČÍNOVÁ, Jana, LARIŠOVÁ, Markéta. *Francouzsko-český právní slovník*. Jinočany: H & H, 1994. ISBN 80-85787-48-2.
32. VEDRAL, Jiří. *Francouzsko-český biologický slovník*. Praha: JTP, 2002. ISBN 80-86711-32-3.
33. VEDRAL, Jiří. *Francouzsko-český biologický slovník*. Praha: JTP, 2003.
34. VEDRAL, Jiří. *Francouzsko-český biologický slovník*. Praha: JTP, 2003.
35. VEDRAL, Jiří. *Francouzsko-český biologický slovník. 2.* Praha: VJV, 2009. ISBN 978-80-87345-28-3.
36. VEDRAL, Jiří. *Francouzsko-český biologický slovník. 2.* Praha: JTP (?), 2009. ISBN 978-80-87345-28-3.
37. VEDRAL, Jiří. *Francouzsko-český pekařský slovník*. Praha: JTP, 2003. ISBN 80-86711-88-9.
38. VEDRAL, Jiří. *Francouzsko-český slovník subjaderné fyziky*. Praha: JTP, 2005. ISBN 80-86711-94-3.
39. VEDRAL, Jiří. *Francouzsko-český chemický slovník*. Praha: VJV, 2010. ISBN 978-80-87345-54-2.
40. VEDRAL, Jiří. *Francouzsko-český gastronomický slovník*. Praha: VJV, 2010. ISBN 978-80-87345-37-5.
41. VEDRAL, Jiří. *Francouzsko-český slovník masného průmyslu*. Praha: VJV, 2011. ISBN 978-80-7457-047-6.
42. VEDRAL, Jiří. *Francouzsko-český mlékařský slovník*. Praha: VJV, 2011. ISBN 978-80-7457-046-9.
43. VEDRAL, Jiří. *Francouzsko-český slovník jména hub*. Praha: VJV, 2013. ISBN 978-80-7457-224-1

44. VEDRAL, Jiří. *Francouzsko-český slovník jmen ptáků*. Praha: VJV, 2013. ISBN 978-80-7457-210-4.
45. VEDRAL, Jiří. *Francouzsko-český slovník třídění odpadů*. Praha: VJV, 2014. ISBN 978-80-7457-276-0.
46. VLASÁK, Václav. *Lectures économiques faciles (suivies de vocabulaire français-tchèque)*. Praha: SPN, 1968.
47. VLASÁK, Václav. *Francouzsko-český slovník nových slov a vybrané frazeologie*. Praha: SPN, 1972.
48. ZELENKA, Karel. *Malý francouzsko-český plynárenský slovník*. Praha: Český plynárenský a naftový svaz, 1996. ISSN 0032-1761 (Časopis Plyn).
49. ŽENÍŠEK, František. *Francouzsko-český slovník kosmetologický*. Praha: Čsl. společnost kosmetických chemiků, 1969.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Charakteristika zkoumaných slovníků a glosářů	15
Tabulka č. 2 Morfologický způsob tvoření termínů	30
Tabulka č. 3 Seznam zkoumaných slovníků a glosářů – 21. století	48
Tabulka č. 4 Schéma vydaných biologických slovníků od Jiřího Vedrala.....	53
Tabulka č. 5 Seznam zkoumaných slovníků a glosářů – 19. až 20. století.....	131

Seznam grafů

Graf č. 1 Dostupnost zkoumaných slovníků v českých knihovnách	108
Graf č. 2 Produkce francouzsko-české terminografie v jednotlivých časových obdobích 19.-20. století	129

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 POHORSKÁ, Renata. Francouzsko-český finanční slovník. Praha: Fraus, 2002, s. 166-167.	52
Obrázek č. 2 Systém ptáků.....	54
Obrázek č. 3 VEDRAL Jiří. Francouzsko-český biologický slovník. Praha: JTP, 2002, s. 3.....	58
Obrázek č. 4 VEDRAL, Jiří. Francouzsko-český pekařský slovník. Praha: JTP, 2003, s. 7.	62
Obrázek č. 5 VEDRAL, Jiří. Francouzsko-český slovník subjaderné fyziky. Praha: JTP, 2005, s. 3.....	66
Obrázek č. 6 SEDLÁKOVÁ, Jarmila, VRCHLABSKÁ, Yvona. Francouzsko-český slovník vojenské terminologie do kapsy/Dictionnaire de poche français-tchèque de terminologie militaire. Praha: Ministerstvo obrany ČR – Agentura vojenských informací a služeb, 2008, s. 10.....	71
Obrázek č. 7 VEDRAL Jiří. Francouzsko-český chemický slovník. Praha: VJV, 2010, s.12. ...	75
Obrázek č. 8 VEDRAL Jiří. Francouzsko-český gastronomický slovník. Praha: VJV, 2010, s. 6.	79
Obrázek č. 9 VEDRAL Jiří. Francouzsko-český slovník masného průmyslu. Praha: VJV, 2011, s. 1.	83
Obrázek č. 10 VEDRAL Jiří. Francouzsko-český mlékařský slovník. Praha: VJV, 2011, s. 1. .	88
Obrázek č. 11 ČERNÁ, Marie et al.. Mlékařský slovník: 1000 slov základní mlékařské terminologie česky, anglicky, francouzsky, německy, rusky. Praha: Výzkumný ústav mlékárenský, 1986, s. 136.....	89
Obrázek č. 12 ČERNÁ, Marie et al.. Mlékařský slovník: 1000 slov základní mlékařské terminologie česky, anglicky, francouzsky, německy, rusky. Praha: Výzkumný ústav mlékárenský, 1986, s. 137.....	90
Obrázek č. 13 SOBEK, Dušan. Francouzsko-český obecně vědní slovník (kontextový). Praha: Academia, 2012, s. 1.....	95
Obrázek č. 14 VEDRAL Jiří. Francouzsko-český slovník jména hub. Praha: VJV, 2013, s. 2..	98
Obrázek č. 15 VEDRAL Jiří, Francouzsko-český slovník jmen ptáků, Praha: VJV, 2013, s. 1.	101
Obrázek č. 16 VEDRAL Jiří. Francouzsko-český slovník třídění odpadů. Praha: VJV, 2014, s. 1.....	105
Obrázek č. 17 Vyhledávání termínu déchets de bois	106
Obrázek č. 18 Vyhledávání termínu déchets de caoutchouc.....	106
Obrázek č. 19 Vyhledávání termínu tuiles et céramiques	106